

ANKARA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

EĞİTİMİN KÜLTÜREL TEMELLERİ ANABİLİM DALI
TÜRKÇE EĞİTİMİ PROGRAMI

TÜRKÇE DERS KİTAPLARI İLE ANA DİLİM TÜRKÇE
DERS KİTAPLARININ DİLSEL VE GÖRSEL
METİNLERİN NİTELİĞİ AÇISINDAN İNCELENMESİ
(KKTC VE TED VAKFI YAYINLARI ÖRNEĞİ)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MERYEM HİDİROĞLU

ANKARA
ŞUBAT, 2019

ANKARA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

EĞİTİMİN KÜLTÜREL TEMELLERİ ANABİLİM DALI
TÜRKÇE EĞİTİMİ PROGRAMI

TÜRKÇE DERS KİTAPLARI İLE ANA DİLİM TÜRKÇE
DERS KİTAPLARININ DİLSEL VE GÖRSEL
METİNLERİN NİTELİĞİ AÇISINDAN İNCELENMESİ
(KKTC VE TED VAKFI YAYINLARI ÖRNEĞİ)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MERYEM HİDİROĞLU

DANIŞMAN: PROF. DR. SEDAT SEVER

ANKARA
ŞUBAT, 2019

Eğitim Bilimleri Enstitüsü M¼d¼rl¼đ¼'ne

Meryem HIDIROğLU adlı ¼đrencinin hazırladığı "T¼rkçe Ders Kitapları ile Ana Dilim T¼rkçe Ders Kitaplarının Dilsel Ve G¼rsel Metinlerin Niteliği Açıısından İncelenmesi (KKTC ve TED Vakfı Yayınları ¼rneđi)" başlıklı bu ¼lme ve Değerlendirme Anabilim Dalı / ¼lme ve Değerlendirme Programı'nda j¼ri ¼yelerince oy birliği / oy çokluğu ile Y¼ksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

İmza

Başkan: Sedat SEVER (Danışman)

¼ye: Prof. Dr. Canan ASLAN

¼ye: Doç. Dr. Tuğba ÇELİK KORAT

ONAY

Bu tez Ankara ¼niversitesi Lisans¼st¼ Eğitim - ¼đretim ve Sınav Y¼netmeliđi'nin ilgili maddeleri uyarınca yukarıdaki j¼ri ¼yeleri tarafından/...../20..... tarihinde, Enstit¼ Y¼netim Kurulunca/...../20..... tarihinde kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Yasemin KEPENEKCI
Enstit¼ M¼d¼r¼

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BİLDİRİMİ

Tez içindeki bütün bilgileri akademik yazım kurallarına uygun biçimde raporlaştırdığımı ve bunları etik ilkelere (atıfta bulunulan tüm yapılara kaynaklarda yer verilmesi, tezde kullanılan bilgi ve belgelere resmi yollarla ulaşılması ve bunların aslı bozulmadan kullanılması vb.) uygun olarak elde ettiğimi ve sunduğumu bildiririm.

Meryem HİDİROĞLU

ÖZET

TÜRKÇE DERS KİTAPLARI İLE ANA DİLİM TÜRKÇE DERS KİTAPLARININ DİLSEL VE GÖRSEL METİNLERİN NİTELİĞİ AÇISINDAN İNCELENMESİ (KKTC VE TED VAKFI YAYINLARI ÖRNEĞİ)

HIDIROĞLU, Meryem

Yüksek Lisans, Eğitimin Kültürel Temelleri Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Sedat Sever

Şubat 2019, x + 201 sayfa

Bu çalışmada Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti ilköğretim Türkçe ders kitaplarında ve TED Vakfı Yayınları olan Anadilim Türkçe ders kitaplarındaki dilsel ve görsel metinlerin niteliği, betimsel bir yöntemle incelenmiştir. İlköğretim Türkçe 5. sınıf ve 6. sınıf ders kitaplarında yer alan izleklerden, rastlantısal olarak seçilmiş toplam 32 metin, yazınsal ve öğretici metinler olarak sınıflandırılmış ve çeşitli ilkeler doğrultusunda incelenmiştir.

Araştırmadan elde edilen bulgular sonucunda, 5. ve 6. sınıf TED Anadilim Türkçe ders kitaplarında yer alan dilsel metinler genel olarak türünün özelliklerini yansıtan, çocukların düzeyine uygun, okuma ilgisi ve sevgisi uyandıracak özellikler taşımaktadır. Görsel metinlerin ise çoğunlukla çocukların görsel algısını ve estetik beğenisini karşılayacak, resim sanatına ilgisini devindirecek ve onlarda resim yapma isteği uyandıracak nitelikte olduğu sonucuna varılmıştır.

KKTC ilkokul 5. sınıflar için hazırlanmış metinlerin aynı ilkeler doğrultusunda yetersiz kaldığı gözlemlenmiş; 6. sınıflar için hazırlanmış metinlerin ise, TED yayını olan Anadilim Türkçe ders kitaplarındaki metinlerle benzer özellikler olduğu sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Türkçe Öğretimi, Türkçe Ders Kitapları, Dilsel Metin, Görsel Metin, Öğretici Metin, Yazınsal Metin

SUMMARY

EXAMINATION OF THE WRITTEN AND VISUAL TEXTS IN THE FIFTH AND
THE SIXTH GRADE TURKISH LANGUAGE TEXT BOOKS (TURKISH
REPUBLIC OF NORTHERN CYPRUS AND TURKISH EDUCATION
ASSOCIATION'S SAMPLES)

HIDIROĞLU, Meryem

Master of Arts, Department of Cultural Foundations of Education

Thesis Advisor: Prof. Dr. Sedat Sever

February 2019, x + 201 pages

In this study, written and visual texts are examined qualitatively from both primary education Turkish text books (TED publication and TRNC National Education and Culture Ministry publication) are examined qualitatively. 32 of reading texts which selected randomly from 5th and 6th grades classified as literary and didactic texts and analysed descriptive based on several principles.

As a result of research findings, the majority of the texts in primary education Turkish text books which published by TED, are reflecting the characteristics of its type, appropriate for the child and for his/her reality and stimulate child for reading. The majority of visual texts generally hve characteristics of art that can develop child's visual perception, esthetic appreciation, their interest to art and their desire to create paintings.

On the other hand, it is analysed that the texts which selected for TRNC primary education 5th grade text books are inadequate towards the same principles. However, the texts which selected for TRNC primary education 6th grade text books same inadequate as TED publications.

Key words: Teaching Turkish, Turkish Text Books, Written Texts, Visual Texts, Didactic texts, Literary Texts

ÖNSÖZ

Bireyin anadilini doğru ve etkili bir biçimde kullanması, ilköğretim sürecinde anadiline bilinçle yaklaşma sorumluluğunun verilmesi ile başlamaktadır. Anadilini bilinçli ve özenli kullanan; eleştiren, sorgulayan, yaratıcı, çağdaş ve demokratik bireyler yetiştirmek Türkçe öğretmenlerinin ve Türkçe ders kitaplarının vazgeçilmez görevidir. Dolayısıyla Türkçe ders kitapları ve kitaplarda yer alan metinler, dil öğretiminde en etkili araçlar olarak görülmektedir. Metinler seçilirken her yaş grubuna hitap edecek türlerin, ders kitaplarında yer almasına özen gösterilmeli, ilgi ve gereksinimler göz önünde bulundurulmalıdır. Sanatçı duyarlılığı ile hazırlanmış yazılı ve görsel metinler seçilmeli, öğrencinin bilişsel ve duygusal dünyasına farklı bir katkıda bulunulmalıdır.

Bu çalışmada metinlerin niteliği ile ilgili genel bir değerlendirme yapılmış Türkçe öğretimi sürecinde öğrencilerin anlama ve anlatma becerilerini geliştirebilmesi için ders kitaplarına alınacak metinlerin seçimi ile ilgili önerilerde bulunulmuştur.

Tez konumun belirlenmesi ve tezin her aşamasında değerli düşünceleriyle bana yol gösteren tez danışmanım Prof. Dr. Sedat SEVER'e, derslerinde birçok şey öğrendiğim Prof. Dr. Cahit KAVCAR ve Prof. Dr. Canan ASLAN'a, beni bu bölüme yönlendiren Prof. Dr. Güray KÖNİĞ'e teşekkürlerimi sunuyorum.

Ayrıca Yüksek Lisans öğrenimim süresince benden desteğini hiç esirgemeyen babam Ahmet HİDİROĞLU, annem Yeşim HİDİROĞLU ve eşim Kaya HASSAN'a teşekkür ediyorum.

İÇİNDEKİLER

ONAY.....	ii
ETİK İLKELERE UYGUNLUK BİLDİRİMİ.....	iii
ÖZET.....	iv
SUMMARY.....	v
ÖNSÖZ.....	vi
İÇİNDEKİLER.....	vii
KISALTMALAR LİSTESİ.....	x
BÖLÜM 1.....	1
GİRİŞ.....	1
Problem.....	1
Amaç.....	3
Önem.....	4
Sınırlılıklar.....	4
Tanımlar.....	5
BÖLÜM 2.....	7
YÖNTEM.....	7
Araştırmanın Modeli.....	8
Verilerin Toplanması ve Çözümlemesi.....	8
BÖLÜM 3.....	9
TÜRKÇE ÖĞRETİMİ VE DERS KİTAPLARI.....	9
Anadili ve Türkçe Öğretimi.....	9
Türkçe Öğretimi Sürecinde Ders Kitapları ve Metinler.....	11
Yazınsal Metinler ve Öğretici Metinler.....	15

Yazınsal Metinler	15
Öğretici Metinler	16
Ders Kitaplarında Yer Alan Metinlerin Taşıması Gereken Özellikler	17
Dilsel Metinler.....	18
Konu.	18
Kahramanlar.	19
İzlek (Tema).	20
İleti.....	21
Dil ve Anlatım.	22
Görsel Metinler.....	23
Resimler ve Fotoğraflar.	24
BÖLÜM 4.....	27
BULGULAR VE YORUMLAR	27
4.1. Anadilim Türkçe 5 (TED) Kitabında İncelenen Metinler.....	27
Amerika'yı Yapan Mimar	27
Sevdiklerim	33
En Yakın Arkadaş	37
Ayıp.....	45
Yangından Kurtulan 3 Şey	49
Annemin Atasözleriyle Belirlenen Yaşam Felsefesi.....	52
Birleşmiş Kıtalar Kenti.....	55
Ateş Böcekleri Nasıl Doğdu?	64
Bir Dinazorun Anılarından.....	72
Atatürk Nerede	78
Anadilim Türkçe 6 (TED) Kitabında İncelenen Metinler.....	82
Kesik Kuyruklu Tilki	82
Yıl 1881.....	88
Hayatta Ben En Çok Babamı Sevdim	92
Gülibik.....	96

Kimin Bu Sokaklar, Bu Alanlar, Bu Kentler?.....	102
Pulsuz Dilekçe.....	105
İlkokul 5. Sınıflar İçin Türkçe Okuma ve Etkinlik Kitabında İncelenen Metinler (KKTC).....	109
Sorumluluklarımız.....	109
Doyumsuz Yudi'nin Hikayesi.....	113
Atatürk'le Doğuş	120
Komşuluk İlişkileri.....	124
KKTC İlkokul 5. Sınıflar İçin Türkçe Okuma ve Etkinlik Kitabında İncelenen Metinler (KKTC, Kitap 2)	128
Şair Çocuğun Sabah Duası.....	128
Bilgiden Gelen Sanat: Teknoloji.....	133
Karganın Kaptığı Yüzük	137
Annem	144
Türkçe 6 Ders Kitabında İncelenen Metinler (KKTC Kitap 1).....	148
Zengin Adam.....	148
İçimizdeki Güzellikler.....	154
Lefke.....	158
Güler Yüz.....	163
Türkçe 6 Ders Kitabında İncelenen Metinler (KKTC Kitap 2).....	168
Yaşamda Küçük Şeyler	168
Arjantin.....	172
Konserve Kutusundan Çıkan Çocuk	177
Bilim ve Teknoloji	186
BÖLÜM 5.....	191
SONUÇ VE ÖNERİLER	191
KAYNAKLAR.....	193
BENZERLİK BİLDİRİMİ	199
ÖZGEÇMİŞ.....	201

KISALTMALAR LİSTESİ

MEB : Milli Eğitim Bakanlığı

TDK : Türk Dil Kurumu

TED : Türk Eğitim Derneği

KKTC : Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti

TRNC : Turkish Republic of Northern Cyprus

vb. : ve benzeri

vd. : ve diğerleri

s. : sayfa

BÖLÜM 1

GİRİŞ

Problem

Anadilini bilinçli ve özenli kullanan; eleştiren, sorgulayan, yaratıcı, çağdaş ve demokratik bireylerin yetiştirilmesinde Türkçe derslerinin önemi yadsınamaz. Çocuğa anadiline karşı duyarlı olma sorumluluğunu kazandırmak, doğru ve etkili bir iletişim aracı olarak kullanmasına olanak sağlamak Türkçe derslerinin en önemli amaçlarındandır.

Bir anadili dersi olan Türkçe dersi ile çocukların anlama ve anlatma becerilerinin geliştirilmesi amaçlanır. Okuma, dinleme, konuşma, yazma gibi dilsel becerilerin kazandırılması ve geliştirilmesine yönelik etinliklerin bütünsellik içinde gerçekleşmesi gerekmektedir. Bu becerilerin gelişimi okul türü öğrenmede bütün derslerin başarısını da etkilemektedir (Sever, 2013). Türkçe öğretimi, dil becerilerini geliştirmenin yanında, dildeki kültürü yeni kuşaklara kazandırma ve öğrenciyi yaşadığı toplumun kültürel değerleri ile tanıştırma gibi bir alanı da içine alır (Aşıcı, 2005).

Türkçe öğretiminde amaçlanan becerilerin kazandırılmasında kullanılan en temel araçlar ders kitapları ve ders kitaplarında yer alan metinlerdir (Sever, 2003). Çocukların ilgi ve gereksinmelerine uygun, dilin tüm olanaklarının sunulduğu nitelikli metinler, hem dilsel becerilerinin geliştirilmesinde hem de duygu ve düşünce eğitiminde önemli sorumluluklar üstlenir. Çocukların, duygu ve düşünce eğitimine katkı sağlamayan sadece bir doğruyu aktaran metinlerle gerçekleştirilen Türkçe öğretimi, öğrencilerin sorgulama ve yaratıcı düşünme yeteneklerinin gelişmesine de engel olmaktadır (Sever, Kaya ve Aslan, 2006).

Okur (2005)'a göre, Türkçe ders kitapları, Türkçe Öğretim Programının belirlediği hedef, davranış-kazanımlar ve nitelikler doğrultusunda oluşturulmalıdır. Öğrencilerde oluşması gereken kazanımlar, özellikle metinler aracılığıyla uygulanacak etkinliklerle

olacaktır. Dolayısıyla Türkçe ders kitaplarındaki metinler ve metinlerin türü önemli bir konuma sahiptir.

Ders kitaplarındaki metinler öğrencilerin ilgi ve gereksinmelerine seslenmeli, onlara okuma zevk ve alışkanlığı kazandırmalıdır (Sever, Kaya ve Aslan 2011: 15). Yazınsal türlerle tanışan çocuk daha sonra başka nitelikli metinlerle de buluşmak isteyecek böylelikle okuma zevk ve alışkanlığı kazanacaktır. Bu nedenle Türkçe öğretimindeki ders kitapları, çocuğu nitelikli diğer yapıtlara yönlendiren, okuma kültürü edinmiş, düşünme becerisi kazandıran duyarlı bir birey olarak yetişmesinde bir araç olarak görülmeli aynı zamanda sanata olan ilgisini devindirecek örneklerle buluşturulmalıdır (Kaya, 2007).

Sever (2013), “Türkçe öğretiminin öğüt vermek amacıyla hazırlanmış, çocuk gerçekliğini yadsıyan, ‘hazır/kullanımlık’ metinlerle yürütülmesi önemli bir sorundur” der. Çocuklarda, duygu ve düşünce devinimine katkı sağlamayan, dilsel düzenleniş bakımından yetersiz, Türkçenin sözvarlığını yansıtmaya açısından da yoksul olan metinler; Türkçe öğretimini, okur yetiştirme sorumluluğundan uzaklaştırmaktadır (Sever,2013: 24). Okuma kültürü edinmiş ve kendini gerçekleştirme sürecine girmiş bireylerin yetişmesi için erken yaşlardan başlayarak, çocukların yazınsal nitelikli kitaplarla buluşması göz ardı edilmemelidir. Bu bağlamda eğitimde Türkçe ders kitaplarına büyük sorumluluklar düşmektedir.

Türkçe derslerinde kullanılan ders kitapları çeşitli bölümlerden oluşmaktadır. Bunlardan biri öğrencilerin dil becerilerinin gelişmelerini sağlamak, dili bir iletişim ve düşünme aracı olarak etkili bir biçimde kullanmalarına katkı sağlamak ve onlarda okuma isteği uyandırmak için oluşturulmuş dilsel metinlerin olduğu bölümdür. Bu metinler aracılığıyla çocuğun okuma becerisi gelişecek, anlama ve anlatma gücü artacaktır.

Anlama ve anlatma becerisini geliştirmek amacıyla verilen dilsel metinlerin yanında görsellere de yer verilmektedir. Bu görseller çocuğun anlam evrenine seslenen; insanı, doğayı, yaşamı anlama ve anlamlandırma sürecine yardımcı olan birer metin özelliği taşımaktadır. Görsel metinler, kitaplarda en çok kullanılan, öğretimi destekleyici öğelerdir. Okuma parçalarının anlaşılmasında, açıklanmasında, yazılı anlatım ve konuşma becerisinin kazandırılmasında, dilbilgisi, sözcük, yazı öğretiminde resimlere başvurulabilir (Pehlivan ve Aydın, 2014: 105).

Anadilini bilinçli ve özenli kullanan, estetik ilgi ve zevke sahip olan, düşünen, eleştiren, sorgulayan demokratik bireylerin yetiştirilmesinde edebiyat ürünleri önemli rol

oyunmaktadır. Öğrencilerin programın amaçlarına uygun şekilde her metin türüyle dengeli olarak buluşması oldukça önemlidir. Dolayısıyla Türkçe ders kitaplarının hazırlanması sürecinde, metin seçimine özen gösterilmesi bir zorunluluk olarak karşımıza çıkmaktadır (Kolaç, 2009).

Türkçe öğretiminde, ders kitapları içerisinde kullanılan metinler birçok anadili uzmanı tarafından değerlendirilmektedir. Kitaplarda yer alan metinlerin yaş gruplarına göre çocuklara uygun olması ve gelişimine katkı sağlaması, yazınsal niteliğe sahip olması, anadili gelişimine katkı sağlaması ve çocuğun iyi bir okur olarak yetişmesine yardımcı olması gerektiği belirtilmektedir. Anadili öğretiminin temel amaçlarından birinin öğrencilere dil bilinci ve duyarlılığı edindirmek olduğu göz önünde bulundurulduğunda, bu amaca ulaşabilmeleri için kitaplarda kullanılan metinlerin özenle seçilmiş olması önem kazanmaktadır (Sever, Kaya ve Aslan: 2011: 12).

Konu uzmanlarına göre ders kitabı öğrencilerin ilgi ve gereksinmelerini dikkate almadan, sadece o dersin programında yer alan hedeflere göre hazırlanmaktadır (Yurt, Aslan, 2014). Öğrencilerin gereksinmelerine uygun bir ders kitabının hazırlanmasının ve bu ders kitaplarına öğrencilerin düzeyine uygun, yazınsal niteliği olan metinlerin seçilmesi, önemli bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu doğrultuda ele alınan kitaplarda yer alan dilsel ve görsel metinlerin niteliği incelenip değerlendirilmiştir.

Amaç

Bu çalışmada, MEB Yayını (KKTC) ve TED Vakfı Yayını (Ankara Koleji) Türkçe ders kitaplarının dilsel ve görsel metinlerin niteliği açısından incelenmesi amaçlanmaktadır.

Bu doğrultuda aşağıdaki sorulardan yararlanılmıştır:

1. *Dilsel ve görsel metinler öğrencilerin gelişim düzeyine uygun mu?*
2. *Dilsel metinler türünün özelliklerini yansıtır nitelikte mi?*
3. *Dilsel metinler Türkçenin anlatım gücü ve zenginliğini yansıtır nitelikte mi?*
4. *Türkçenin sözvarlığı, çocuğun kavramsal gelişimini destekleyecek biçimde sunulmuş mu?*

5. *İncelenen metin bir şiirse, dizelerdeki dilsel düzenleniş çocukların düş ve imgeleme gücünü uyartıyor mu? Dizeler yalın ve bellekte kolaylıkla saklanabilecek özellikte mi?*
6. *Görsel metinlerde, sözcüklerle anlatılamayanları renk ve çizginin gücü çocuklara sezdirilebiliyor mu?*
7. *Görsel düzenleme, çocukların ilgisini çekebilecek, görsel algısını ve estetik beğenisini karşılayabilecek yeterlilikte mi?*
8. *Görsel metinler, çocuğa düş kurma ve düşünme sorumluluğu veriyor mu?*
9. *Dilsel metinlerle görsel metinler arasında anlamsal bir tutarlılık var mı?*
10. *Dilsel ve görsel metinlerde çocuğun ilgi ve gereksinimlerine cevap verecek nitelikte mi?*
11. *Metinler çocukta okuma alışkanlığı kazandırabilecek özellikler taşıyor mu?*

Önem

Anadilini bilinçli ve özenli kullanan; eleştiren, sorgulayan, yaratıcı, çağdaş ve demokratik bireylerin yetiştirilmeside, programın amaçlarına uygun şekilde nitelikli metin türleriyle öğrencilerin buluşturulması oldukça önemlidir. Anadili eğitiminin Türkçe dersleri aracılığı ile gerçekleştirildiği göz önüne alındığı zaman Türkçe ders kitaplarında yer alan metinlerin seçimine ayrı bir özen gösterilmesi bir zorunluluk olarak görülmektedir. Dilsel ve görsel metinler, estetik ve sanat zevki kazandırmada, dil bilinci ve duyarlılığı oluşturmada önemli rol oynamaktadır.

Türkçe ders kitaplarında yer alan dilsel ve görsel metinlerin incelendiği bu çalışmada, ilköğretimde nitelikli ders kitaplarının hazırlanması sürecine katkı sağlanması düşünülmektedir.

Sınırlılıklar

Bu çalışma, KKTC Milli Eğitim Bakanlığı tarafından salık verilmiş 5. ve 6. sınıf Türkçe ders kitapları ile TED Ankara Koleji Vakfı Yayını olan 5. ve 6. sınıf Türkçe ders kitaplarının incelenmesiyle sınırlı tutulmuştur.

Tanımlar

Öğretim: Eğitim çalışmalarının amaçlı, planlı, sistemli, programlı olarak yürütülen ve genellikle bir eğitim kurumu aracılığıyla gerçekleştirilen süreçtir. (Şimşek, 2011: 6).

Ders Kitabı: Bir dersin öğretimiyle ilişkili olarak yazılan ya da belli ölçülere göre incelendikten sonra, bir okul, sınıf ya da ders için öğretmen ve öğrencilere temel kaynak olarak seçilen kitap (Türkçe Bilim Terimleri Sözlüğü, 2011:306).

Metin: Okumaya konu olan, sözlü ya da yazılı olarak aktarılan, anlam ve anlatım bütünlüğü olan her dil ürünü metindir (Özdemir, 2002).

Dilsel Metin: Yazınsal ve öğretici nitelikli metinlerdir.

Yazınsal Metin: Duygu, düşünce, olay, tasarım ve imgelerin sözlü ve yazılı olarak, güzel etkili bir biçimde anlatıldığı metinlerdir (Türkçe Bilim Terimleri Sözlüğü, 2011).

Öğretici Metin: Günlük dilin sözcükleri ile oluşturulan, anlaşılması kolay, olay ve durumları gerçek dünyadaki nedensellik bağı içinde sunan metinlerdir. (Özdemir, 2002).

Görsel Metin: Öğrenme ve öğretme sürecinde duygu ve düşünce gelişimine olanak sağlayan resim, sembol, şekil, grafik gibi özellikler gösteren metinlerdir.

BÖLÜM 2

YÖNTEM

Bu çalışmadaki kategoriler oluşturulurken Sever, Dilidüzgün, Neydim, Aslan (2007)'in "İlköğretimde Çocuk Edebiyatı" ve Aslan (2006)'in "Yazınsal Nitelikli Çocuk Kitaplarının Çocuğun Okuduğunu Anlama ve Yazılı Anlatım Becerisine Etkisi" adlı doktora çalışmasında belirledikleri ölçütlerden yararlanılmıştır.

Ders kitaplarındaki metinler, yazınsal ve öğretici metinler olarak aşağıda belirtilen sınıflamaya göre incelenmiştir:

1. Yazınsal Özellikleri Açısından

1.1. Kurmacasallık ve Gerçeğe Uygunluk

1.2. Dil ve Anlatım Özellikleri

1.2.1. Sanatsal Söyleyişler

1.2.2. Devrik Tümce Kullanımı

1.2.3. Sözvarlığını Yansıtmayı ve Geliştirmesi Bakımından

1.3. Konu

1.3.1. Çatışmalar

1.3.2. Duygusalılık

1.3.3. Raslantısallık

1.3.4. Merak Ögesi

1.4. Kahramanlar

1.5. İzlek

1.6. İleti

1.6.1. İletinin Çok Yönlülüğü

2. Görsel Metin Özellikleri Açısından

2.1. Görsel-Yazınsal Metin İlişkisi

2.2. Görsel Metnin Sanatsallığı

3. Görsel ve Yazınsal Metnin Genel Eğitim İlkeleri Açısından Değerlendirilmesi

4. Öğretici metinler ise:

4.1. Türünün özelliklerini yansıtması bakımından

4.2. Konu

4.3. İleti

4.4. İzlek

4.5. Anlatım Özellikleri ve Sözvarlığına Etkisi

4.6. Görsel Metin ile Yazılı Metin İlişkisi

4.7. Öğrencinin Gelişim Düzeyine Uygunluğu ve Gelişimine Katkısı

Araştırmanın Modeli

Bu çalışma, doküman incelemesi yoluyla gerçekleştirilmiştir. Doküman incelemesinde araştırmacı araştırmak isteği olgu ya da olguları gözlem veya görüşme yapmadan yazılı materyallerle yapabilir. (Yıldırım ve Şimşek 2005). Eğitim odaklı araştırmalarda ders kitapları, öğrenci ve öğretmen kitapları, ders ve ünite planları, program yönergeleri, eğitimle ilgili resmi belgeler veri kaynağı olarak kullanılabilir (Bogdan ve Biklen, 1998; akt. Kolaç, 2009: 607).

Verilerin Toplanması ve Çözümlemesi

Doküman incelemesine dayalı bu çalışmada, KKTC Milli Eğitim Bakanlığı tarafından salık verilmiş ve TED Ankara Koleji Vakfı Yayını olan 5. ve 6. Sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan, raslantısal olarak seçilen dilsel metinler ve metinlere ilişkin görseller incelenmiştir.

BÖLÜM 3

TÜRKÇE ÖĞRETİMİ VE DERS KİTAPLARI

Anadili ve Türkçe Öğretimi

Anadili, insanın içinde doğup büyüdüğü aile ve çevresinde algıladığı ve edindiği ilk dildir. İnsanın bilinçaltına iner ve bireyin bir toplumla en güçlü bağlarını oluşturur (Aksan, 2009). Bireyin kendini açık ve rahat bir biçimde anlatabilmesi, evreni algılayış ve yorumlayış biçimi, olgu ve olayların anlgılanıp yorumlanması anadili ile gerçekleşmektedir. Aksan'a göre, "Biz, dünyayı anadilimizin penceresinden görür, ana dilimizin kavramlarıyla evreni biçimlendiririz" (Aksan, 1999:15).

Anadilinin birey ve toplum açısından birçok önemi vardır ve bunların hepsi yaşamsal öneme sahiptir (Aslan, 2007:15). Dolayısıyla anadilini bilinçli kullanma sorumluluğu ve becerisi dünyanın neredeyse her yerinde, ilköğretimden itibaren eğitimin en temel amaçlarından biri olmuştur.

Dil öğretimi, bir yığın kuru bilginin beyne yüklenmesi demek değildir. Kişinin diğer insanlarla olan iletişimi de dile dayanmaktadır. Anadilini yazılı ve sözlü olarak doğru kullanabilen bireyler yetiştirmek dil öğretiminin temel amaçlarından biridir. Bireyin kendini ifade edebilmesi ve çevresindeki insanlarla etkili iletişim kurabilmesi, bireysel gelişimini tamamlayıp hayatın her aşamasında başarılı olabilemesi için iyi bir anadili eğitim ve öğretiminden geçmesi gerekmektedir (Kayaalp, 1998:89; akt. Sinan, 2006).

Sever (2011) "Anadili öğretiminin bireylere doğru, açık ve etkili bir iletişimi gerçekleştirebilecek dilsel becerileri kazandırma, onların düşünme güçlerini geliştirme ve toplumsallaştırma süreçlerine katkıda bulunma gibi temel amaçları vardır. Bu amaçlar, anadili yeterliliği ve bilinci gelişmiş bireylere, yurt ve dünya gerçeklerini anadilleriyle kavrama ve değerlendirme becerileri kazandırma gibi öteki temel amaçlarla birleşir" der.

Anadili bilinci ve sevgisi, bireyin bilgi ve kültür evrenine katkı sağlarken, ait olduğu toplumda yaşayan insanlar arasında ortak bir düşünce sistemini oluşturmaya yardımcı olur ve insanlar arasındaki bağı kuvvetlendirir.

Başarılı bir Türkçe dersinin yürütülmesi için iyi düzenlenmiş bir programa ve bu programa bağlı kalınarak hazırlanmış nitelikli Türkçe ders kitaplarıyla gerçekleştirilebilir (Çalışkan, 2016).

1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'nda ifade edilen Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçları ve Temel İlkeleri doğrultusunda hazırlanan 2017 Türkçe Dersi Öğretim Programı ile öğrencilerin;

- dinleme/izleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerinin geliştirilmesi,
- Türkçeyi, konuşma ve yazma kurallarına uygun olarak bilinçli, doğru ve özenli kullanmalarının sağlanması,
- okuduğu, dinlediği/izlediğinden hareketle, söz varlığını zenginleştirerek dil zevki ve bilincine ulaşmalarının; duygu, düşünce ve hayal dünyalarını geliştirmelerinin sağlanması,
- okuma yazma sevgisi ve alışkanlığını kazanmalarının sağlanması,
- duygu ve düşünceleri ile bir konudaki görüşlerini veya tezini sözlü ve yazılı olarak etkili ve anlaşılır biçimde ifade etmelerinin sağlanması,
- bilgiyi araştırma, keşfetme, yorumlama ve zihinde yapılandırma becerilerinin geliştirilmesi,
- basılı materyaller ile çoklu medya kaynaklarından bilgiye erişme, bilgiyi düzenleme, sorgulama, kullanma ve üretme becerilerinin geliştirilmesi,
- okuduklarını anlayarak eleştirel bir bakış açısıyla değerlendirmelerinin ve sorgulamalarının sağlanması,
- millî, manevi, ahlaki, tarihî, kültürel, sosyal değerlere önem vermelerinin sağlanması, millî duygu ve düşüncelerinin güçlendirilmesi,
- Türk ve dünya kültür ve sanatına ait eserler aracılığıyla estetik ve sanatsal değerleri fark etmelerinin ve benimsemelerinin sağlanması amaçlanmıştır.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Türkçe Öğretim Programı'nın amacı, Türkçeyi doğru ve etkili kullanan; ulusal ve evrensel değerler bağlamında diğer dillere, ağız özelliklerine saygı duyan ve genel olarak dil bilinci, sevgisi ve kullanım duyarlılığı olan öğrenciler yetiştirmektir (KKTC MEB, 2016:3).

2017 Türkçe Eğitim Programı, Türkçenin öğretim, bilim ve kültür dili olarak kullanımını temel almaktadır. Bireyin anadilini etkin bir biçimde öğrenmesi, yaşamsal bir gerekliliktir. Birey, kendi anadilinde yetkinliğe ulaştıkça düşünme, yaratma, iletişim kurma, tartışma gibi birçok beceriyi başarılı bir biçimde gerçekleştirebilecektir. Türkçe dersi, aynı zamanda okullarda öğretilen bütün derslerle ve akademik başarıyla doğrudan ilişkilidir. Bireyin anadili becerisi geliştikçe anlama ve anlatma becerileri, dolayısıyla diğer derslerdeki akademik başarısı da gelişecektir. Özetle, bu programda disiplinlerarası bir yaklaşım temel alınmış ve özellikle Türkçeyi günlük yaşamda etkili bir biçimde kullanabilen öğrencilerin yetişmesi amaçlanmıştır (KKTC MEB, 2016:3).

Celkan (2006)'nın Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti ilköğretim okullarında okuyan öğrencilerin okuma alışkanlıkları ile ilgili yapılan bir çalışmada, öğrencilerin okuma alışkanlıklarının olmadığı, ortalama 3 ayda bir kitap okudukları ve bunu da öğretmenin söylemesi ile yaptıkları ortaya çıkmıştır. Kendi isteği ile kitap alan öğrenci sayısı 500 öğrenci içinde 20 ile sınırlı kalmıştır. KKTC Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı her ne kadar öğrenci odaklı eğitim sistemini uyguluyor gözükse de, araştırmanın sonuçları, bunun uygulayıcısı olan öğretmenlerin bu sistemin dışında kaldıklarını ve eğitim sistemindeki eksiklikleri göstermektedir.

Okuma sevgisi ve alışkanlığı kazandırma, dil bilinci ve duyarlılığı oluşturabilme öğretim programlarının öncelikli amaçları arasında yer almadığı zaman çocuklar okuma kültüründen uzak, dil kullanımında yetersiz, eleştirel düşünme becerisinden yoksun bireyler olarak yetişmektedirler.

Eleştirel düşünme becerisini edinmiş çağdaş ve demokratik bireyler yetiştirilmesi için anadili öğretimi sürecinde; eğitim-öğretim ortamlarının ve araçlarının özenle kurgulanması, betimlenmesi ve düzenlenmesi gerekmektedir (Canlı, 2015:99). Bu bağlamda çocuklar için seçilen metinler çocukça değil; dilin anlatım olanaklarını yansıtan, düşünme ve düş gücünün gelişmesine, kültür gelişimine ve okuma alışkanlığı kazanmasına yardımcı olacak özellikler taşımalıdır.

Türkçe Öğretimi Sürecinde Ders Kitapları ve Metinler

Ders kitabı, öğrencilere bilgi, beceri ve alışkanlıkların kazandırıldığı, öğretmenden sonra gelen en temel kaynaktır. Anadili sevgisi ve bilincinin gelişiminde önemli bir işleve

sahip olan ders kitaplarının öğrencilerin ilgi, yetenek ve öğrenme hızlarını dikkate alarak hazırlanması gerekmektedir. İçeriğin öğrencilerin düzeyine uygun olarak hazırlanması öğretim programlarına uygun olması, öğretmen ve öğrencilere kaynak ve klavuzluk etmesi gerekmektedir (Ceyhan ve Yiğit 2005).

Yapılan bazı araştırmalara göre birçok öğretmen sınıf içerisinde birçok etkinliği sadece ders kitaplarıyla yürütmektedir (Ceyhan ve Yiğit, 2005). Ders kitaplarının dil öğretiminde en sık kullanılan ve en kolay ulaşılan kaynaklar olarak görülmesi sürekli eleştirilmiştir.

Eğitimde Türkçe ders kitaplarına büyük sorumluluklar düşmektedir. Türkçe ders kitapları, öğretici niteliği yanı sıra yazınsal olarak da bireye sanatçı duyarlılığı, estetik kaygı ve en önemlisi dilin olanaklarının duyumsatan bir göreve sahiptir (Samur, 2010:531).

Etkili bir ders kitabı çağdaş, güncel ve öğrenciyi düşünmeye yönelten, öğrencinin etkin bir şekilde öğretim ortamına katılmasını sağlayan bir araçtır. Bunun için bir ders kitabı, önce öğretim programı daha sonra ise öğretim sürecinde öğrenciyi kazandırılmak istenen davranışlara yönelik nitelikleri taşımalıdır. Ayrıca öğrencilerde ilgi uyandırmalı, uyandırılan bu ilgi, öğrenciyi öğrenmeye sevk etmelidir. O halde ders kitabının asıl görevlerden biri öğrencide ilgi uyandırmak olmalıdır (Binbaşıoğlu, 1994: 33; akt. Batur, 2010).

Türkçe ders kitaplarına ilişkin araştırmalara bakıldığı zaman, konuların başında “Türkçe ders kitaplarına metin seçimi, kitaplardaki metinlerin niteliğinin çeşitli değişkenler bağlamında ele alınıp değerlendirilmesi ve metinlerin çocuğun dilsel becerilerine olası etkileri” gibi konular gelmektedir (Canlı, 2015).

S. Dilidüzgün (2012: 4), “Hedef kitleye uygun metinlere ilişkin özelliklere de değinmiştir:

- “(...) Örneğin, çocukların canları çabuk sıkılır ve dikkatleri çabuk dağılır. Bu nedenle seçeceğimiz metinler öncelikle çocuğa göre ve çocuk gerçekliği gözetenilerek oluşturulmuş metinler olmalıdır.
- (...) Çocukların okuduklarıyla çok çabuk özdeşleşmesi, kendini kitaptaki bir kişinin yerine koyması bilinen bir gerçektir (Graf, 2006: 52; aktaran, S. Dilidüzgün, (2012: 4). Çocuğun özdeşleşme rahatlığı edebiyat öğretimi açısından hem olumlu hem de olumsuz yönler içerir. Olumlu çünkü okuma süreci böylece hızlanır akıcı ve keyifli bir hale geliyor. Olumsuz çünkü bu yolla kitabın düşünsel boyutu hiç alımlanmayabilir. (...) Ancak bu sorun elbette çocuğun değil daha çok öğretmenlerin, eğitimcilerin veya bizlerin sorunu. Doğru ve bilimsel bir edebiyat öğretimi anlayışıyla bu sorunların üstesinden gelinebilir.

• (...) Çocuklar daha çok eğlenceli ve gerilim içeren kurguları (Graf, 2006: 53; aktaran, S. Dilidüzgün, 2012:4) severek okuyor. Eğitim ortamlarında da bu özellikten yararlanıp çocuğun okuma becerisini uyararak için gerilim düzeyi uygun eğlenceli, komik öğeler içeren kitaplardan yararlanmalıyız (Akt. Canlı, 2015:102).

Nitelikli bir Türkçe ders kitabı, bilgiler yığını olan bir kitap olmamalıdır. Öğrencilerin yaş düzeyine ve ilgisine göre düzenlenmeli, anadili bilinci ve sevgisini kazandırmada etkili ve edebiyat metinlerini tanımaya yardımcı olmalıdır. Günlük yaşamda ise karşılaşılabilecek sorunlara örnek çözümler üretme özelliği kazandırabilmelidir.

Türkçe dersi temelde dil zevki ve dil öğretimini amaçlayan bir derstir. Öğrencilerin iyi birer okur olmalarını sağlamak, onları edebiyat derslerine hazırlamak, öğrencileri ülkemizden ve dünyadan şair ve yazarların eserleriyle tanıştırmak, Türk dilinin yapısını kavratmak Türkçe dersinin öncelikli hedefleridir. Bu dersin en temel aracı ise ders metinleridir.

Türkçe programının amacına uygun olarak bireylerin dil bilincini ve duyarlılığını edinebilmeleri için öğretim ortamlarına taşınan ders kitaplarındaki metinlerin özenle seçilmesi, özenle resimlenmesi ve yine aynı özenle de işlenmesi gerekmektedir.

Türkçe Dersi Öğretim Programı (2017)'na göre, Türkçe ders kitabına alınacak metinlerin aşağıdaki nitelikleri sağlaması gerekir:

1. Ders kitaplarına alanda yaygın olarak kabul görmüş yazar ve eserlerden, edebî değer taşıyan metinler alınmalıdır.
2. Seçilen metinler ikincil aktarımlar yerine yazarın eserinden alınmalıdır.
3. Ders kitaplarında “Bu kitap için yazılmıştır.” ifadesini içeren metinler kullanılmamalıdır. Yalnızca 1. sınıf ders kitaplarında ders kitabının yazarı/yazarları tarafından yazılan en fazla iki metne yer verilebilir.
4. Aynı yayınevine ait kitaplarda bir sınıf düzeyi için seçilen metin, başka bir sınıf düzeyinde kullanılmamalıdır.
5. Öğrencilerin duygu ve düşünce dünyasını zenginleştirmek amacıyla aynı yazar ve/veya şairlerden (serbest okuma metinleri hariç, ders kitabı yazarı/yazarları tarafından yazılan metinler dâhil) en fazla iki metin seçilmelidir.
6. Dünya edebiyatından seçilen metinler, doğru ve nitelikli çevirilerden alınmalıdır.
7. Ders kitabında temaları destekler nitelikte edebî ve estetik değer taşıyan serbest okuma metinlerine yer verilmelidir.
8. Tamamı ders kitabına alınamayacak uzunluktaki roman, hikâye, tiyatro, destan gibi türlerdeki eserlerden yapılan alıntılarda eserdeki bağlamın yakalanabilmesi için metnin başında eserin seçilen bölümüne kadar olan kısmın kısa özeti

verilmelidir. Seçilen metnin eserin hangi bölümünden alındığına dair kısa bir açıklama yapılmalıdır.

9. Metinlerdeki eğitsel yönden uygun olmayan ifadeler (argo ve küfür, olumsuz örnek oluşturabilecek davranışlar, cinsellik, şiddet vb. içeren unsurlar) metnin bütünlüğünü bozmamak kaydıyla çıkarılmalıdır.
10. Ders kitabında gazete haberi, reklam, dilekçe, tutanak, öz geçmiş, ağ günlüğü (blog), sosyal medya uygulamalarında yer alan yazı türlerinde ders kitabının yazarı/yazarları tarafından üretilen metinler de kullanılabilir. Bu türler 3 ve 5. maddelerdeki açıklamalar kapsamında değerlendirilmez.
11. Metinlerde tema ve kazanımlara uygun olarak metnin bütünlüğü ve tutarlılığı korunmak kaydıyla bazı bölümler çıkarılarak kısaltmaya gidilebilir. Çıkarılan bölümler parantez içinde üç nokta ile gösterilmelidir.
12. Çeşitli metinler içinde yer alan kimi bağımsız ve kendi iç bütünlüğüne sahip anı, fıkra, anekdot vb. bölümler metin olarak seçilebilir.
14. Yazar ve şairlerin biyografilerinde yalnızca edebî yönleri ön plana çıkarılmalıdır.

Türkçe öğretiminde; öğrencilere okuma isteği uyandıracak, düzeye uygun, nitelikli yazınsal (masal, şiir, öykü, roman vb.) ve öğretici metinlerle (makale, deneme, söyleşi vb.) buluşturulmalıdır. Bununla birlikte sanatsal özellikler taşıyan resimler, fotoğraflar, karikatürler, çocuk şarkıları ve kısa filmler Türkçe derslerinde çeşitli etkinliklerle çocuklara sunulmalıdır (Sever, 2013). Dilbilgisi öğretimi, dilin özellikleri ve gücü ise bu metinler ve etkinliklerden yararlanarak çocuklara sezdirilmelidir (Sever, Kaya, Aslan, 2011).

Türkçe derslerinde kullanılan yazınsal ve öğretici metinlerin Türkçenin sözvarlığının anlatım gücünü sezdiren; çocukların anlama ve anlatma becerilerine uygun bir duyma ve düşünme sorumluluğu verebilen; çocukların dilsel, bilişsel, kişisel ve toplumsal özelliklerini gözetten bir duyarlılıkla kurgulanan; doğrudan öğretici uyarılar olmadan çocukların özgür düşünmesine, duyumsamasına ve sezmesine olanak sağlayan; çocukların duygularını, düşüncelerini, düşünme gücünü, yaratıcılığını ve girişimciliğini geliştiren; eleştirel düşünme yeteneği kazandıran; çocukların yaparak, yaşayarak öğrenmesine, eğlenmesine, düşünmesine katkı sağlayan; çocukların insan, doğa, hayvan sevgisine ilişkin duyarlılıklarını besleyen; bilim ve sanat sevgisiyle üretme, yaratma isteği uyandıran niteliklere sahip olması gerekmektedir (Baş, 2003; Çınar, 2013; Özbay, 2006; Sever, 2007; Yapıcı, 2014; akt. Çalışkan 2016).

Yazınsal Metinler ve Öğretici Metinler

Metin, belirli bir iletişim bağlamında, sözlü ya da yazılı olarak aktarılan bir anlatma ve anlaşma aracıdır. Metinler gerçeklikle ilişkileri, işlevleri ve yazılış amaçları bakımından sınıflandırılmaktadırlar. Bu açıdan, yazınsal ve öğretici metinler olmak üzere ikiye ayrılırlar.

Yazınsal Metinler

Yazın; düş, düşünce, duygu, izlenim, yaşantı ve tasarıların güzel ve etkili bir şekilde anlatılması sanatıdır (Aslan, 2007:32). Kavcar (1999) yazını; duygu, düş, düşünce ve izlenimleri etkili bir biçimde sözlü ve yazılı anlatma sanatı olarak tanımlamaktadır.

Yazınsal metinler bireylerin duygu dünyalarında estetik, zevk uyandırmak amacıyla oluşturulmuş; yaşam gerçekliğine gönderme yapan ve kurmaca bir dünyayı yansıtan metinlerdir. Sunulan dünya gerçeklerden de alınmış olsa, gerçeğin yendinden kurgulanmasıyla oluşturulmuştur. Yapısı gereği okurda duygusal çağrışımlar uyandırır.

Aslan (2013), yazınsal yapıtların başlıca amacını; kişilerde değişiklikler meydana getirmek, onlarda duygu, hareket ve davranış değişiklikleri sağlamak olarak açıklar. Böylelikle bireylerin evrensel ve toplumsal değerleri içselleştirmesine/ zenginleştirmesine/genişletebilmesine ve bunu bir davranış biçimine dönüştürebilmesine olanak sağlanır.

Sanatçı duyarlılığıyla hazırlanmış yazınsal nitelikli yapıtlar, çocuklara salt bilgi vermek yerine insana, doğaya ve yaşama yönelik duygu, düşünce ve davranışları sezinetir. Bu sezinetme, çocuğun düş kurma ve düşünme sorumluluğu olarak eleştirel ve yaratıcı olmasını sağlayabilir (Çer, 2016:1407).

Dilsel göstergelerin düzenli ve tasarlanmış bir bütünü olan yazınsal metinler; duygu, heyecan, coşku, korku ya da insan ruhuna yönelik daha başka soyut değerleri yaratmaya ya da kullanmaya elverişli, anlam bakımından da çok zengin dilsel birimlerdir (Günay, 2013:45).

“Yazınsal metnin yapısını meydana getiren bütün öğeler somut olarak vardır. Gerçek ve gerçeklik, günlük hayatta çok farklı görünüş ve kılıklarda karşımıza çıkar. Biraz da kendisini görünmez kılar. Bu farklı görünüş ve

kılıklarda karşımıza çıkan, gerçek ve gerçekliğin soyut olarak ifade edilebilen bir özü vardır. Kurmaca metinlerde bu soyut öz ele alınır, bunun özelliklerini somut biçimde ortaya koymak amacıyla bir olay örgüsü düzenlenir veya bir yapı kurulur. Düzenlenen bu olay örgüsü belirli kişiye, mekâna ait olmadığı için yeniden yorumlanma ve farklı bağlamlarda yeni anlamlar kazanma özelliğini de yapısında taşır” (Aktaş, 2009).

Sever (2013)’e göre, yazınsal yapıtlar dilsel ve görsel özellikleriyle okuru doğal bir sanat eğitimi sürecinin içine çeker; onun dil bilincini ve duyarlılığını geliştirir. Sunduğu yaşam durumlarıyla insan ve yaşam gerçekliğinin tanınmasına ve kişiliğin oluşturulmasına yardımcı olur. Yazınsal metinler, öğüt vermez. Sanatçı, dilin yaratıcı gücü ve anlatım inceliği ile çocuklara, yaşam ve insan gerçekliğinden kesitler sunar. Sanatçı çocuk gerçekliğini dikkate alarak, kurgulamış olduğu örnekleri çocuklarla paylaşır.

Yazınsal nitelikli metinler bilgi iletme ya da öğretme amacı gütmeyiz. Dilin en güzel kullanım örneklerinin sunan, örtük bir dille okuru düşünmeye çağırın metinleridir. Sanatsallık ve özlülük yazınsal metinlerdeki dilin esasını oluşturur. Hikaye, roman, tiyatro, masal, fabl, destan yazınsal türe ait metinlerdir.

Öğretici Metinler

Öğretici metinler, okura bilgi vermek, onu yönlendirmek, ikna etmek, uyarmak gibi amaçlarla kaleme alınır. Anlatılanlar gerçek yaşamdaki varlıklar, durumlar ve olaylarla ilgilidir. Ders vermeyi de amaçlayan bu metinler sanat kaygısı dolayısıyla biçem kaygısı taşımaz. Açıklamaya dayanan bir anlatım biçimi ön plandadır. Açık, yalın ve anlaşılır bir biçimle ele alınır.

Öğretici metinler günlük hayatın gerçeklerini, tarihi olayları, felsefi düşünceleri ve bilimsel gerçekleri anlatan metinlerdir. Makale, sohbet, deneme, röportaj, gezi yazısı, mektup bu türe ait metinlerdir.

Bilgi verici metinlerin özellikleri şu şekilde sıralanabilir:

- Bilgi verme amaçlıdır.
- Nesnel bilgilere yer verilir.
- Sözcükler ve cümleler gerçek anlamlarıyla yer alırlar.
- Tanımlar, yer, zaman, miktar gibi somut bilgiler içerir.

- Sunulan somut, sayısal bilgiler grafiklere, çizelgelere, tablolara dönüştürülür.
- Anlatıcı nesnel bir tutum izler. Anlatıcının izine neredeyse hiç rastlanmaz.
- Anlatım sade, cümleler kısadır.
- Terimler ve teknik kelimeler yoğun olarak kullanılır.
- Okur bilgi almaya odaklanır.
- Metnin sonunda yazarın iletmek istediği ileti ya da iletiler açık ve nettir.
- Yazarın sunduğu iletilerin gerçek yaşamda karşılığı vardır (Kolaç, 2009: 603)

Öğretici metinler, anlamsal yoğunluk içermez. Anlatılmak istenen, yorumlamaya olanak tanımadan okura doğrudan iletilmektedir. Dolayısıyla öğretici ve yazınsal metinler içerisindeki öğreticilik birbirine karıştırılmamalıdır.

Ders Kitaplarında Yer Alan Metinlerin Taşınması Gereken Özellikler

Türkçe eğitimi sürecinde kullanılacak metinler, çocukların düzeyine uygun ve kişilik gelişimine katkıda bulunacak nitelikte olmalıdır. Eleştirel düşünme ve problem çözme yetisini geliştirmeli; duyarlı bireyler olarak yetişmelereine yardımcı olmalıdır. Metinler türünün özelliklerini yansıtmalı, Türkçe'nin anlatım gücü ve zenginliklerini öğrencilere aktarabilmelidir. Çocuğun metni kavramasına engel olabilecek gereksiz tümce uzatımından uzak durulmalı, tümceler yalın bir üslupla öğrencilerin isteklerini karşılamaya yönelik oluşturulmalıdır.

Kavcar (1999)'a göre, öğrencilerin önce kendi sosyal ve kültürel çevrelerine uygun yazın ürünleriyle yüz yüze gelmelerinde sayısız yarar vardır. Onlara okunması ve anlaşılması güç metinler yerine, kolay anlaşılır ve öğrencinin zevkine, ilgisine uygun metinler verilmelidir.

İpşiroğlu (2002), ders kitabı için seçilecek metinlerden; çocuk ve gençlik hakları, insan hakları, toplumsal cinsiyet ve cinsel ayrımcılık, ilerleyen teknoloji, medya, savaş, barış gibi günümüz sorunlarıyla bağlantı kurabilecek, hem estetik hem de düşünsel açıdan ufku genişletecek olanları bulmanın olası olduğunu belirtir.

Çocuk ile metin arasında bir etkileşimin kurulabilmesi ve çocukların metinle etkileşim içine girip gelişimlerine katkı sağlayabilmesi için içerik ve biçimsel özelliklerine dikkat edilmesi gerekmektedir. Çocuklar için oluşturulmuş yazınsal yapıtların tasarımı çocukların görsel algılarının

gelişmesinde, iç yapı özellikleri ise yaşama, insana ve dile ilişkin duyarlılık kazanmalarında etkili olmaktadır. (Sever, 2013).

Dil ve anlatım, karakter(ler), konu, izlek ve ileti gibi çocuk edebiyatı metnini yapılandıran temel öğeler, metinlerin taşınması gereken içerik özellikleri bakımından bu başlıklar altında incelenecektir.

Dilsel Metinler

Konu. Konu, yazarın duygu ve düşüncelerini, çocuklarla paylaşmak için seçtiği bir araçtır. Bir yazıyı oluşturan öğelerin başında gelir. Yazının bir tür hammadde durumundadır; ancak bir yazının değeri, seçtiği konudan gelmez. Bu nedenle konular iyi, kötü, güzel, çirkin, değerli ya da değersiz olarak nitelendirilemez (Sever, 2013:119). Önemli olan, konunun yazarın duyarlılığıyla çocukların düş dünyasına uygun bir biçimde sunulmasıdır (Sever, 2013).

Yetişkin edebiyatında, insan zihninde olan her şey edebiyatın konusu olabilmektedir ancak çocuk edebiyatında her şey konu olarak seçilemez. Çocukların ilgi ve gereksinimleri; yaşama ilişkin öncelikleri yetişkinlerden farklıdır. Dünyaya ve yaşama bakış şekilleri farklıdır. Dolayısıyla çocukların belleklerinde canlandıramadıkları ve yeterince anlamlandıramayacakları konularda anlatılanlar ilgisini çekmez. Bu nedenle yazarların, yaş gruplarına göre çocukların ilgi ve beğenilerini iyi bilmesi ve eserlerini ona göre oluşturması gerekmektedir. Çocukların ilgisini çekmeyi başarabilen yapıtlar, çocuklardaki okuma isteğinin alışkanlığa dönüşmesine de yardımcı olmaktadır.

Lukens (1999:103; akt.: Sever, 2013), yetişkinlerle çocukların edebiyattan beklentilerinin aynı olduğunu söyler; eylem, olay, merak, yanıt gerektiren sorular, sorulara uygun yanıtlar, olayların nasıl geliştiğini ve sonuçlandığını anlama. Küçük yaştaki çocuklar bile, kitabın sayfalarında günlük yaşamdan tanıdık şeyler bulmak isterler; ancak bu istek günlük olayların sözcüklere aynen dökülüş biçimine yönelik değildir. Çocuklar yaşantılarından ne denli memnun olurlarsa olsunlar, öyküde anlatılanın kendi yaşamlarından daha heyecan verici olmasını beklerler.

Çocuklara seslenen edebiyat metinlerinde yazarlar, okuru metne çekebilmek adına kendi yaratıcılıkları ile bir çatışma yaratmaktadır. Sever (2013:128)'e göre, çocuk edebiyatı yapıtlarında konunun niteliğine ve yazarın seçimine bağlı olarak olay

kurgusundan kişi-kişi, kişi-doğa, kişi-toplum, kişinin kendisiyle olan çatışmalarından yararlanılmakta, bu çatışmalarla merak duygusu işlenerek okurun ilgisi canlı tutulabilmektedir.

Kitapta konuyu yapılandıran ve zayıflatan öğelerin sınanabilmesi için aşağıda örneklendirilen sorulardan da yararlanılabilir:

- Kitapta hangi konu ele işlenmiştir?
- Konu işlenirken yaşama, insana, doğaya ilişkin bir duyarlılık oluşturulmuş mu?
- Olay hangi çatışma ya da çatışmalarla kurgulandı?
- Varsa çatışma ya da çatışmalar çocuğun sevgi ve özgürlük gereksinmelerine uygun mu?
- Çatışma ya da çatışmalarda aşırı duygusallığa yer veriliyor mu?
- Çatışma ya da çatışmalarda merak öğesi aşırı zayıf veya abartılmış mı?
- Olaylar çocukların gülmesine, heyecanlanmasına, düşünmesine ve düş kurmasına olanak sağlıyor mu?(Sever, 2013)

Kurgulanan çatışmalarda merak öğesi, raslantısallık ve duygusallık öğelerinin zayıflığı veya fazla abartılması okurun güvenini sarsar, duygularını yapay bir etki altına alır ve çocuğu okuma eyleminden uzaklaştırır.

Kahramanlar. Kahraman; roman, öykü, oyun ve benzeri yazınsal yapıtlardaki en önemli kişi, başkişidir (Püsküllüoğlu, 2012). Yapıtlarda olayı sürükleyen, yaşayan en önemli kişiye ya da anlatılanlarla doğrudan ilgili olan, anlatımı yönlendiren kişiye ‘‘baş kişi’’, ‘‘temel kişi’’ ya da ‘‘kahraman’’ denir (Sever, 2013:76).

Çocuk okurlar, edebiyat yapıtlarındaki karakterlerin kişilik özelliklerinden etkilenirler. Kahramanlarla özdeşim kurarak, hem kurmaca dünyanın bir parçası haline gelir hem de insanların başından geçebilecek olayları tanır.

Sever (2013:76)’e göre, okuduğu ya da dinlediği bir öykünün kahraman ya da kahramanlarıyla kurduğu etkileşim, çocuğun yeni düşsel arkadaşlar edinmesini saçlar. Kendi gibi duyan, düşünen, hareket eden ya da etmek isteyen başka çocukların da olduğunu ya da olabileceğini anlar. Güven duygusunu geliştirir.

Çocukların yeni yaşantılar kazanmalarına olanak sağlayan en temel öğelerden biri de öykündükleri kahraman/kahramanlar ve onların nitelikleridir. Kahramanların fiziksel ve ruhsal özelliklerinin abartıya kaçılmadan iyi geliştirilmiş olması, kahramanın öyküdeki olaylara yön veren etkin kişiliği,

çocukları kahraman/kahramanlarla özdeşim kurmaya yöneltir. Kahramanın yaşama bağlılığı, karşılaştığı sorunları çözmedeki kararlılığı, amaca ulaşmada izlediği yöntemlerin niteliği ve bu eylemler bileşkesinin söz ve davranışlarla somutlanması, çocukları da kahraman gibi duymaya, düşünmeye ve hareket etmeye istekli kılar (Sever, 2013:77).

Yavuzer (2001:188; akt. Karataş, 2014), “Çocuk, kişiliğinin gelişiminde bir modelle kendini özleştirir. Bu model başlangıçta anne, baba ve yakın akrabayken, zamanla yerini arkadaşa, film ve kitap kahramanlarına bırakır. Bu bakımdan kitap kahramanlarının ahlâkî ve sosyal açıdan sağlıklı olması, çocuğun kendisini kötü bir modelle özleştirmesine neden olur. Bu da, çocuk kitabı yazarlarının yüklendikleri görevin ne denli önemli olduğunu ortaya koymaktadır” der.

Karakterler çocuğun yaş grubuna uymalı ve gerçeki olmalıdır. Çocukların karakterlerle özdeşim kurabilmeleri, aynı yaş grubunda olmalarıyla mümkündür. Karakter çocuğun yaş ve gelişim evrelerine uygun, insan gerçekliğini sezdirenen özelliklerle çizilmelidir. Her şeyi başaran, olağanüstü güçlere sahip karakterler yerine zorlanan, zorluklarla nasıl başa çıkılabileceğine ilişkin fikirler üretmesine yardımcı olabilen karakterlere yer verilmesi daha yararlı olur.

İnsan gerçeğini çocuklara sadece fiziksel özelliklerle değil, kişilik özellikleriyle de tanıtmak, göstermek gerekir. Dolayısıyla oluşturulan başkışilerin özellikleri çocukların yaş ve deneyimlerine uygun özellikler göstermelidir. Çocukların öykündüğü kahramanlarda, rollerin oluşturulmasında çocuk edebiyatı eserleri büyük sorumluluk üstlenir.

İzlek (Tema). Sever (2013:129), izleği sanatçının ele aldığı konuyla okurda uyandırmak istediği etki olarak açıklamaktadır. Konuyla okura duyumsatılmak istenen anlam ya da anlamlardır. Çocuk edebiyatı yapıtlarında, çocuğun gelişim düzeyine göre oluşturulan konu ve izlek ilişkisi, metnin çocuk üzerindeki yazınsal etkisini artırır.

Çocuk edebiyatı yapıtlarında yazınsal bir kurguyla geliştirilen izlek, insana özgü duygu durumlarını çocuklarda yaşatabilmeli; çocuklar kaynağını sevgiden alan konularda duyarak, gülererek, düşünerek, hüznlenerek dostluğun, barışın, çalışkanlığın, paylaşmanın yüceliğini sezebilmeli, güven duygularını geliştirebilmelidir (Sever, 2013:129).

Türkçe Dersi Öğretim Programı (2017)'nin uygulanması sürecinde her sınıf düzeyinde 8 tema işlenmesi öngörülmüştür. Bu temalardan; “Erdemler”, “Millî Kültürümüz”, “Millî Mücadele ve Atatürk” temalarının her sınıf düzeyinde işlenmesi zorunludur. Zorunlu temalar dışında verilen diğer temalar seçmeli olup kitap yazarlarınca belirlenecektir. Öğrenme öğretme sürecinde işlenmesi ve öğretim materyallerinde yer verilmesi öngörülen temalar ise “Erdemler”, “Millî Kültürümüz”, “Millî Mücadele ve Atatürk”, “Birey ve Toplum”, “Okuma Kültürü”, “İletişim”, “Hak ve Özgürlükler”, “Kişisel Gelişim”, “Bilim ve Teknoloji”, “Sağlık ve Spor”, “Zaman ve Mekan”, “Duygular”, “Doğa ve Evren”, “Sanat”, “Vatandaşlık” ve “Çocuk Dünyası” olarak belirtilmektedir (MEB 2017).

Programa bakıldığı zaman yurt, ulus ve geleneklere bağlılık; doğa ve yaşam sevgisi, okuma sevgisi ve alışkanlığı kazandırma ve bilime yönlendirmede etkili olabilecek izleklere yer verilmiştir. İzleklere öğrencileri araştırma yapmaya, sorgulamaya ve başka kaynakları incelemeye de yönlendirebilmelidir.

İleti. Püsküllüoğlu Türkçe Sözlük (2012)'te , iletiyi bir yapıtın, bir yaratının dokusunda bulunan, sanatçının, yapıtın iletmek istediği temel düşünce, bildiri olarak tanımlamaktadır. Sever (2013)'e göre ise ileti, sanatçının kesin yargılara varmadan, örtük bir biçimde çocuklarla paylaşmak istediği asıl düşüncedir.

İleti öğretici metinlerde, yazarın savunduğu, vermek istediği düşünce biçiminde tanımlanabilir. Edebiyat yapıtlarında ileti dendiğinde ise, sanatçının okurlarında yaratmak ya da oluşturmak istediği duygu düşünce ortaklığı akla gelmelidir (Sever, 2013:140).

Makale, fıkra vb. öğretici metinlerde ileti tek, önerme biçiminde kesin yargılarla verilirken yazınsal metinlerde iletilik örtük bir biçimde okuyucuya sunulur (Özdemir, 2002). Yazınsal metinlerde yazar, duygu ve düşünceleri bir kurgu ile, okuyucularına sunar. Çocukların sezme ve düşünme yeteleri geliştirilerek kendi duygu ve düşünce gücü birikimleriyle iletiye ulaşmasına olanak sağlanır.

Yazınsal nitelikli metinlerdeki örtük iletiler çocuklara düşünme sorumluluğu vermeli, yaratıcı yorum gücünün oluşmasına yardımcı olmalıdır. Yazar, anlatmaya çalıştığı şeyi doğrudan değil, dolaylı bir biçimde dile getirmeli, anlam oluşturma sorumluluğunu çocuğa bırakmalı ve güzele ilişkin duygular kazandırmalıdır. Bunu

yaparken çocukların gelişim özelliklerini de göz önünde bulundurmalı, onlara neden-sonuç ilişkisiyle anlamlandırabilecekleri yaşam durumları da sunulmalıdır.

İletilerin belirlenmesinde, Sever (2013:135) aşağıda oluşturulmuş sorulardan yararlanılabileceğini belirtmektedir:

- İncelenen metinler öğretici mi, yazınsal mı?
- Öğretici nitelikli bir metin ise, metnin temel iletisi nedir, yan iletileri nelerdir?
- Yazınsal nitelikli bir metin ise çocukla paylaşılacak istenen iletiler yazınsal bir kurgu içinde sunulmuş mu? Çocuğun düş dünyasında katkıda bulunuyor mu?
- Yazınsal iletiler, kitabın seslendiği yaş grubunun anlam evrenine uygun mu?
- Yazınsal ileti ya da iletiler, çocuklarda insana ve yaşama ilişkin duyarlık oluşturabilecek nitelikte mi?
- Yazınsal iletiler, okura sezdiriliyor mu? Yoksa birer yargı ya da önerme biçiminde mi aktarılıyor?
- İletiler yazarın kendi düşüncesini ya da ideolojisini, çocuğa kabul ettirme amacı taşıyor mu? (Sever, 2013)

Türkçe ders kitaplarında yer alan metinlerin iletisi, çocuğun yaş ve dil gelişim düzeyi dikkate alınarak ve çocuğun kişilik gelişimine katkı sağlaması amaçlanarak sunulmalıdır.

Dil ve Anlatım. Kişilerarası etkileşim ve iletişimi sağlayan dil, yaşamın ilk günlerinden önce anne baba olmak üzere aileden ve yakın çevreden edinilen, daha sonra ise okulda planlı bir biçimde öğretilen yapısal bir sistemdir. Çocuğun öğrenme sürecinde dilin önemi, kavram oluşumu, ilişki kurma ve sorun çözme gibi alanlarda ortaya çıkmaktadır.

Dil gelişiminde araç olarak kullanılan metinler ve bu metinlerdeki dil ve anlatım etkili birer uyandır. Türkçenin anlatım olanaklarını ve güzelliğini yansıtan metinlerle öğrencilerin buluşması son derece önemlidir. Türkçenin kurallarına uymayan, dilin acemice kullanıldığı, çocukların dil ve anlam evrenlerine uygun olmayan metinler çocukların hem anlama ve anlatma becerilerine katkı sağlamayacak hem de okuma etkinliğinden uzaklaştırarak okuma kültürü edinmiş bireyler olarak yetişmelerine engel olacaktır.

Sever (2013)'e göre edebiyat metinleri, çocuklara, her şeyden önce dil bilinci ve duyarlılığı edinebilmeleri için, erken dönemden başlayarak sunulması gereken araçlardır.

Çocuklara geniş bir dil çevresi sunan ve okuma kültürü edinmiş bireyler olarak yetiştirmelerine olanak tanıyan önemli dil ürünleridir.

Ders kitaplarında yer alan metinler açık, yalın, duru ve sürükleyici bir anlatıma sahip olmalıdır. Metinde gereksiz olduğu halde uzatılan tümceler, çocuğun metni kavramasını engellemekte ayrıca sıkılmasına neden olabilmektedir. Metinler seslendiği çocuğun yaş gurubuna, anlama düzeyine ve ilgi alanlarına uygun olmalıdır.

Sever (2013:133), çocuk edebiyatında yapıtların dilsel niteliğini sınamak için aşağıdaki sorulardan yararlanılabileceğini belirtir:

- Kitapta, Türkçe'nin anlatım gücü ve olanakları çocuğa uygun kurgularla sezdirilmiş mi?
- Anlatım yalın ve içten cümlelerle oluşturulmuş mu?
- Kitap Türkçenin söz varlığını yansıtan ve çocuğun kavramsal gelişimine katkıda bulunacak nitelikte mi?
- Şiirlerle, çocukların düş ve imgeleme gücünü uyarılıyor mu?
- Seslerin ve sözcüklerin yarattığı işitsel etki, bellekte kolaylıkla kalabilecek özellikte ve çocukta başka şiirler okuma ve dinleme isteği uyandıracak özellikte mi? (Sever, 2013)

Anlama ve anlatma becerisinin gelişiminde, dili etkili bir iletişim aracı olarak kullanabilme ve okuma sevgisi ve alışkanlığı kazandırmada Türkçe ders kitaplarına seçilen metinlerin dil ve anlatım özelliklerine özen gösterilmesi önemlidir.

Görsel Metinler. Metin yalnızca dile özgü bir kavram değildir (Van Dijk, 1979; Aksan ve Aksan, 1991; akt.: İşeri, 2010, s. 92; Güneş, 2013, s. 2), dilsel olmayan metinler de vardır. Örneğin bir resim, kendi bütünlüğü içinde bir metin olarak kabul edilebilir (İşeri, 2010, s. 92, Dilidüzgün, 2010, s. 26; akt. Yücelşen, 2014:5).

Yazınsal metinler gibi görsel metinler de çocuğun anlam evrenine seslenen, yaşamlarının ilk yıllarında buldukları başlıca estetik uyaranlardandır. Görsel metinler yazılı metinleri destekleyen, çocuk kitaplarının vazgeçilmez öğeleridir.

Görsel uyaranlar, çocukları kendi gerçekliğiyle buluştururken onları sadece sanata değil, hayata karşı da duyarlı olmalarına olanak sağlamaktadır (Özer, 2006). Bu nedenle sanatçı duyarlılığı ile hazırlanmış görseller de birer metin olma özelliği taşımaktadırlar.

Resimler ve Fotoğraflar. Resim, sanatçının dünyasında yarattığı içeriği, görünür kılan bir ögedir. Resim, kendi başına görsel bir öge olarak önemli bir işlevi yerine getirdiği gibi, metinle birlikte düşünüldüğünde de anlamı tamamlayan, açıklayan, genişleten, bazen de metne yeni anlamlar katan estetik bir uyaran olur (Sever, 2013:166).

Sanatçı duyarlılığıyla hazırlanmış görsel uyaranlar, çocukların görme duyularının eğitilmesine katkı sağlayan vazgeçilmez öğelerdir. Çocuklar, yaşamlarının ilk yıllarından itibaren dilsel ve görsel uyaranlardan oluşan bir etkileşim ortamıyla karşılaşmaktadır. Bu nedenle çizerler, çocuğun ilgi ve gereksinmelerini iyi bilmelidirler. Sanatçının çocuklara dilin olanaklarıyla ulaştırmadığı anlamı, onları düşündürecek görsel bir etkileşim aracı ile sunar ve anlama becerilerinin gelişmesine yardımcı olur (Özer, 2006).

Sever (2013), ‘‘Küçük yaşlarda, görsel eğitimini doğru kaynaklardan almaya başlayan çocukların, ilköğretim süreciyle birlikte duyularıyla düşünme becerisi gittikçe yetkinleşmeye başlar. Bu yetkinleşme, çağdaş eğitimin en önemli amaçlarından biri olan, düşünen duyarlı insan yetiştirilmesine de katkı sağlayacak bir süreçtir’’ der.

Resimler kitaplarda, çocukların yaş grupları ve estetik gelişim evreleri dikkate alınarak, onları resim çizmeye istekli kılacak ve kendilerini ifade etmelerine olanak sağlayacak bir sanatçı duyarlılığıyla oluşturmalıdır. Sanatçı, renk ve çizginin gücüyle oluşturduğu eseri ile çocuk arasında bir bağ kuracak, anlatılanların çocuğun belleğinde canlanmasına ve onu kurmacanın içine çekerek düşünmesine ve eğlenmesine olanak sağlayacak özgün yapıtlar sunmalıdır.

Alper ve Gül (2006:524)’e göre, kitaplarda yer alan resminlerin görevi durum ve olayları anlaşılır kılmak, hikayeyi çocuklar için görsel sembollere dönüştürmektir. Resimler çocukların dağınık olan ilgilerini resim üzerinde toplayabilir böylelikle masal öykü gibi yapıtları okumaya ya da dinlemeye isteklendirebilmektedir (Sever, 2013).

Ders kitaplarında yer alan resimler, çocukların anlama ve anlatma becerilerini geliştirmenin yanı sıra; eleştirel düşünme, problem çözme, empati kurma becerilerini geliştirmek amacıyla da kullanılabilir. Temel eğitim malzemesi olarak algılanan ders kitaplarının, çok amaçlı resimlerle desteklenmiş olmaları, gerek kitapların çekiciliğinin artırılması, gerek öğrenci merkezli eğitimin sağlanması açısından gereklidir (Köksal, 2001).

Resimler, kitaplarda en çok kullanılan öğretimi destekleyici materyallerdir. Kitapların albenisini artırdığı gibi, öğretime de yardımcı olur; soyut olan kavramları,

durumları somut duruma getirerek öğrenmeyi kalıcı kılar (Pehlivan, 2003). Kitaplardaki resimler çocuğun yorum gücünü ve estetik algısını geliştirmekle birlikte, okurken sıkıcı gelebilecek anlatımların da ortadan kalkmasına, böylelikle okuma alışkanlığı kazanmasına yardımcı olur (Çınar, 2009).

Çocuk kitaplarındaki görsel uyarılar yazılı dile göre daha baskın bir sorumluluk üstlenir (Sever, 2013). Resimler aracılığıyla, çocuklar metnin kurgusunu belleklerinde daha kolay canlandırabilmektedir. Çocuk kitaplarında fotoğraf gerçekliğinden çok, çizerin kendi yorumuyla çocuğa uygun yeni bir gerçeklik yarattığı ve çocuğu kendi gerçekliğiyle buluşturduğu görsellere yer verilmesi beklenir (Sever, 2013).

Çok uyarınlı bir iletişim ortamı için dilsel metinlerle birlikte görsel metinlerin de bazı özellikler taşıması gerekmektedir. Bu doğrultuda aşağıdaki sorulara yanıt aranmalıdır:

- Kitaptaki görseller özgün mü yoksa fotoğraf gerçekliği ile mi sunulmuştur?
- Renk ve çizgilerin yarattığı etki çocukların ilgisini çekebilecek özellikte mi?
- Resimler, dilsel metinlerle anlatılamayanları çizginin anlatım gücü sezdiriyor mu?
- Resimler, dilsel metinlerle anlatılanı çocuğun belleğinde canlandırmasına olanak sağlıyor mu?
- Resimlerde çizer anlatılanlara yeni anlamlar, yükleyebilmiş mi?
- Resimler, düşünme ve düş kurma sorumluluğu veriyor mu?
- Resimler çocuğu düşündürebilecek ve eğlendirebilecek nitelikte mi?
- Kitaptaki resimler, çocukların resim sanatına ilgi duymasına olanak sağlayacak ve onlarda resim yapma isteği uyandıracak özellikler taşıyor mu? (Sever, 2013)

Sanatçının düş ve düşünce gücüyle yapılandırılmış estetik nitelikli görseller sözcüklerle anlatılmayanı renk ve çizginin gücü ile öğrencilere sunarken, derse olan ilgilerini sürekli kılmalarına yardımcı olabilmekte ve özgürce düşünmesine, düş kurmasına olanak sağlamaktadır.

BÖLÜM 4

BULGULAR VE YORUMLAR

4.1. Anadilim Türkçe 5 (TED) Kitabında İncelenen Metinler

Bu bölümde Anadilim Türkçe 5 kitabından metinler incelenmiştir.

Amerika'yı Yapan Mimar

AMERİKA'YI YAPAN MİMAR

İstanbul, 15 Kasım 1963

Sevgili Kardeşim Zeynep,

Mektubunu alınca çok sevindim. Sağ ol. Doğrusu, Ankara'daki okula gidince bizi unutursun sanıyordum. Mektubunu sınıfta bütün arkadaşlara okudum. Hepsi de sevindi, sana selam yazmamı söyledi. Ben de verdiğim sözü tutuyorum. Burada geçen önemli olayları sana yazacağım. Sen buradan gittikten bir iki gün sonra hiç unutamayacağım bir şey oldu. Onu anlatayım sana:

Öğretmenimiz bir sabah okula müfettiş geleceğini söyledi. Çok heyecanlıydı ama biz daha çok heyecanlandık. O gün müfettişin yakınlardaki başka okullara da gittiğini duyduk. Bu okullardaki arkadaşlarımıza müfettişin ne yaptığını sorduk. Onların söylediğine göre müfettiş her girdiği sınıfta öğretmene "Bir problem yazdırın da öğrencileriniz çözsunler." diyor-muş. Sonra yine öğretmene öğrencilere bir şiir yazdırmasını söylüyormuş. Yazılanları gözden geçiriyormuş. Ondan sonra birkaç öğrenciye hep aynı soruları soruyormuş. Sorduğu sorular da şunlarmış: "Amerika kaç yılında keşfedildi?", "En çok sevdiğin insan kimdir?", "İstanbul'u kim fethetti?", "Süleymaniye Camisi'ni kim yaptı?"

Öğretmenimiz bize yeni defterler aldırdı. Kara tahtaya çok zor bir problemle çözümünü yazdı:

— Bunu defterinize olduğu gibi geçirin, dedi.

Şiiri de yazdık defterimize. Sonra öğretmenimiz defterlerimize baktı. Doğru yazıp yazmadığımızı denetledi. Yanlış yazılanları düzeltti:

— Çocuklar, Müfettiş Bey dershanemize gelirse ben size bu problemle, bu şiiri yazdıracağım, dedi.

Bütün bu işler olup bittikten sonra,

— Şimdi de bazı soruların cevaplarını öğreneceksiniz. Müfettiş Bey kaldırıp sorarsa birinize, makine gibi çabuk cevap vereceksiniz, dedi.

Sonra bize soruları ve cevaplarını ezberletti:

— Amerika kaç yılında keşfedildi?

Hep bir ağızdan bağıryorduk:

— 1492.

— Dünyada en çok sevdiğin kim?

Bu soruya herkes başka türlü cevap verdiği için bir uğultu, gürültü yükseliyordu. Kimimiz “Atatürk!”, kimimiz “Annem!” ya da “Babam!” diye bağıryorduk. Sonra öğretmenimiz üçüncü soruyu soruyordu:

— İstanbul’u kim fethetti?

Şıp diye cevabı yapıştırıyorduk:

— Fatih Sultan Mehmet.

— Süleymaniye Camisi’ni kim yaptı?

Öğretmenimiz sorusunu bitirmeden ezberlediğimiz cevabı, hep birden bağıryorduk:

— Mimar Sinan!

İki gün hep bu sorularla cevaplarını ezberledik. Öğretmenimiz sık sık “Sakin unutmayın hal!” diyordu. Ben artık içimden, arka arkaya cevapları diziyordum: “1492. Babam. Fatih Sultan Mehmet. Mimar Sinan. 1492. Babam. Fatih Sultan Mehmet. Mimar Sinan. 1492. Babam...” Öyle alışmışım ki nerede olsam elimde olmadan bu cevapları sırasıyla mırıldanıp duruyordum. Bir sabah annem,

— Hasta mısın, diye sordu.

— Değilim, dedim.

— Bütün gece “1492, babam, Fatih Sultan Mehmet, Mimar Sinan...” diye sayıklayıp durdun da ateşin yükseldi sandım, dedi.

O gün ilk derste müfettiş sınıfımıza geldi. Bilirsin, ben öyle çok heyecanlı değilimdir ama nedense o gün çok heyecanlandım. Titriyordum heyecandan. Belki de öğretmenin heyecanı bana geçmişti çünkü onun ellerinin titrediğini gördüm.

Müfettiş,

— Öğrencilerinize bir şiir yazdırınız, dedi.

Bunun üzerine öğretmenimiz bize,

— Yazın, dedi.

Daha önce defterlerimize yazdırdığımız şiiri okumaya başladı. Şiir önceden defterimizde yazılıydı.

Arkadaşların çoğu şiiri yazmıyor, yazarmış gibi yapıyordu. Öğretmenimiz şiiri okumayı bitirdi. Müfettiş teker teker defterlerimize baktı. Hiçbirimizinkinde imla yanlış bulamadı.

Öğretmenimize,
– Teşekkür ederim, öğrencilerinizi iyi yetiştirmişsiniz, dedi.
Solundaki sırada oturan Cengiz'in defterine bakmamıştı.
– Bakayım defterine, dedi.
Cengiz defterini uzattı. Müfettiş,
– Bu ne, dedi.
– Şiir efendim.

Cengiz heyecandan yanlışlıkla, şiir yazılı diye önceden matematik probleminin yazılı olduğu sayfayı açmış. Az kalsın Cengiz şiir yazılı öbür sayfayı açacaktı. Müfettişin arkasına gelen öğretmenimiz, eliyle, gözüyle işaretler yapmaya başlayınca Cengiz durumu anladı:

– Şiiri yazamadım efendim, dedi.

Öğretmenimiz hâlâ eliyle Cengiz'e işaretler yaparken müfettiş birden geriye döndü:

– Bir de matematik problemi yazdırın da çözsünler, dedi.

Öğretmenimizin yüzü kıpkırmızı olmuştu. Müfettişin önce problem, sonra şiir yazdıracağını sanıyorduk. Bize öyle söylemişlerdi. Müfettiş, soru sırasını değiştirdiğinde Cengiz de şaşırmıştı. Cengiz'in defteri müfettişin elindeydi. Onun için öğretmenimiz eskisinden başka bir problem yazdırdı. Matematikten hep pekiyi alırım, bilirsin. Artık öyle şaşırmışız ki problemi ben bile çözemedim. Defterlerimize bakan müfettiş suratını buruşturdu. Öğretmenimiz çok utanmıştı. İçimden "Ah, beni kaldırıp sorsa da makine gibi cevaplar versem!.." diyordum. Öğretmenimizin yüzünü ağartmak istiyordum. Kendi kendime boyuna "1492. Babam. Fatih Sultan Mehmet. Mimar Sinan. 1492..." diye murıldanıp duruyordum. Sanki içimden geçenleri okumuş gibi müfettiş bana,

– Sen kalk, dedi.

Sevinçle fırladım. Sonradan bana arkadaşların söylediğine göre müfettiş,

– Kaç yaşındasın, diye sormuş. Ben heyecandan soruyu anlayamadığım için Amerika'nın keşfini soruyor sandım:

– 1492 efendim, diye bağırdım. Şaşkınlıktan gözleri büyüyen müfettiş,

– Neee? Kaç yaşındasın, diye bir daha sordu. Ben de doğru cevap verdiğimi sanarak,

– 1492 efendim, diye daha yüksek sesle bağırdım.

Müfettiş,

– İstanbul'u kim fethetti, diye sormuş.

Ben ezberlediğim cevap sırasına göre,

— Babam, dedim. Müfettişin soruların sırasını değiştireceğini önceden hiç düşünmemiştim. Müfettiş ayağını yere vurup bağırdı:

— İstanbul'u kim fethetti, diye soruyorum.

— Babam, efendim.

— Senin baban kim?

— Mimar Sinan.

— Ağzından çıkanı duymuyor musun oğlum? Babanı soruyorum "Mimar Sinan." diyorsun. İşte ancak o zaman kırdığım potu anlayabildim ama heyecandan, müfettişin de bağırmamasından öyle şaşırmışım ki bir türlü kendimi toparlayamıyordum.

— Peki, Mimar Sinan ne yaptı?

Artık büsbütün şaşırmışım. O şaşkınlıkla,

— İstanbul'u fethetti efendim, diye bağırdım.

— Kim?

Sözde yanlışımı düzeltmek için,

— Mimar Süleyman, dedim.

— Süleymaniye Camisi'ni kim yaptı öyleyse?

— Sultan Sinan Fatih.

Kelimeleri birbirine karıştırdığımı seziniyordum ama artık toparlanamıyordum. Müfettiş öyle kızmıştı ki kızgınlıkla o da şaşırıp,

— Oğlum, dedi. Amerika'yı yapan, Mimar Sultan Mehmet'tir; Süleymaniye Camisi'ni de keşfeden, Fatih Sinan'dır.

Çocuklar kendilerini tutamayıp kıkırdarak gülüşmeye başlayınca müfettiş yanlış söylediğini anladı. Yanlışını düzeltmek istedi:

— Yani Sinaniye Camisi'ni, Mimar Süleyman yaptı; Fatih'i, Mimar Sultan Mehmet fethetti, demek istiyorum.

Yine yanlış söylediğini anlayıp,

— Beni de şaşırttın be çocuk, dedi. Kızgınlıkla başını sallaya sallaya kapıyı hızla çarpıp dershaneden çıktı. Dershanede çıt yoktu. Bir süre sonra öğretmenimiz,

— Yazıklar olsun, dedi. Bu sözü, bana mı, müfettişe mi, yoksa kendisi için mi söylediğini anlayamadım. Bu olayın beni nasıl üzdüğünü anlatamam. Her hatırlayışında utanıyorum. Oysa çabuk çabuk cevaplar verip öğretmenimizin yüzünü ağartmak istemişim.

Söz verdiğin gibi sen de bana orada olup bitenleri yaz, e mi? Mektuplarını bekliyorum. Ben de sana başarılar dilerim kardeşim.

Sınıf Arkadaşın
Ahmet TARBAY

Aziz Nesin
(Şimdiki Çocuklar Harika)

Kitabın Adı: Anadilim Türkçe 5 (TED)

Metnin Adı: Amerika'yı Yapan Mimar

Düzeyi: İlköğretim 5

Türü: Mektup

1. Türünün Özelliklerini Yansıtması Bakımından

Metnin türü mektuptur. Bir haberi, isteği veya duyguyu yakında olmayan birine iletmek için gönderilen ya da kamu kuruluşları arasında haberleşmeyi sağlayan yazı türüne mektup denir. Metinde, Ahmet adında çocuk arkadaşı Zeynep'e, sınıfta başından geçen bir olayı anlatmaktadır.

2. Konu

Metinde, Ahmet adındaki çocuğun okul müfettişi ile arasında geçen anısı ve Ahmet'te bıraktığı etki konu edilmiştir. Metnin konusu, çocukların kahramanla özdeşim kurmasına olanak sağlayacak bir kurgusal yapı ile çocuklara sunulmuştur.

3. İleti

Metinde ezberin her zaman işe yaramadığı, her insanın yanlış yapabileceği dolayısıyla öğretmenlerin ya da müfettişlerinde bazen yanlışlar yapabileceği, hayatta her an terslikler ve sürprizlerle karşılaşılabilmesi gibi düşünceler örtük bir biçimde çocuklara sunulmuştur.

4. İzlek

Metinde, hayatta her insanın yanlışlar yapabileceği ve beklenmedik durumlar karşısında nasıl davranılması gerektiğine ilişkin fikirler verilmektedir. İzlek insana ilişkin özellikleri, duygu durumlarını yansıtmakta; eğlenirken düşünmelerine de ortam yaratmaktadır.

5. Anlatım Özellikleri ve Sözcüğüne Etkisi

Mektupta dil ve anlatım özellikleri, mektubun yazıldığı kişinin yakınlık derecesine ve mektubun içeriğine göre değişiklik gösterir. Mektup, yazılan kişiye uygun bir hitapla

başlar. Bu kitapta yer alan mektup bir arkadaşına yazılmış ve ona uygun bir hitapla başlamıştır:

“Sevgili arkadaşım Zeynep” s.28

Metinde çocukların anlayabileceği, uzun tümcelerin yer almadığı, sade, anlaşılır ve içten bir dil göze çarpmaktadır. Yöresel konuşma örneği de metinde yer almaktadır.

“... bana orada olup bitenleri yaz, e mi?” s.31

Çocuklara dilin sözcük zenginliğini yansıtan ve sözcük dağarcıklarını geliştirmelerine olanak sağlayan bir takım sözcüklere, pekiştirme ve kalıp sözlere ve deyimlere yer verilmiştir.

“Kelimleri birbirine karıştırdığımı seziniyordum.” s.31

“Yüzü kıpkırmızı olmuştu.” s.31

“Dershanede çit yoktu.” s.31

“Çocuklar kendilerini tutamayıp, kıkırdarak gülmeye başlayınca...” s.31

“Defterlerimize bakan müfettiş suratını buruşturdu.” s.30

“İşte o zaman kırıldığım potu anlayabildim...” s.31

6. Görsel Metin Yazılı Metin İlişkisi

Yazılı metni destekleyebilecek üç küçük görsel yer almaktadır. Bu görseller metin ile anlamsal bir tutarlılık göstermektedir.

7. Öğrencinin Gelişim Düzeyine Uygunluğu ve Gelişimine Katkısı

Mektupta Ahmet ile müfettiş arasında yaşanan olayın gülünç bir biçimde anlatılması, öğrencilerin öğretmen ve müfettişlere karşı olumsuz duygular beslemesinin önüne geçmektedir. Metin, çocukların beklenmedik durumlar karşısında nasıl davranmaları gerektiğine ilişkin fikirler edinmesine, düşünmesine ve eğlenmesine olanak sağlayacak niteliktedir.

Sevdiklerim

SEVDİKLERİM

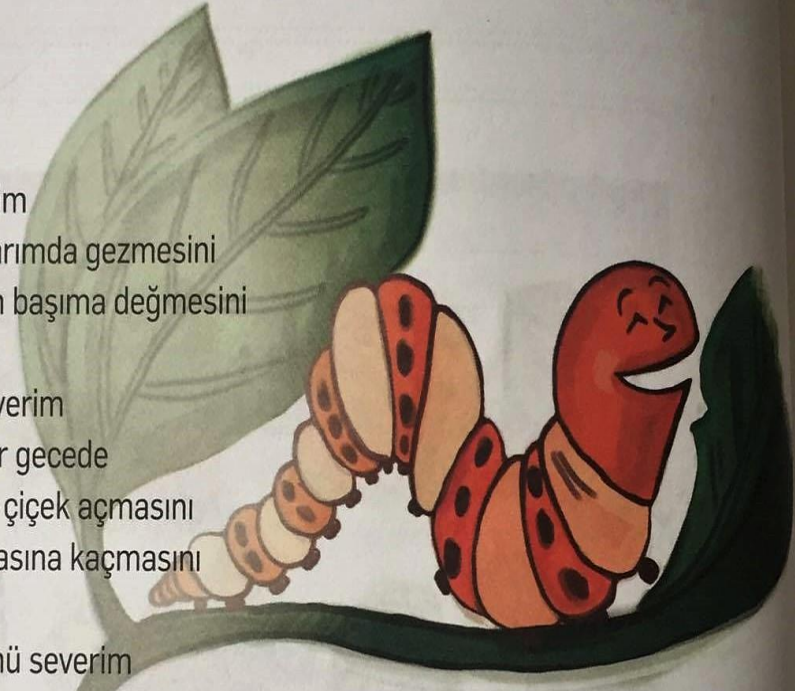
Okula gidişimi severim
Uçuç böceğinin kollarımda gezmesini
Akasya yapraklarının başıma değmesini

Annemin bakışını severim
Meyve ağaçlarının bir gecede
çiçek açmasını
Tavşanın korkup yuvasına kaçmasını

Arkadaşımın gülüşünü severim
Serin bahar rüzgârının yüzüme değmesini
Güzel renkli tırtılın dut yapraklarını yemesini

Babamın evde oluşunu severim
Çam ağaçlarının kışın bile yeşil kalmasını
Kartalların çok yüksek yerlere
yuva yapmasını

Süreyya Berfe
(Çocukça)

Kitabın Adı: Anadilim Türkçe 5 (TED)

Metnin Adı: Sevdiklerim

Düzeyi: İlköğretim 5

Türü: Şiir

1. Yazınsal Özellikleri Açısından Metnin Değerlendirilmesi

Metnin türü şiidir. Şiirler ruha canlılık katan ve ritm duygusunu besleyen türlerdir. Okul türü öğrenme ve öğretme süreçlerinde şiir, çocukların düş, düşünce ve kavram dünyalarını zenginleştirir. Çocuklar için yazılmış şiirler, dilin yaratıcı anlatım gücünü, söz ve sözcüklerin yarattığı uyumu çocuklara sezdirebilmelidir. Metin bu açıdan incelendiğinde başarılı olduğu söylenebilir.

1.2. Dil ve Anlatım Özellikleri

Metinde gereksiz sözcük kullanımından uzak durulmuş, yalın bir dille duygu ve düşünceler okura aktarılmaya çalışılmıştır. Dizeler yalın ve çocukların düş ve düşünce gücünü uyaracak nitelikte oluşturulmuştur. Metinde az da olsa betimlemeler yer almaktadır.

“serin bahar rüzgarı” s.54

“güzel, renkli tırtılın...” s.54

Betimlemeler çeşitli duylara seslenerek durum ve varlıkların çocukların gözünde canlanmasına ve izlenim kazanmasına olanak tanımaktadır.

1.2.1. Sanatsal Söyleyişler

Türkçenin anlatım gücü ve zenginliğini yansıtan sanatsal söyleyişler yok denecek kadar azdır. Kişileştirme sanatına örnek olabilecek bir tümce şiirde yer almaktadır.

“Serin bahar rüzgarının yüzüme değmesini” s.54

‘Serin bahar rüzgarı’ canlıya özgü olan dokunma yetisine sahipmiş gibi sunulmuştur.

1.2.2. Devrik Tümce Kullanımı

Devrik tümceler şiire ritim ve duygu yoğunluğu katan, şiirlerin olmazsa olmazıdır. İncelenen şiirde devrik tümceler kullanılmamış ancak eksilteli tümcelere yer verilmiştir.

“Arkadaşımın gülüşümü severim

Serin bahar rüzgarının yüzüme değmesini

Güzel renkli tırtılın dut yapraklarını yemesini” s.54

Eksilteli tümcelere şiire ritim ve duygu yoğunluğu katılmıştır.

1.2.3. Sözvarlığını Yansıtması ve Geliştirmesi Bakımından

Metinde günlük dilde yer alan sözcüklere yer verilmiştir.

1.3. Konu

Şiirde insana, doğaya ve yaşama duyulan sevgi, içten yalın bir anlatımla çocuklara aktarılmaktadır. Konusu ile şiir güzele ilişkin bir duyarlılık oluşturmaktadır.

1.4. İzlek

Şiirle okurda uyandırılmak istenen etki, yaşama ve doğadaki tüm canlılara sevgi ve saygı duyulması gerektiğidir. Okurda bırakılmak istenen etki kaynağını insana ve yaşama ilişkin bir sevgiden almıştır.

1.5. İleti

Şiirde aileye, insana ve doğaya karşı bir duyarlılık kazandırmakta, güzele yönelik duygularını geliştirmektedir. Çocuğun duygusal gelişimine katkı sağlamakta, aynı zamanda ona düşünme sorumluluğu kazandırarak, yaşam ve insan gerçekliğini sunmaktadır.

2.Görsel Metnin Özellikleri Açısından

2.1. Görsel Metin-Yazılı Metin İlişkisi

Şiirde anlatınları destekleyen sadece bir görsele yer verilmiştir.

2.2. Görsel Metnin Sanatsallığı

Resimler aracılığıyla çocuklar kavramları belleğine daha kolay yerleştirebilmekte ve kimi zaman ise kendi öykülerini oluşturabilmektedirler. Bu nedenle görsel uyaran çocukların gereksinmelerine cevap verecek nitelikte olmalıdır. Şiirde yer alan görsel, metnin iletisini destekler nitelikte olup sözcüklerle anlatılmayan çizgi ve renklerin diliyle çocuklara aktarmaktadır. Aynı zamanda metnin anlaşılmasını ve akılda kalmasını sağlayacak özellikler göstermektedir.

3. Görsel ve Yazılı Metnin Genel Eğitim İlkeleri Açısından Değerlendirilmesi

Çocuklara seslenen görsel ve yazılı metin insana, doğaya karşı bir duyarlılık oluşturmakta ve güzele yönelik duygularını geliştirmektedir. Çocukların ilgi ve gereksinimlerini önceleyen düş ve düşünce üretme sorumluluğu vermektedir.

EN YAKIN ARKADAŞ

2

Salı günü. Yemekhanedeydim. Masanın üzerine özenle yerleştirdiğim yemek tepsimdeki taze fasulyemi ve tavuklu pilavımı bitirmiş, sütlacıma başlamak üzereydim. Son acıklı lokmalar...

Masada başka ağabeyler de vardı. Üst sınıftan ağabeyler yani... Masanın altındaki kocaman bacaklarını sağa sola oynatıp duruyorlardı, masanın üstündeki çenelerini de... Yemek için olsa neyse ama konuşmak için...

Bir piring tanesinin tabağımda unutulmasına izin vermeyip çatalımı tabağıma daldırıştı ki,

– Afiyet olsun Tibet, oturabilir miyim, dedi biri.
Eda Öğretmen!

– Buyrun öğretmenim, deyip yemek tepsimi yana çektim hemen. Tepsisini onun için boşalttığım yere koydu, yanımdaki boş tabureye oturup yemeğine başladı. Bir prenses gibi yiyordu.

Onu bekledim bir prens gibi. Sanki okul yemekhanesinde değil de bir sarayın salonundaki kocaman şamdanlı, kocaman bir masadaydık ikimiz.

Liseli ağabeyler susmuşlardı. Saraylıların yanında nazik olunmalı. Sonra gözlerimin içine aydede gibi parlayan gözleriyle baktı:

– Biliyor musun Tibet, mektubuna bayıldım. Son derece güzel bir Türkçe ile ve dupduru bir dille yazılmış. Çok etkilendim, dedi.

İçimden bir kuş uçtu. Uçtu, uçtu ve... Hayır, bir yere konmadı, kanatlarını pır pır çırparak dolaşmaya başladı başımın çevresinde. Liseli ağabeyler bana baktılar. Hayran hayran... Belki de bana öyle gelmişti.

– Yazmalısın Tibet, hep yazmalısın. İleride çok iyi bir yazar olacaksın, buna önce kendin

inanmalısın, dedi öğretmen.

Başımın üstündeki kuş, kanatlarını daha çok çırpmakta: Pır, pır, pır... "İyi bir yazar olacağına önce kendin inan Tibet." Keşke Şebnem burada, bu masada olsaydı... Tibet Bilgili'nin nasıl birdenbire yazarlık katına ulaştığını görseydi... Göremedi. Yazık!

– Belki 2020'nin Nobel ödüllü yazarı karşımızda duruyordur hocam, dedi masadaki ağabeylerden biri. Gülüyordu.

Nobel mi? Hani şu en büyük yazarlara verilen ödül! Her yer ışık içinde kaldı. Işık, ışık, ışık içinde... Kuşlar bu ışıklı yemekhanede oradan oraya uçup duruyordu. Kuşlar mutlu. Ben mutlu. Zil!.. Zalim zil!..

– Haydi bakalım çocuklar, hepinize iyi dersler! Şey, Tibetçiğim, bu kitabı yeni bitirdim, okumak istersen sende kalabilir, diyerek bir kitap uzattı bana Eda Öğretmen. Ayağa kalkmış, yemek tepsisini eline almış, çantasını koluna takmıştı.

Kitabı aldım, kapağına baktım. Bir gezi kitabı! Gezi kitaplarına bayılırım. Sevinierek çantama koymak üzereydim ki öğretmen,

– Bir gün, sınıfında en çok sevdiğin, kendine en yakın hissettiğin arkadaşınla tanıştırmısın beni? Çok sevinirim, dedi.

En yakın arkadaş!.. Yemekhanenin ışıkları söndü birer birer. Kuşlar kanatlarını indirmiş, içime doğru uçmakta yeniden. Tıs pıs!.. Tıs pıs!.. Tıs pıs!.. En yakın arkadaşım yok ki benim!

- Eda Öğretmen, sizce neden Tibet'in en yakın arkadaşıyla tanışmak istiyor?
- Tibet, bir arkadaş bulmayı başarabilecek mi? Nasıl başaracak ya da neden başaramayacak?

Bütün gece düşündüm durdum: En yakın arkadaş nasıl bulunur? Bilemedim ama öğreneceğim. Eda Öğretmen tanışmak istiyorsa tanışacak onunla. Çabalayacağım.

Sabah okula geldiğimde kararımı uygulamaya koyuldum. Dört ders saati boyunca gözlerimi radar gibi gezdirdim sınıfta. En yakın arkadaşım kim olabilir? Serkan? Olabilir. Ama hayır, fazla tembel. Yaman? Adı gibi yaman. Ve gürültücü. Olmaz. Alara? Hayır! Herkesi şikâyet ediyor. "Öğretmenim, İbrahim saçımı sıranın arasına sıkıştırdı! Öğretmenim, falanca çocuk, daha tadına bile bakmadığım bisküvi paketimi izinsiz almış çantamdan! Öğretmenim... Öğretmenim..." Yok, yok, en yakın arkadaşım bu şikâyet kutusu olamaz.

Tibet, en yakın arkadaşının kim olacağına neden kolay karar veremiyor?

Tam umudumu yitirmek üzereydim ki birdenbire buldum. Öğle yemeği için zil çalmıştı. Sınıftaki çocuklar çılgın gibi dışarı çıkarken... Koray! Nasıl da fark edememişim? Koray tam aradığım arkadaş. Bir kere, öteki çocuklar gibi gürültücü teneke değil. Hem lisede okuyan koca bir ağabeyi var. Onu her türlü tehlikeye karşı koruyor. Her zaman...

Koray'ın lisede bir ağabeyinin olması neden önemli olabilir ki?

Koray'la arkadaş olmanın tam zamanıydı. Sirasına yaklaştım ve "Öğle yemeğine birlikte gidelim mi?" diye sordum. Galiba onun da en yakın arkadaşı yokmuş. Teklifimi hemen kabul oturduk. Ama konuştuk mu? Hayır! Dedim ya, o da benim gibi konuşmayı sevmeyenlerden. Bu arada gözlerim mayın tarayan gemi gibi Eda Öğretmen'i taradı durdu ama... Yok, yok, yok! Ne büyük şanssızlık! Oysa ona en yakın arkadaşımı tanıştıracaktım. Sağa sola bakınıp durmaktan en sevdiğim sosisli makarnayı bile nasıl yediğimi bilemedim.

Bahçeye çıktık. En yakın arkadaşım Koray "Spor salonunda Erkin ağabeyimi izleyelim, ister misin?" diye sordu.

– Ağabeyin basket mi oynuyor?

– Ooo, hem de nasıl!.. Okul takımında.

Biraz böbürleniyor gibi geldi bana. Olsun.

En yakın arkadaşın bile olumsuz huyları olabilir.

Tibet'in arkadaş seçerkenki titizliği biraz kayboldu sanki. Koray'ın böbürlenmesine pek aldırmadı. Neden acaba?

– Sen de ağabeyin gibi basket oynuyor musun, diye sordum Koray'a.

– Hayır, ben müzikle uğraşıyorum, dedi. Bateria çalıyormuş.

Zil!.. Acı acı çalan zil!..

Salondan çıkıp sınıfımıza doğru yürürken epey şaşkındım. Yüz yılda bir en yakın arkadaş bulmuştum, o da müzisyen çıkmıştı. "Ben çok şanslı biriyim!" dedim kendi kendime. Sınıfa gitmeden önce, Koray'ı Eda Öğretmen'in odasının önünden geçirmek istedim. Tanışmalarının sırası gelmişti artık. Hem de dün akşam bir çırpıda okuyuverdiğim kitabı öğretmene geri verir, teşekkür ederdim.

Merdivenleri çıktık ve işte orada: Benim güzel öğretmenim! Ve benim güzel annem! Ve benim güzel babam! Ne işleri var burada? Niye gelmişler? Kalbimin ortasına Koray'ın baterisi gelip yerleşti. Güm, güm, güm çalmaya başladı. Koray'ın kolunu çekiştirdim, rehberlik odasındaki dakilere görünmeden hızla sınıfa yollandık.

Akşama kadar, kafamı kurcalayan sorularla boğuştum. Annemle babamın ne işi vardı Eda Öğretmen'in odasında? Ne konuşmuş olabilirlerdi? Öğretmen, anlattığım her şeyin aramızda kalacağını söylemişti. Öyleyse ben artık ona hiçbir şey anlatmam, anlatamam!

Hacer Kılıçoğlu

(Perşembeleri Çok Severim, Kısaltılmıştır.)

Tibet'in annesi ve babası neden okuldalar sizce? Tibet'in yerinde olsanız siz de öğretmene kızar mıydınız?

Kitabın Adı: Anadilim Türkçe 5 (TED)

Metnin Adı: En Yakın Arkadaş

Düzeyi: İlköğretim 5

Türü: Öykü

1.Yazınsal Özellikleri Açısından Metnin Değerlendirilmesi

Metnin türü öyküdür. Yaşanmış ya da yaşanması mümkün olan olayların bir plan çerçevesinde, yazarın kurgusuyla yazıldığı türlere hikâye (öykü) denir.

1.1.Kurmacasallık ve Gerçeğe Uygunluk

Metinde Tibet adlı çocuk arkadaşı olmayan, yalnız bir çocuktur. Bunu farkedene öğretmeni ona yardımcı olmak amacıyla yaklaşır en iyi arkadaşıyla tanışmak istediğini belirtir. Böylelikle onun arkadaş bulmasına ve sosyalleşmesine yardımcı olacaktır. Günlük yaşamda her çocuğun başına gelebilecek bir gerçekliği yazar, yazınsal bir kurgu içerisinde çocuklara sunmakta ve farkındalık yaratmaktadır.

1.2.Dil ve Anlatım Özellikleri Açısından

İncelenen öyküde olay, kahramanın ağzından sürükleyici ve etkileyici bir anlatımla ortaya konmaktadır. Yalın bir olay örgüsüne sahiptir. Tümceler kitabın seslendiği yaş grubunun düzeyindedir ve kendine özgü teknik ve estetik bir yapıya sahiptir. Karşılıklı konuşmalar, soru tümceleriyle çocuğa özgü bir anlatım dilinin kullanılması, çocuğun öyküyü ilgiyle ve istekle okumasına olanak tanımaktadır. Betimlemeler, duygu anlatımları, mecazlı söyleyişler metine görülmektedir.

“ Masanın altındaki kocaman bacaklarını, sağa sola oynatıp duruyorlardı. Masanın üstündeki çenelerini de..” s.91

“ İçimden bir kuş uçtu. Uçtu uçtu ve... Hayır bir yere konmadı, kanatlarını pır pır çırparak dolaşmaya başladı başımın çevresinde.” s.91

‘Zil!.. Zalim zil!’

1.2.1 Sanatsal Söyleyişler

Öyküde, anlatımı güçlü kılan sanatsal söyleyişlere yer verilmiştir.

“Bir prenses gibi yiyordu. Onu bekledim bir prens gibi.” s.91

“Gözlerimin içine aydede gibi parlayan gözleriyle baktı.” s.91

“... gözlerimi radar gibi gezerdim sınıfta.” s.92

“Yok, yok, en yakın arkadaşım şikayet kutusu olamaz.” s.92

“Bir kere öteki çocuklar gibi gürültücü teneke değil.” s.92

1.2.2.Devrik Tümce Kullanımı

Anlatımda tekdüzeliğe düşmemek için metinde sıkça devrik tümcelerden ve eksiltili tümcelerden yararlanılmıştır.

“Buyrun öğretmenim deyip yemek tepsisini yana çektim hemen.” s.91

“Sanki okul yemekhanesinde değil de bir sarayın salonundaki kocaman şamdanlı, kocaman bir masadaydık ikimiz.” s.91

“Dört ders saati gözlerimi radar gibi gezdirdim sınıfta.” s.92

Eksiltili cümleler:

“İçimden bir kuş uçtu, uçtu ve...” s.91

“Son acıklı lokmalar...” s.91

“Gözlerim mayın tarayan gemi gibi Eda Öğretmeni taradı durdu ama...” s.93

1.2.3.Sözvarlığını Yansıtması ve Geliştirmesi Bakımından

Metinde Türkçenin sözvarlığını ve zenginliğini yansıtan sözcüklere, kalıp sözlere, deyimlere, ikilemelere ve yansıma sözcüklere yer verilmiştir.

“Son derece güzel bir Türkçe ile ve dupduru bir dille yazılmış.” s.91

“Kanatlarını pır pır çıkararak...” s.91

“Tam umudumu yitirmek üzereydik ki..” s.92

“Çabalayacağım.” s.92

“Biraz böbürleniyor gibi geldi bana.” s.93

“Kafamı kurcalayan sorularla boğuştum.” s.93

“ Liseli ağabeyler bana bakmaya başladılar. Hayran hayran...” s.93

“Güm, güm, güm çalmaya başladı.” s.93

1.3.Konu

Metinde arkadaşlık ve güven konusu ele alınmıştır. Arkadaş seçiminde Tibet'in yaşadığı bazı sıkıntılar, titizliği, arkadaşlık ilişkileri için bazı şeylerden gerekirse ödün vermesi gerektiği üzerinde durulmuştur.

1.3.1. Çatışmalar

“En Yakın Arkadaşım” metnin kahramanı Tibet'in, en iyi arkadaşını seçme yolunda yaşadığı endişeleri bir iç çatışmaya örnektir. Ayrıca Tibet'in öğretmeni ile arasındaki bağ ve sonrasında onunla ilgili yaşadığı şüphe kişi-kişi çatışmasına örnek gösterilebilir.

1.3.2.Duygusallık

Sever (2013)'e göre, duyuların algılama yeteneğini geliştirmek, kişileri uyaranlara karşı duyarlı kılmak sanat eğitiminin temel amaçlarından biridir. Yazar ve çizer yarattıkları kurguda, çocuğun duyu eğitimine istenen katkıyı sağlayabilmesi için yüzeysel duygusallıktan uzak olması gerekmektedir. Öyküde duygu durumlarının aşırı bir biçimde kullanıldığı anlatımlara yer verilmemiştir.

1.3.3.Raslantısallık

İncelenen metinde olay ve çatışmaların çocuğun güvenini sarsacak bir raslantıya bağlı olarak çözümlenmediği görülmektedir.

1.3.4.Merak Ögesi

Metindeki olaylar, çocuğun ilgi ve merakla takip edeceği bir anlatımla çocuğa sunulmuştur. Soru tümceleri ve etkili bir son çocukların merak duygusunu harekete geçirmektedir.

1.4.Kahramanlar

Çocuklar, kahramanla birlikte düşsel yolculuklara çıkar, onların yalnızlığını ve dostluğunu paylaşır. Çocuklar ilgi alanına giren kahramanların karakter özellikleriyle de yaşam ve insan gerçekliğinin içine çekilir (Sever, 2013:82).

Metindeki kahraman da, o yaştaki her çocuğun karşılaşılabileceği bir sorun ile öğrencilere sunulmuş, böylelikle kahramanla özdeşim kurmalarına olanak tanınmıştır. Kitap okumayı seven bir çocuk olarak kahramanın öğrencilere sunulması, onları kitap okumaya da isteklendirebilmektedir. Kahramanın devingen olması okurun metni ilgi ve dikkatle izlemesini sağlamaktadır.

1.5.İzlek

Metinde, güven ve arkadaşlık kavramlarının yaşamdaki yeri ve önemi duyumsatılmaktadır. Okurda bırakılmak istenen etki kaynağını insana ilişkin bir sevgiden almaktadır.

1.6.İleti

Metinde arkadaş seçimi ve güven duygusu ile ilgili bir farkındalık oluşturulmaktadır. Yazar iletmek istediklerini kurgusal bir anlatımla okura örtük bir biçimde sunmuştur.

1.6.1. İletinin Çok Yönlülüğü

Metinde ayrıca arkadaş seçiminde fazla seçici, fazla titiz olmanın yalnızlığı beraberinde getirebileceği düşüncesine de ulaşılabilir.

2.Görsel Metin Özellikleri Açısından Metin Değerlendirmesi

2.1.Görsel Metin-Yazılı Metin İlişkisi

Metinde iki görsel yer verilmiştir. Görsel metin ile yazılı metin arasında ilişki söz konusudur.

2.1.Görsel Metnin Sanatsallığı

Metinde yer alan iki görselde de kişilerin duygu durumları başarılı bir biçimde resmedilmiştir. Görsel metindeki renk ve çizginin etkisi, öğrencinin yazılı metni zihninde canlandırmasına, düşünmesine ve yorum yapmasına yardımcı olabilmektedir.

3.Görsel ve Yazılı Metnin Genel Eğitim İlkeleri Açısından Değerlendirilmesi

Öyküde kurgulanan olay çocukların kendi yaşam gerçekliğine seslenebilmekte, sağlıklı değerler sistemi oluşturmasına olanak tanımaktadır. Olay dizisinde denetimci, baskıcı bir anlayış söz konusu değildir. Onlara anlamlandıramayacakları ya da yaşama geçiremeyecekleri sorumluluklar verilmemiştir. Ayrıca metnin kurgusu çocukları kitap okumaya isteklendirecek niteliktedir.

Ayıp

AYIP

Ayıp bir şey söylesem
Annem kızar
Babam kızar
Öğretmenim kızar
Ama ayıp değil mi yaptığınız
Siz koskoca amcalar
Şu tüfekler
Tabancalar
Bombalar?

Ayla Çınaroğlu
(Şiir Gemisi)

Kitabın Adı: Anadilim Türkçe 5 (TED)

Metnin Adı: Ayıp

Düzeyi: İlköğretim 5

Türü: Şiir

1.Yazınsal Özellikleri Açısından Metnin Değerlendirilmesi

Metnin türü şiidir. Şiir anlam derinliği olan, insan ve yaşam gereçkliğini estetik bir anlatımla okuyucuya sunan bir türdür. Az sözcük ile çok şey söylemek, dilin yaratıcı gücünü çocuklara sezdirebilmek açısından şiiirler, okul türü öğrenmede etkili birer araç olarak çocuklara sunulmaktadır.

1.2. Dil ve Anlatım Özellikleri

Şiirde şair, gündelik bir dil kullanmış, az sözcükle aslında çok şey söylemeye çalışmıştır. Gereksiz sözcük kullanımından uzak durulmuş, duygular okuyucuya yalın bir anlatımla sunulmuştur. Şiirin akılda kalmasını kolaylaştıran ses uyumu ve sözcük tekrarlarına yer verilmiştir.

1.2.1. Sanatsal Söyleyişler

Türkçenin anlatım gücü ve zenginliğini yansıtan anlatımlara yer verilmemiştir.

1.2.2. Devrik Tümce Kullanımı

Şiirin en önemli özelliklerinden biri olarak kabul edilen devrik tümce kullanımına, soru tümceleriyle birlikte yer verilmiştir.

“Ayıp değil mi yaptığınız

Siz koskoca amcalar

Şu tüfekler

Tabancalar

Bombalar?’’ s.124

1.2.3. Sözcük Varlığını Yansıtmaması ve Geliştirmesi Bakımından

Şiirde çocuğun tanıdığı bildiği sözcükler kullanılmıştır.

1.3. Konu

Şiirde bir çocuğun savaşlara duyduğu kızgınlık ve üzüntü konu edilmiştir.

1.4. İzlek

Şiirde savaşın kötü birşey olduğu düşüncesi duyumsatılmaktadır. Okurda bırakılmak istenen etki kaynağını insana, yaşama ilişkin bir sevgiden almaktadır.

1.5. İleti

Şiirde tüm insanlığı ilgilendiren ve etkileyen savaşların kötü olduğu ve bu savaşlara çocuğun dünyasında yer olmadığı duyumsatılmaktadır. Şiirin iletisi ile birlikte insana ve doğaya, yaşama karşı bir duyarlılık oluşturulmakta, güzele yönelik duygular geliştirilmektedir.

2. Görsel Metnin Özellikleri Açısından

2.1. Görsel Metin-Yazılı Metin İlişkisi

Yazılı metin ile görsel metin arasında bir uyum olduğu görülmektedir.

2.2. Görsel Metnin Sanatsallığı

Göreselde renk ve çizginin oluşturduğu düzenleme ile çocukların ilgisi uyandırılabilir. Sözcüklerle yaratılan anlam evrenine, çizerin yaratıcılığı eklenmiş ve metnin anlamı genişlemiştir. Metnin iletisine görsel zenginlik katılmıştır. Görsel ayrıca çocukların düş gücünü harekete geçirebilecek ve kendi düş dünyasında resim yapma imkanı sağlayabilecek özellikler taşımaktadır.

3. Görsel ve Yazılı Metnin Genel Eğitim İlkeleri Açısından Değerlendirilmesi

Şiirde tüm insanlığı ilgilendiren olaylardan savaşın, kötü bir şey olduğu çocuklara duyumsatılmaktadır. Mantık yanlışlığına düşülmemiş, sağlıklı değerler sistemi oluşturmasına katkı sağlanmıştır. Şiire ait görselle estetik algılarının gelişmesine, düşünce eğitimi sürecinin desteklenmesine olanak tanınmıştır.

Yangından Kurtulan 3 Şey

YANGINDAN KURTARILAN ÜÇ ŞEY

Dünyaya gözümü yangınla açtım. İlk anım kapkaranlık gökyüzünü kaplamış o kıpkızıl alevlerdir. O an bütün ayrıntılarıyla kafama çakılıp kaldı.

Annem uyandırdı. Kız kardeşimi de salıncaktan kaptı. Perdesi açık pencereden, kıvılcımlar saçan, alevler püsküren, ateş kusan, kıpkızıl bir gökyüzü görünüyordu. Tavanda, döşemede, duvarlarda, kıpkırmızı ışıklar oynuyor büyüüp küçülerek, uzayıp kısalarak... Aynaya baktım. Yanan gökyüzü aynanın içine dolmuş. Sokak kapısı güm güm vuruluyor. Dışarıda anlamsız bir uğultu, bağırıp çağır-malar!.. Ara sıra bir çocuk ağlaması ya da bir kadın çığlığı uğultuyu yırtıyor.

Kıvılcımların ateşten iri böcekler gibi pencere camına çarptığını görüyordum; çıtır çıtır sesler, yangın sesi... Sonra pencerenin camı yok oluverdi, ya eridi ya kırıldı.

79

Yüzüme harlı bir sıcaklık vurdu.

(...)

Odanın kapısı itilerek açıldı birden. Bir kucağında ben, bir kucağında kız kardeşim, annem bizi merdivenden indirdi; açık duran sokak kapısının dışına çıkardı, eşiğe bıraktı.

(...)

Bütün bu olanlar, beni hiç korkutmadı; bir gece şenliğindeymişiz, bir bayram eğlencesindeymişiz gibi geldi bana, belleğimde öylece kaldı.

Aziz Nesin, Ben de Çocuktum

Kitabın Adı: Anadilim Türkçe 5 (TED)

Metnin Adı: Yangından Kurtulan Üç Şey

Düzeyi: İlköğretim 5

Türü: Anı

1. Türünün Özelliklerini Yansıtması Bakımından

Metnin türü anıdır. Yaşanmış olayların, üzerinden zaman geçtikten sonra kaleme alınan yazı türüne anı (hatıra) denir (Kötüg, 2016: 11). Anı, bir kimsenin tanık olduğu, unutamadığı ve anılmaya değer bulduğu olayları anlattığı bir türüdür. Bu metinde yazar annesi ve kardeşi ile yaşadığı ve onda izler bıraktığı bir yangını anlatmaktadır. Metin türünün özelliklerini yansıtmaktadır.

2. Konu

Metinde, yazarın yaşadığı, bütün ayrıntılarıyla belleğinde yer eden bir yangın anlatılmaktadır. Olay okuyucunun ilgisini çekecek, merak uyandıracak bir biçimde sunulmuştur.

3. İleti

Metinde verilen konudan yola çıkarak belli bir iletiye ulaşmanın zor olduğu söylenebilir. Burada yazarın belleğinde iz bırakmış bir olay anlatılmıştır. Metnin son cümlesinde bir çocuğun düş dünyası ile bir yetişkinin düş dünyası arasında nasıl bir fark olduğu, çocukların en kötü olayı bile korkunçluğuyla değil, onu mutlu edecek bir şenlik gibi belleğine yerleştirdiği görülmektedir.

4. İzlek

Metinde yazarın yaşadığı, bütün ayrıntılarıyla belleğinde yer eden bir yangın anlatılmaktadır. Herhangi bir düşünce vurgulanmamaktadır.

5. Anlatım Özellikleri ve Sözcüğüne Etkisi

Anı yazılırken açık, akıcı bir üslup kullanılır. Duygu ve düşünceler içtenlikle gerçeği yansıtmalı ve okuyucunun zihninde canlanacak şekilde anlatılmalıdır. İncelenen metinde de yazar olayı etkileyici bir biçimde ele almış, okuyucunun zihninde canlandırmasına olanak tanıyabilecek bir ustalıkla yazıya dökmüştür. Bunu yaparken de bazı betimlemeler, mecazlı söyleyişler, pekiştirme, yansıma sözcükler ve deyimler kullanarak anlatımı güçlendirmekte bir yandan da sözcüğüne katkıda bulunmaya çalışılmaktadır.

“Ateş kusan, kıpkızıl bir gökyüzü görünüyordu.” s.79

“Tavanda, döşemede duvarlarda kıpkırmızı ışıklar oynaşiyor büyüüp küçülerek, uzayıp kısalarak..” s.79

“...ateşten iri böcekler gibi...” s.79

“O an bütün ayrıntılarıyla kafama çakılıp kaldı.” s.79

“Sokak kapısı güm güm vuruluyor.” s.79

‘...çıtır çıtır sesler, yangın sesi...’ s.79

6. Görsel Metin Yazılı Metin İlişkisi

İncelenen metinle ilgili yalnızca bir görsele yer verilmiştir. Görsel metin, yazılı metinle ilişkili, anlatımı destekleyen türdendir. Siyahlar içinde bir çocuk yüzü, gözlerdeki alevler ve bakışlar olayı özetler niteliktedir. Renk ve çizginin gücü, çizerin yaratıcılığı çocukların görme duyusunun eğitilmesine ve düş kurmalarına yardımcı olmaktadır.

7. Öğrencinin Gelişim Düzeyine Uygunluğu ve Gelişimine Katkısı

Metinde sunulan yaşam gerçekliği çocukların düzeyine uygun, belleklerinde iz bırakabilecek yöndedir. İnsan doğasına ilişkin duygular ve yaşamın iyi, kötü yanları sanatçının içten anlatımı ile sezdirilmekte , ilköğretim düzeyindeki öğrencilerin duyu eğitimine katkı sağlayabilmektedir.

Annemin Atasözleriyle Belirlenen Yaşam Felsefesi

ANNEMİN ATASÖZLERİYLE BELİRLENEN YAŞAM FELSEFESİ

Annem, atasözleriyle konuşmayı çok sevdi. Zaman zaman, bize doğrudan öğüt vermek yerine atasözlerine başvururdu.

En çok kullandığı atasözü "Akıl insana sermayedir." idi. Bu sözü bize öğüt vermek için de-
ğişle bu, annemin yanlış yapan insanlara "APTAL"
demesinin terbiyeli ve nazik bir biçimiydi ama aynı
zamanda bir felsefe hocasının hayata akılcı yak-
laşımını da yansıttı.

Galiba akıl bizim ailenin çok önem
verdiği bir öğeydi. Belki de "akılcılık" bu yüz-
den ağabeyimin ve benim eğitimimizde çok
önemli bir rol oynamış, sonunda kişiliğimizin
de bir parçasını oluşturmuştu.

Annemin çok sevdiği bir atasözü de
"Sev beni, seveyim seni."ydi. Bu atasözünü
birlikte ziyaretine gittiğimiz arkadaşlarıyla
konuşurken kullandığını çok net anımsıyo-
rum. Genellikle birilerinin hakkında kötü ko-
nuşanları ya da başkalarına kötülük eden-
leri eleştirirken kullanırdı bunu. Kendine iyi
davranıldığında da memnuniyetini yine bu
sözle ifade ettiğini duymuştum.

Annemin özellikle bizlere ama genel-
de herkese verdiği bir başka öğüt vardı: "Boğaz
dokuz boğumdur; sekizi yutkunmak, biri de konuşmak için." derdi. Yani bir sözü söylemeden
önce sekiz kez düşünmek gerektiğini vurgulardı. Belki de ailenin küçük çocuğu olduğum için
kimi zaman bana gösterilen hoşgörüden yararlanıp ileri geri konuştuğumda annemin bana da
sık sık "Oğlum, boğaz dokuz boğumdur, bu kadar sert olma." dediğini anımsıyorum.

Annemin çok kullandığı atasözlerinden biri de "El elden üstündür." idi. Bunu da iki ayrı
bağlamda kullandığını anımsıyorum: İlk duyduğumda, galiba kendisini çok kıskanan, çok çalış-
kan bir sınıf arkadaşından nasıl daha başarılı olduğunu anlatıyordu. Yani bu atasözünü övün-
mek için kullanmıştı ama daha sonra bize alçak gönüllü olmak gerektiğini de bu sözle ifade
etmişti. "Evladım, övünmeyin el elden üstündür, başkaları bizden iyi olabilir, buna üzülmeyin."
derdi.

Birinin kendisi veya ailemiz hakkında bir dedikodu yaptığını duyduğunda da annem "Kişi,
kişiyi kendi gibi bilir." derdi. Bir anlamda, biri için kötü bir söz söyleyenin aslında kendine ilişkin
bir özelliği yansıttığını ifade ederdi. Gerçekten de örneğin yalancı bir kişi çevresindekileri yalan-
cılıkla, sahtekâr olansa sahtekârlıkla suçlama eğilimindedir.

Annemin sık sık tekrarladığı bir başka atasözü

136

3

Özetle annem akılcılığı, hoşgörü ve alçak gönüllülüğü yaşam felsefesi yapmış biriymi.

Emre Kongar
(Babam, Oğlum, Torunum, Kısaltılmıştır.)

Kitabın Adı: Anadilim Türkçe 5 (TED)

Metnin Adı: Annemin Atasözleriyle Belirlenen Yaşam Felsefesi

Düzeyi: İlköğretim 5

Türü: Deneme

1. Türünün Özelliklerini Yansıtması Bakımından

Metnin türü denemedir. Deneme, yazarın herhangi bir konu ile ilgili düşüncelerini kesin yargılara varmadan anlattığı yazılardır. İncelenen bu metinde bir annenin çocuklarına atasözlerinden yola çıkarak öğütler vermesi, çocuğun ağzından örneklerle ve kendi düşünceleriyle sunulmuştur.

2. Konu

Metinde, bir annenin atasözlerinden yola çıkarak, çocuklarına verdiği yaşam dersleri metnin konusu olarak belirtilebilir. Her paragrafta konunun ayrı bir boyutu ele alınmış ve işlenmiştir.

3. İleti

İncelenen metinde, akılcılığı, hoşgörülü ve alçakgönüllü olabilmeyi bir yaşam felsefesi haline getirebilmek, atasözleriyle çocukların dünyasına sunulmuştur.

4. İzlek

“Annemin Atasözleriyle Belirlenen Yaşam Felsefesi” adlı metinde atasözleriyle hoşgörülü ve alçakgönüllü olmanın önemi duyumsatılmaktadır. Okurda bırakılmak istenen etki kaynağını insana, yaşama ilişkin bir sevgiden almaktadır.

5. Anlatım Özellikleri ve Sözcük Varlığına Etkisi

Metinde açık anlaşılır bir dil kullanılmıştır. Atasözleri ve deyimlere yer verilmiştir.

“...felsefe hocasının hayata akılcı yaklaşımını da yansıttı.” s.136

“...eğitimimizde çok önemli rol oynamış...” s.136

“...çok net anımsıyorum...” s.136

“Sahtekar olansa sahtekarlıkla suçlama eğilimindedir.” s.136

“Akıl insana sermayedir.” s.136

“El elden üstündür.” s.136

“Kişi, kişiyi kendi gibi bilir.” s. 136

Deyim ve atasözleri ile çocuklar Türkçenin anlatım gücü ve zenginliği ile buluşturulmuştur. Bu atasözü ve deyimlerle kavram gelişimi desteklenebilmektedir.

6. Görsel Metin Yazılı Metin İlişkisi

İncelenen metinle ilgili yalnızca bir görsele yer verilmiştir. Görsel metin, yazılı metinle ilişkili ve anlatımı destekleyici niteliktedir. Çocuğun düş dünyasını harekete geçirebilen bir yaratıcılıkla sunulmuş, anlamsal tutarlılık sağlanmıştır.

7. Öğrencinin Gelişim Düzeyine Uygunluğu ve Gelişimine Katkısı

Atasözleriyle birlikte bazı kültürel değerlerin günlük yaşamdan örneklerle aktarıldığı bu metnin çocuklara sunulması ve bir yaşam felsefesinin edinmelerine yardımcı olması, onların kişilik gelişimi ve toplumsal gelişimi açısından önem taşımaktadır.

BİRLEŞMİŞ KITALAR KENTİ

Dünya üstündeki yedi kıta, milyonlarca yıl içinde, birbirine karış karış yaklaştı ve bu deniz yolculukları on dört bin yıl önce sona erdi. Bir yapbozun parçaları gibi bir araya gelerek bir zamanların Afrika'sı çevresinde toplandılar ve ortaya dev bir ada çıktı. Böylece insanlar, okyanusla kuşatılmış tek toprak parçasının üstünde yaşamak zorunda kaldı. O güne kadar birbiriyle savaşmış olanlar, ister istemez barış içinde var olmanın yollarını aradı çünkü ne ülkeleri ayıran sınırlar kalmıştı ne de okyanusu aşip gidilebilecek bir yer.

Öncelikle adanın tek bir kent olarak yönetilmesine karar verildi. Adına "Birleşmiş Kıtalar Kenti" dendi ama insanlar "ElectriCity" demeyi tercih etti çünkü sahip oldukları tek enerji elektrikti. Adanın kıyılarına, o güne kadar görülmemiş büyüklükte *hidroelektrik santralleri kuruldu ve çevreleri yerleşim alanlarıyla doldu.

Zaman içinde, insanlar adanın merkezini terk edip kıyılara göç etti. Artlarında bıraktıkları bölgeyse beyazlaşan bir saç teli gibi ağır ağır çölleşti. Yemyeşil bir halkanın içindeki sapsarı bir daire...

O güne kadar dünya üstünde konuşulmuş farklı diller, ElektriCity'de birbirine karıştı ve ortaya "Rispon" adında bir dil çıktı. Rispon'da her dilden yüzlerce kelime vardı. Örneğin insanlar birbirlerine Türkçe selam verir, İngilizce saat sorardı, Japonca özür diler, Çince rica ederlerdi. İnsanlık tarihinde ilk kez savaşlar sona ermiş ve ElektriCity, mutluluğun hüküm sürdüğü bir kent olma yolunda ilerlemeye başlamıştı ancak birleşmenin heyecanı kısa sürdü ve kentin yönetimi konusunda anlaşmazlıklar çıktı.

Turando adındaki topluluk, geliştirdiği bir silah sayesinde diğer toplulukları kontrol etmeyi başardı ve kentin tek sahibi oldu. Kullandıkları silahın adı, Uha'ydı. Dev bir projeksiyon makinesine benziyordu. "Havada Yayılan Görüntü" adı verilen gelişmiş *hologramları kentin dört bir yanına ulaştırabiliyor ve insanların gerçekte aralarına girerek onları kandırıyordu. İnsanlar, Turando neyi isterse onu görüyor ve onu yaşıyordu.

• **ElectriCity'de neden anlaşmazlık çıktı?**

• **Turando adındaki topluluk kenti nasıl ele geçirdi?**

Tek sorun yeni doğanlardı. Uha, bir çocuğu ancak yalnızken etkisi altına alabiliyor ama iki çocuk yan yana gelince gerçeği görmelerini engelleyemiyordu. Turando ne kadar uğraşsa da bu konuda bir ilerleme sağlayamadı ve geriye tek bir çözüm kaldı: Her çocuğun başka bir çocukla karşılaşmadan bir yetişkine dönüşmesini sağlamak.

Uha sayesinde ElectriCity'de yaşayan insanlar, öyle bir yalana inandı ki kimse çocuğunu başka bir çocukla yan yana getirmede ama her çocuk, belli bir yaşa gelince şu soruyu sordu:

— Benden başka çocuk yok mu?

***hidroelektrik:** Su gücüyle elde edilen elektrik enerjisi.

***hologram:** Herhangi bir objenin üç boyutlu lazer fotoğrafıdır.

• **Birleşmiş Kıtalar Kenti nasıl kuruldu?**

• **İnsanlar Birleşmiş Kıtalar Kenti'ne neden "ElectriCity" demeyi tercih ettiler?**

• **Rispon nedir?**

Tıpkı 411 numaralı hidroelektrik santralının yakınlarında bir evde doğmuş olan dokuz yaşındaki Atlan gibi...

O sabah rüyasında yüzünü seçemediği bir çocukla top oynadığını gören Atlan, annesinin yanına koşup sordu:

— Anne, diğer çocuklar nerede? Neden onları hiç göremiyorum?
Uzun zamandır bu soruyu duymayı bekleyen ka-

dın,
— Çocuklar çok tehlikelidir yavrum. İnsanlar kötü doğar ama sonra eğitilip büyüyünce iyi olurlar, anlıyor musun?

Atlan anlamıyordu:

— Ben kötü müyüm şimdi?

Annesi kendinden emindi:

— Ne yazık ki evet. Bu yüzden de bir an önce büyümen ve sana öğretilen her şeyi çok iyi öğrenmen gerek ama o gün gelene kadar başka bir çocukla da konuşmayacaksın. Şimdi bana söz ver.

— Söz, dedi Atlan. Hiçbir çocukla konuşmayacağım.

Birkaç gün sonra Atlan, evde hologram öğretmeni Giyo'nun anlattığı tektonik hareket çeşitlerini dikkatle dinliyor ve öğrenmeye çalışıyordu. ElektriCity'de okul yoktu. Uha'nın yansıttığı hologram öğretmenler, evlere gelir ve çocukları eğitirdi.

Giyo, tektonik hareket yapısı üzerine konuşurken durdu ve biraz önce söylediği bir cümleyi tekrarlardı. Sonra aynı cümleyi bir daha kurdu. Sonra bir daha ve bir daha... Atlan'ın üç yıldır öğretmenliğini yapan Giyo birden yok oldu. Atlan, o sırada okyanusta bir su altı depremi olduğunu ve bunun da ElektriCity'nin bütün yapısına zarar verdiğini bilemezdi. O gün, ElektriCity'de büyük birleşmeden beri ilk kez elektrik kesilmişti.

Ne yapacağını bilemedi. Birine haber vermeli miydi? Bir yetiškine? Ama hepsi işteydi. Atlan cama koştu, sokağa baktı ve onları gördü. Evlerinden çıkmış, bomboş sokaklarda birbirlerine korkarak bakan çocukları... Tam camın önünden çekilecekti ki kendi yaşlarında bir kızla göz göze geldi. Sonra sanki görünmez bir gücün emrine girmiş gibi yavaşça sağ elini kaldırıp salladı. Kız kendisine el sallayan Atlan'a bir süre hareketsiz bakakaldı. Sonra birden arkasını döndü ve koşmaya başladı. Tek katlı evinin açık kapısının önüne gelince yeniden döndü, Atlan'a bakıp el salladı.

• Elektrik kesildikten sonra neler oldu?

Sonra da evine girip kayboldu. Atlan biraz önce kıza sallamak için kaldırdığı eline baktı:

"Bunu nasıl yapabildim?" dedi kendine. "Nasıl? Annem görse ne kadar üzülür."

Sonra aklına, karşı koyamayacağı bir fikir geldi: Evden çıkmak, kızın, içinden geçip kaybolduğu kapıyı çalmak ve onunla tanışmak.

"Adını sorarım, sonra da döner eve gelirim. O kadar. Belki bir de kaç yaşındasın, derim."

Evin içinde bir odadan diğerine gidiyor, konuşmaya devam ediyordu:

"En çok hangi oyunları seviyorsun, diye sorarım. Bir de hangi dersleri seviyorsun, derim."

Sonra birden büyük bir suç işlediğini hissediyor ve kendine kızıyordu.

"Annem ne kadar da haklıymış. Gerçekten de kötüymüşüm. Hem de çok... Ona verdiğim bir sözü bile tutamıyorum."

Dayanamıyordu Atlan. Kapıyı açıp dışarıya çıktı. İlk gördüğü şey, çevredeki evlerin camlarından kendisine bakan çocuklardı.

Atlan, nereden bulunduğunu bilmediği bir cesaretle yolun karşısındaki eve doğru yürüdü ve kızın girdiği evin önüne gelip durdu. Derin bir nefes alıp verdi, dört adım daha atıp kapıyı çaldı. O kapının önünde tam yirmi dakika bekledi ama açan olmadı. Tam umudunu kaybetmiş ve evine dönmek için yola çıkmıştı ki bir ses duydu:

— Baksana!

Atlan, sesin geldiği yöne baktı ve yedi yaşlarında bir oğlan gördü. Küçük çocuk, Atlan'ın yanına gelip elindeki kâğıdı uzattı. Atlan pembe kâğıdı aldığı anda, oğlan arkasını dönüp koştu, evine girdi. Başını eğip elindeki kâğıda baktı ve okudu:

— Benim adım Sitra. On yaşındayım. Arkadaşım olur musun?

Sitra mektubunu kardeşiyle göndermişti. Atlan başını tam kaldırıp camda duran Sitra'ya bakacaktı ki karşısında Giyo'yu gördü. Öğretmeni birden yok olduğu gibi birden belirmişti. Depremden kaynaklanan arıza onarılmış ve ElekriCity'ye elektrik gelmişti.

— Ne yapıyorsun burada? Çabuk eve! Çabuk!..

O günden sonra Atlan, pembe kâğıdı yanından hiç ayırmadı ve Uha'nın "Havada Yayılan Görüntüleri" onu etkileyemedi.

• Pembe kâğıt niçin "Havada Yayılan Görüntüleri"nin Atlan'a ulaşmasını engelledi?

• Sizce Atlan neden bir gece evden aniden kaçtı?

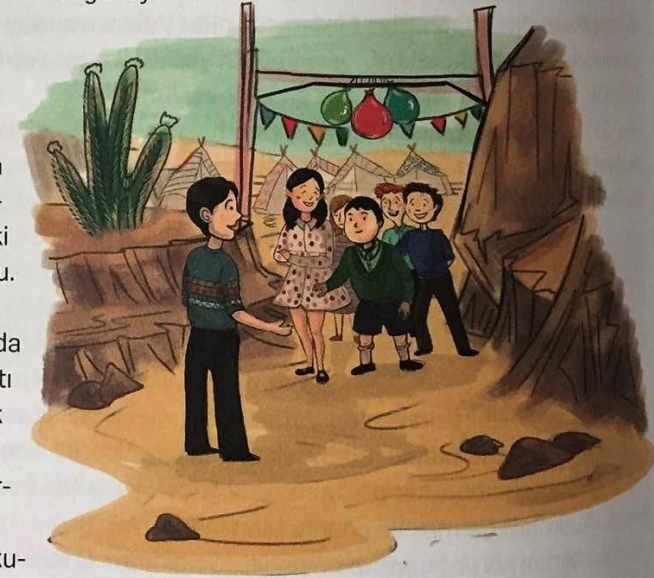
Pembe kâğıdı avucunda sıkı sıkı karanlığın içinde koştu ve kıydan uzaklaşıp ormanı geçti. İki gün sonra karşısında çöl duruyordu. Uha'nın ulaşamadığı yere varmıştı.

Birkaç saat sonra uzaklarda bir karaltı gördü. Biraz daha yaklaştı ve çölün ortasında yüzlerce çocuk gördü.

— Hoş geldin, diye bağıyorlardı.

Atlan, teker teker hepsiyle kucaklaştı ve her birinin evden kaçış öyküsünü dinledi. Hepsi de iki yıl önceki yarım saatlik elektrik kesintisinde birbirleriyle iletişime geçmeye cesaret edebilmiş olan çocuklardı. Çölün ortasında kendilerine evler yapmış, birlikte yaşıyorlardı. Evinden kaçan bütün çocukların sorduğu soruyu Atlan da sordu:

— Biz kötü değiliz değil mi? İnsanlar kötü doğmazmış, değil mi?

— Tabi ki doğmazmış, diyordu hepsi bir ağızdan. Birbirlerine bakan çocuklar,
— Hayır, dediler.
— O zaman, bu gece, kente giriyoruz ve Sitra'yı kaçı-
yoruz. Var mısınız?
— Varız, dediler.

Sonra başka biri şöyle dedi:

— Ya diğerleri? Onları da kaçırabilir miyiz acaba?
— Bilmiyorum ama denemeliyiz, dedi Atlan.

O gece, yüzlerce çocuk, küçük bir ordu gibi girdi ElektriCity'ye. O gecenin sabahında yüzlerce aile, uyandıklarında çocuklarının yataklarını boş buldu.

Bir hafta sonra, binlerce çocuk girdi ElektriCity'ye. Bu kez Uha'nın merkezine saldırıya gelmişlerdi. "Havada Yayılan Görüntüler" yansıtan makineyi tahta kılıçlarıyla parçalamaya... Kimse çocukların önünde duramadı.

Ne zaman ki Uha paramparça oldu, yetişkinler de açtı gözlerini. Turando adındaki topluluk, bu olanlar karşısında ne yapacağını bilemedi ama onlara sunulan seçenekler belliydi:

"Ya çöle gidersiniz ya da bizimle burada barış içinde yaşarsınız!"

Tabi ki kentte kalmayı seçtiler ve cezalarını çocukların emrine girerek çektiler. Yıllar boyunca, çocukların istediği bütün oyunları onlarla oynamaya mahkûm edildiler. Bütün maçlarda kalecilik yaptılar ve bütün evciliklerde boş fincanlardan çay içtiler.

• ElektriCity'de yaşayan tüm insanlar gerçekleri nasıl gördüler?

• Turando adındaki topluluğa ne oldu?

Atlan büyüdü ve Sitra'yla evlendi. Birkaç yıl sonra da Birleşmiş Kıtalar Kenti Meclisine başkan seçildi. Çıkardığı ilk kanun şöyleydi:

"Her çocuk oyun hakkına sahiptir. Birleşmiş Kıtalar Kenti, her çocuğun oyun oynaması için gereken olanakları sunmakla yükümlüdür."

• Kentte çıkan ilk yasa neden çocuklarla ilgilidir?

Ve bir zamanların çocukları, Atlan adındaki başkanlarını, büyüyünce de unutmadılar ve Birleşmiş Kıtalar Kenti'ne onun adını verdiler: Atlantis.

Hakan Günday

(15, Derleyen: Müren Beykan, Kısaltılmıştır.)

Kitabın Adı: Anadilim Türkçe 5 (TED)

Metnin Adı: Birleşmiş Kıtalar Kenti

Düzeyi: İlköğretim 5

Türü: Öykü

1.Yazınsal Özellikleri Açısından Metnin Değerlendirilmesi

“Birleşmiş Kıtalar Kenti” adlı metnin türü fantastik öyküdür. Fantastik öykülerde kişiler, olaylar ve varlıklar gerçekliğe aykırı, hayal ürünleridir.

1.1.Kurmacasallık ve Gerçeğe Uygunluk

Birleşmiş Kıtalar Kenti gerçeklikten uzak, kurmaca bir metindir. Yazar okuru, kendi kurduğu bir dünyanın içerisine çekerek, başkalarının yaşamına ortak etmiştir. Bunu yaparken de okuru eğlendirmeye çalışmıştır.

1.2.Dil ve Anlatım Özellikleri Açısından

Metinde akıcı ve anlaşılır bir dil kullanılmıştır. Betimlemeler, pekiştirme, ikilemeler ve kalıp sözlere az da olsa yer verilmiştir.

“ ...ağır ağır çölleşti...” s.166

“Yemyeşil bir halkanın içinde sapsarı bir daire...” s.166

“Uha, bir çocuğu ancak yalnızken etkisi altına alabiliyor ama...” s.166

“...rüyasında yüzünü seçemediği bir çocukla top oynadığını gören Atlan...” s.167

“Sonra aklına karşı koyamayacağı bir fikir geldi.” s.167

Sunulan betimlemeler, pekiştirme, ikilemeler ve kalıp sözlerle, Türkçenin anlatım gücü ve inceliği çocuklara sezdirilmektedir.

1.2.1 Sanatsal Söyleyişler

Öyküde, anlatımı güçlü kılan sanatsal söyleyişlere yer verilmiştir.

“Artlarında bıraktıkları bölgeyse beyazlaşan bir saç teli gibi ağır ağır çölleşti.” s.166

“Görünmez bir gücün emrine girmiş gibi...” s.167

1.2.2.Devrik Tümce Kullanımı

Metinde devrik tümce kullanımı yok denecek kadar azdır.

“Atlan cama koştu, sokağa baktı ve onları gördü. Evlerinden çıkmış bomboş sokaklarda birbirlerine korkarak bakan çocukları...” s.167

“...bir evde doğmuş olan 9 yaşındaki Atlan gibi...” s.167

Devrik tümcelerden, anlatımda tek düzelikten kaçınmak ve akıcılığı sağlamak için daha fazla yararlanılabilir.

1.2.3.Sözvarlığını Yansıtması ve Geliştirmesi Bakımından

Metinde öğrencinin sözvarlığını geliştirmesine katkı sağlayabilecek “olanak, yükümlü, altyapı, göç etmek, hüküm sürmek, gözgöze gelmek, karşı koymak” gibi sözcüklere yer verilmiştir. “Hologram, hidroelektrik, tektonik” gibi Türkçe karşılığı olmayan sözcükler de yer almaktadır.

1.3.Konu

Metinde Atlantis Kıtası'nın nasıl meydana geldiği ve oradaki yaşam, kurgusal bir anlatımla okura sunulmuştur. Konu çocukların düşünmesine ve düş kurmasına olanak tanımaktadır.

1.3.1. Çatışmalar

Öyküde, okurun düş dünyasına Atlan karakterinin yetişkinlerin inançları karşısında yaşadıkları sunulmuştur. Bu inançlar yüzünden yalnız, oyun oynamaktan yoksun büyüyen çocuklar zarar görmektedir. Atlan ve annesinin arasında geçenler kişi kişi çatışmasına, yetişkinlerin bu davranışı ile çocuğun bu inancı anlamlandırmaya çalışması kendi iç dünyasıyla olan çatışmaya örnek gösterilebilir.

“ -Anne, diğer çocuklar nerede? Neden onları hiç göremiyorum?

-Çocuklar çok tehlikelidir yavrum. İnsanlar kötü doğar ama sonra eğitilip büyüyünce iyi olurlar, anlıyor musun?

Atlan anlamıyordu:

-Ben kötü müyüm şimdi?

Annesi kendinden emindi:

-Ne yazık ki evet. Bu yüzden bir an önce büyüyen ve sana öğretilen her şeyi çok iyi öğrenmen gerek ama o gün gelene kadar başka bir çocukla konuşmayacaksın...” s.167

“Evinden kaçan bütün çocukların sorduğu soruyu Atlan da sordu:

-Biz kötü değilmışiz değil mi? İnsanlar kötü doğmazmış değil mi?” s.168

1.3.2.Duygusalılık

Metinde çocuğu üzecek, aşırı duygusal anlatımların bulunmadığı gözlemlenmiştir.

1.3.3.Raslantısallık

“Birleşmiş Kıtalar Kenti” metninde, olayların bir raslantıya bağlı olarak çözümlenmediğı gözlemlenmiştir.

1.3.4.Merak Öğesi

Olaylar çocuğun merakını canlı tutacak bir anlatıma sunulmuştur. Çatışmayı kimin kazanacağı öykünün sonuç bölümünde ortaya çıktığı için, okurda okumayı sürdürme isteği devam edebilmektedir.

1.4.Kahramanlar

Metinde Atlan ana kahraman olmakla birlikte okurun yaş düzeyine uygun, özdeşim kurabileceğı özellikler taşımaktadır. Bununla birlikte baskın bir karakter özelliği taşıyan anne ve diğer çocuklara da yer verilmiştir. Okur, metinde yer alan kahraman ile özdeşim kurabilir, başından geçebilecek olayları tanıyabilir, bu olaylar karşısında nasıl bir tavır

takınacağı ve nasıl çözümler üretebileceği konusunda fikirler üretebilir, düş ve düşünce dünyalarını harekete geçirebilmektedir.

1.5.İzlek

Metinde hak ve özgürlüklere sahip çıkılması, bunun için mücadele edilmesi gerektiği düşüncesi çocuklara sunulmuştur.

1.6.İleti

Metinde, çocukların oyun hakkına sahip olduğu, metinde sözü geçen kanun ile çocuğa doğrudan sunulmuştur.

“Her çocuk oyun hakkına sahiptir. Birleşmiş Kıtalar Kenti her çocuğun oyun oynaması için gereken olanakları sunmakla yükümlüdür.” s.169

1.6.1. İletinin Çok Yönlülüğü

Metinde ayrıca hak ve özgürlüklere sahip çıkılması, bunun için mücadele etmekten vazgeçilmemesi gerektiği örtük bir biçimde çocuklara sunulmuştur.

2.Görsel Metin Özellikleri Açısından Metin Değerlendirmesi

2.1.Görsel Metin-Yazılı Metin İlişkisi

Dört sayfalık metni iki küçük görsel desteklemektedir. Bu görseller metinle ilişkilidir. Ancak okurun görsel metinler aracılığıyla düş dünyasını harekete geçirmek ve eğlenmesini sağlamak açısından yetersiz olabilmektedir.

2.1.Görsel Metnin Sanatsallığı

Metinde yer alan iki görsel, anlatılanların bir kısmını zihinde canlandırmaya yardımcı olsa da; görsel düzenlemenin, çocukların görsel algılarını harekete

geçirmelerine, resim sanatına ilgilerini arttırmalarına olanak tanıyacak yeterlilikte olduğu söylenemez.

3.Görsel ve Yazılı Metnin Genel Eğitim İlkeleri Açısından Değerlendirilmesi

Metinde denetimci ve baskıcı anlayışı onaylayan bir yaklaşıma yer verilmemiştir. Görsel metin ve yazılı metinde kadın ile erkeğe yüklenen anlam eşittir, bir ayrım söz konusu değildir. Çocuğun girişimciliğini, yaratıcılığını ve düş kurmasını destekleyen bir yaklaşım söz konusudur. Kurgulanan olay çocukların kendi yaşam gerçekliğine seslenebilmekte, sağlıklı değerler sistemi oluşturmasına olanak tanımaktadır.

Ateş Böcekleri Nasıl Doğdu?

ATEŞ BÖCEKLERİ NASIL DOĞDU?

Eskiden gökyüzü, şimdi bizim gördüğümüz gibi değilmiş. Yıldızlar gökyüzünde şimdi olduğu gibi barış ve huzur içinde yaşamazlarmış. O zamanlar yıldızlar arasında büyük bir çekişme varmış. Parıldamak güzel şey elbette ama bunu diğerinin parıltısını azaltmaya çalışarak yapmak yanlış. Yıldızların çoğu bu yanlışı yaparmış. Özellikle de genç yıldızlar...

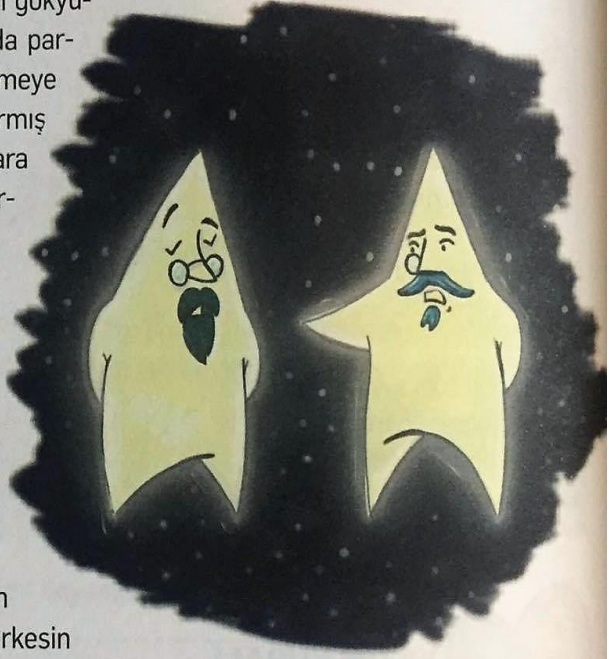
Yıldızlar birbirlerine göz kırparak selam verirlermiş. Yıldızların göz kırpması ise ışıklarını bir anlığına da olsa söndürmeleri demekmiş. İşte genç yıldızlar bu yüzden yaşlı Büyükayıyla karşılaştıklarında bile ışıklarını söndürmezlermiş. Bir süre sonra bu durum gökyüzünde büyük bir kargaşa yaratmış. Parlak ve büyük yıldızlar, gökyüzüne çıktıklarında, onların ışığını geçmeye çalışan öteki yıldızlar da parladığından gökyüzü ışıl ışıl olurmuş. Kimi zaman da ortada parlak yıldız olmayınca genç yıldızlar dinlenmeye çekilirmiş. O zaman gökyüzü yıldızsız kalırmış. Böyle olunca da geceleri yönlerini yıldızlara bakarak bulan denizciler, çobanlar ve kervancılar yön bulamazlarmış.

Dürüst ve alçak gönüllü yıldızlar ise görevlerini sürekli yerine getirmek istediklerinden durup dinlenmeden yanıyor ve giderek de güçlerini yitiriyorlarmış. İnsanlar, gökyüzünde neler olup bittiğini bir türlü anlayamıyorlarmış.

Sonunda gökyüzünde genellikle herkesin sevdiği Kuğu Takımyıldızı'nın sabrı taşmış. Bir gece hışımla Büyükayı'nın yanına gitmiş. Büyükayı da gökyüzünde herkesin saygı gösterdiği en bilge takımyıldızıymış. Bu iki takımyıldızı kafa kafaya verip bir şeyler konuşmuşlar. Gökyüzündeki herkes, bu iki yaşlı bilgenin ne konuştuğunu merak ediyormuş elbet ama kimse konuşulanlara kulak misafiri olamıyormuş çünkü Akrep Takımyıldızı, kimseyi onlara yaklaştırmıyormuş.

Ertesi gece, gökyüzünde büyük bir kuyruklu yıldız belirmiş. Gökyüzünü bir uçtan bir uca dolanan kuyruklu yıldız, herkese Büyükayı'nın mesajını iletmış: "Duyduk duymadık demeyin, yarın gece Samanyolu'nun yanındaki çayırdaki yıldızlar toplantısı olacak. Gelmeyenler cezalandırılacaktır."

Bir sonraki gece, yıldızlar ilan edilen yerde toplanmaya başlamışlar. Samanyolu'nun yanındaki gök çayırı, irili ufaklı yıldızlarla dolmuş.

Küçük çocuk, birden karşısında beliriveren bu parlak şeyin ne olduğunu anlamamış elbette ama parıldayan, arada yanıp sönen bu garip ışığı izlemeye karar vermiş. Işıldak, gökyüzündeysen çocuğun hangi evde oturduğunu da görebildiğinden doğruca eve yönelmiş. Çocuklarını koca ormanda kaybettikleri için ağlaşan anne baba, yavrularını birden kapının önünde bulunca gözlerine inanmamışlar. Sevgili evlatlarını kucaklarken, öpüp koklarken attıkları sevinç çığlıkları uzun süre bahçelerde yankılanmış. Işıldak da o güne kadar hiç hissetmediği bir mutluluk içinde bu sesleri dinlemiş.

Işıldak'ın bu serüveni, onunla aynı zamanda parlaklığını yitiren öteki kibirli yıldızlara da örnek olmuş. Hepsi aynı şekilde insanlara yardım etmeye karar vermiş. Her biri bu niyetle Dünya'ya inmeye karar verince eski ışıklarını da yeniden kazanmaya başlamışlar. Dünya'ya indiklerinde eski parlaklıklarına kavuşmuşlar. O günden sonra sıcak yaz gecelerinde içlerinden kimi ormanda yolunu yitirenlere yardım etmiş, kimi kervancılara yol göstermiş, kimi de gece el ele tutuşup konuşan sevgilileri aydınlatmış.

Bu yıldızların hiçbiri yeniden gökyüzüne dönmemiş. Işıldak'ın açtığı yoldan yürüyen eski kibirli yıldızlar, şimdi insanlara yol gösteren, gece onlara yoldaşlık eden parıltılara dönüşmüşler.

İşte, insanların çok sevdiği ateş böcekleri böyle doğmuş.

Jozsef Gali
(Yaz Masalları, Tarık Demirkan)

Kitabın Adı: Anadilim Türkçe 5 (TED)

Metnin Adı: Ateş Böcekleri Nasıl Doğdu

Düzeyi: İlköğretim 5

Türü: Masal

1.Yazınsal Özellikleri Açısından Metnin Değerlendirilmesi

“Ateş Böcekleri Nasıl Doğdu?” metnin türü masaldır. Masallar, olağanüstü olaylar ve kişilerden oluşan, yer ve zaman kavramları belirli olmayan yazılardır. Eğitcilik ve öğreticiliğin esas alındığı, ağızdan ağıza ve kuşaktan kuşağa devam eden bir türdür. Metin, türünün özelliklerini yansıtmaktadır.

1.1.Kurmacasallık ve Gerçeğe Uygunluk

Olağanüstü kişiler, varlıklar ve olaylardan meydana gelen masallar tamamıyla hayal ürünüdür. İncelenen masalda da olağanüstülükler ön plandadır. Masal, okurun düş ve düşünce dünyasını geliştirmesini, güzele ilişkin duyarlılık kazanmalarını sağlayabilecek bir kurgusal yapı içinde çocuklara sunulmuştur.

1.2 Dil ve Anlatım Özellikleri Açısından

Masallar, anadili edinim sürecine katkıda bulunan en önemli türlerden biridir. Dilin anlatım olanaklarını ve inceliğini oluşturan deyim ve atasözlerine, ikilemelere, soyut ve somut kavramlara sıkça yer verilmektedir.

Masalların giriş-döşeme bölümünün genellikle tekerleme ile başladığı göz önünde bulundurulduğunda, incelenen masalın giriş bölümünün çocukları masal dinlemeye isteklendirecek ve düş kurma eylemini pekiştirecek kadar etkili bir biçimde başlamadığı gözlemlenmektedir. Betimlemelerin çok fazla olmadığı, yalın bir dil kullanımının yanında, eylemlere sıkça yer verilmiştir.

1.2.1 Sanatlı Söyleyişler

Metinde bazı sanatlı söyleyişler yer almaktadır.

“...çünkü kibir, yüreklerde buz parçası gibiymiş, çok yavaş erirmiş.” s.175

“Yıldızların göz kırpması ise ışıklarını bir anlığına da olsa söndürmeleri demekmiş.” s.174

Yukarıda verilen örneklerde yürekler ‘buz parçası’ yıldızlar ise ‘insan’a benzetilmiştir. Benzetme sanatı ile çocuğa, dilin anlatım gücü ve olanakları sezdirilmektedir.

1.2.2 Devrik Tümce Kullanımı

Metinde devrik tümcelere yer verilmemiştir.

1.2.3 Sözvarlığın Yansıtması ve Geliştirmesi Bakımından

Metinde, günlük dilde sıklıkla kullanılan sözcüklerin yanında yeni kavramlara da yer verilmiştir : “kargaşa, hışım, hayıflanmak, serüven vb.”

Masalda kullanılan deyimler, kalıp sözler ve ikilemeler anlatımın akıcılığını ve özgünlüğünü artırmakta, böylelikle dilin anlatım gücü ve güzelliğini okura duyumsatmaktadır.

“...kimse konuşulanlara kulak misafiri olmuyormus.” s.174

“ Bu iki takım yıldızı kafa kafaya verip birşeyler konuşmuşlar.” s.174

“...gökyüzü ışıl ışıl olmuş.” s.174

“...yıldızların kendini beğenmişliğinden bıkan uzay takımyıldızları...” s.175

“...birden kapının önünde bulunca gözlerine inanamamış.” s.176

Kulak misafiri olmak, gözlerine inanamamak, kafa kafaya vermek gibi deyimlerle Türkçenin anlatım olanakları sunulmakta, çocuğun sözvarlığını geliştirmesine olanak tanınmaktadır.

1.3. Konu

Masalda gökyüzünde başlayıp yeryüzünde mutlulukla sonlanan kibirli yıldızların hikayesi anlatılmaktadır. Kibirli, görev ve sorumluluklarını yerine getirmeyen yıldızların karşılaştığı sorunlar, çocukların yazınsal gereksinimlerini karşılayabilecek bir kurguyla sunulmuştur.

1.3.1 Çatışmalar

Masalda genç kibirli yıldızların görev ve sorumluluklarını yerine getirmemesi, öte yandan dürüst ve alçak gönüllü yıldızların ise sürekli görevlerini yerine getirmesi kişi-kişi çatışmasına örnek gösterilebilir.

1.3.2 Duygusallık

Çocuğu üzebilecek aşırı duygusal anlatımların masalda yer almadığı görülmektedir.

1.3.3 Raslantısallık

Masalda çocuğun güvenini sarsan ve konunun önemini zayıflatan bir duruma rastlanmamıştır. Dolayısıyla olayların bir raslantıya bağlı olarak çözümlenmediği gözlemlenmiştir.

1.3.4 Merak Ögesi

Olayların gelişiminin uygun yer ve zamanda oluşu, okurun heyecan ve merakını devindirmektedir.

1.4 Kahramanlar

Daha önce de belirtildiği gibi masallar olağanüstü olaylar ve kişilerden meydana geldiğinden, burada yer alan kahramanlar canlı varlıklar olarak gösterilen yıldızlardır. Kahraman olarak kabul edilebilecek kibirli yıldızın başına gelenler ve daha sonra

yaşadıklarından ders çıkarması, çocukların başına gelebilecekler karşısında takınacağı tavır veya geliştirebileceği davranışlara karşı ipucu vermektedir.

1.5 İzlek

İncelenen metinde kibirin insana zarar verdiği, iyiye ve güzele yönelerek insanın daha mutlu olabileceği düşüncesi verilmektedir. Okurda bırakılmak istenen etki kaynağını insana, yaşama ilişkin bir sevgiden almaktadır.

1.6. İleti

Masalda kendinden başka kimseyi önemsemeyen, kibirli kişiliklerin toplumdaki dışlandığı, sorumluluklarını yerine getirmemenin ise sahip olduklarını kaybetmeye neden olabileceği sezinletilmiştir. Masalın sonunda ise kibirli yıldızın yardımseverliği çocukların güzele ilişkin duygularını geliştirmektedir.

1.6.1 İletinin Çok Yönlülüğü

Kibirli yıldızların milyonlarca yıl düşünüp hatalarını bulmaya çalışması, daha sonra iyiye ve güzele yönelmesi dolayısıyla eski parlaklıklarına kavuşması, hatalardan ders çıkarmanın ne kadar önemli olduğunu çocuklara duyumsatmaktadır.

2. Görsel Metin Özellikleri Açısından

2.1 Görsel Metin - Yazılı Metin İlişkisi

Metne ilişkin üç görsel yer verilmiştir. Bu görsellerin yazılı metin ile ilişkili olduğu söylenebilir.

2.2 Görsel Metnin Sanatsallığı

İçerikle ilgili görseller masalı görünür kılmaya olanak sağlamakta, renk ve çizginin gücüyle okurun düş gücünü kullanma özgürlüğü sunmaktadır. Örneğin, yıldızların insana

ilişkin fiziksel özelliklerle resmedilerek farklı bir gerçeklik yaratılması, görselin kurguya sanatsal bir dille ortak olduğunu göstermektedir.

3. Görsel Metnin ve Yazılı Metnin Genel Eğitim İlkeleri Açısından Değerlendirilmesi

Masalda kurgulanan olay ile okura düş kurma sorumluluğu verilmiş, dilsel ve görsel özelliklerle de çocuğun sanat ve düşünce eğitimi desteklenmeye çalışılmıştır. Yaşama insana ve doğaya karşı bir duyarlılık oluşturmak istenmiştir. Boş inançları onaylandığı bir yaklaşıma yer verilmemiştir. Çocukların kendi kişiliklerini geliştirmelerine engel olacak bir kurgu söz konusu değildir.

Bir Dinazorun Anılarından

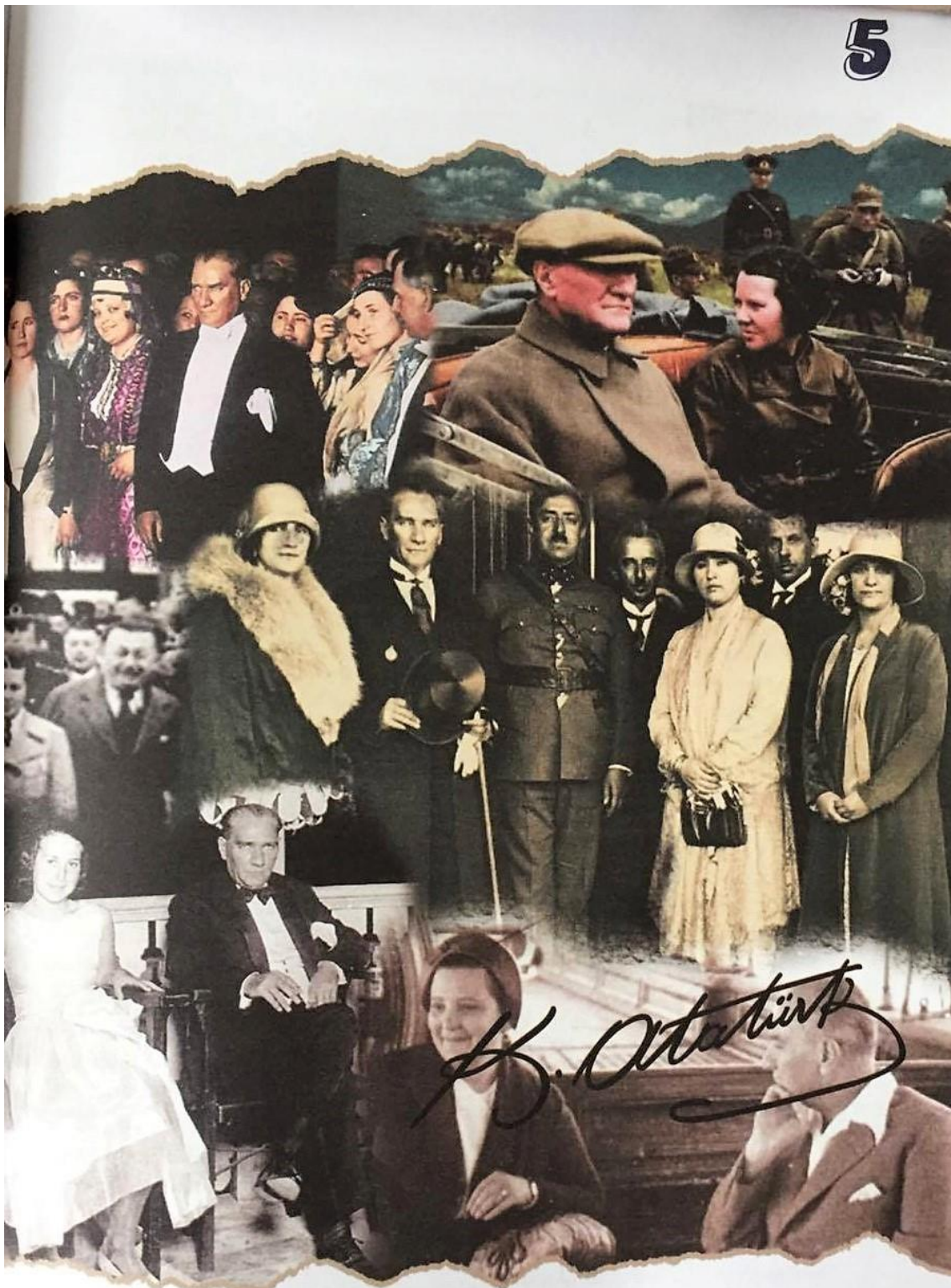

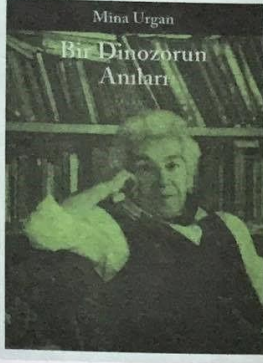
DÜŞÜNELİM ARAŞTIRALIM TARTIŞALIM

- Aşağıdaki Atatürk fotoğraflarının size düşündürdüklerini tartışın.
- Fotoğrafların çekildiği dönemi düşünerek Atatürk'ün Türk kadınına verdiği değeri ve bu sayede elde edilen hakları araştırın.

208

Mina Urgan, "Bir Dinozorun Anıları" adlı kitabını seksen iki yaşında yazmıştır. Kendini, çevresini, çocukluğunu, ilk gençliğini ve yaşlılığını anlatmıştır burada. Yaşının epeyce ilerlediği bir dönemde yazdığı, anılardan oluşan bu kitabında kendisiyle dalga geçmiş, bu nedenle kitapta "dinozor" sözcüğünü kullandığını belirtmiştir. Aşağıda yazarın çocukluğunda Atatürk'le yaşadığı bir anısını okuyacaksınız.

BİR DİNOZORUN ANILARI'NDAN

Yarıyıl tatili dolayısıyla Ankara'daydım. Ankara Palas'ta, Mustafa Kemal'in manevi kızlarından birinin bir genç *hariciyeciyi düşünüyordum. Annemle üvey babam da oraya gidiyorlardı. Sadece fotoğraflarından bildiğim Gazi'yi görmeye can attığım için ben de düşünüyordum gitmek istedim ama Şefika "Olmaz, sen gidemezsin." dedi. Kendimi yerden yere attım, biraz tepindim ama işe yaramadı. Beni bırakıp gittiler.

Çocuk, düşünüyordum gitmek konusunda neden ısrarcı davranıyor?

Biraz sonra annemle babamı almak için Ruşen Eşref ile eşi Saliha Hanım geldiler. Ruşen Eşref'in çocuğu yoktu, bana biraz düşküdü. Hâlimi görünce "Üzülme, biz seni götürürüz." dedi. Yüzümü gözümü yıkadılar, beyaz bir ipek elbise, dizime kadar gelen ince beyaz çoraplar, rügan ayakkabılar giydirdiler. Saliha Hanım, başıma kelebek biçiminde geniş bir beyaz kurdele takmayı uygun buldu her nedense. Saçım bir erkek çocuğunki gibi kısacık olduğu için bu fiyonk, ayrıca münasebetsiz görünüyordu kafamın tepesinde.

Ankara Palas'ın balo salonuna girince ezilmiş domates renginde, çok koyu kırmızı görkemli bir *suare elbisesi giyen Şefika, Mustafa Kemal'le konuşmakta. Hemen Ruşen Eşref'in elinden koştum, anneme koştum, bir şey söylemeden yanında durdum. Şefika fena bozuldu, beni görmezlikten geldi. Mustafa Kemal, durumun farkına varmıştı. "Hanımefendi, bu çocuk kim?" diye sordu. Annem de "Kızım efendim." demek zorunda kaldı. Mustafa Kemal, karşıma geldi, elini uzattı. Ben de elini öpeceğime sıkı sıkı tutup salladım. Annem "Öp!.." dercesine belli belirsiz bir hareket yaptı. Mustafa Kemal, bunun farkına vardı. "Hanımefendi, o benim arkadaşım, neden elimi öpsün ki?" dedi. Sonra "Neden bana yiyecekmiş gibi bakıyorsun?" diye sordu. "Efendim, sizi daha önce hiç görmemiştim de ondan!" dedim. Mustafa Kemal "Görmedinse senin kabahatin. Çankaya'daki evimizi bilmiyor musun? Oraya pekâlâ gelebilirsin. Artık beni tanıyorsun. Canın istediği vakit oraya gel, beni görmek istediğini söyle." dedikten sonra, yaşım, gittiğim okul, hangi okulları sevdiğim, kitap okumaktan hoşlanıp hoşlanmadığımı, büyüyünce ne olmak istediğim konusunda bir sürü soru sordu.

*hariciyeci: Dış siyaset ile uğraşan meslek adamı.

*suare: Akşam yemeğinden sonra yapılan eğlence, toplantı.

Derken orkestra bir vals çaldı. "Gel seninle dans edelim." dedi. Benim vals falan bildiğim yok. Bana öğretmek için biraz çaba gösterdi ama gene de beceremiyordum. "Sen bu işi yapamayacaksın." diyeceğine, "Ben senin için fazla ihtiyar bir kavalıyım. Yaşına uygun genç buldu. Hızla boy attığı için pantolon paçalarıyla ceket kolları kısa kalmış, sivilceler içinde, en nankör yaşta zavallı oğlan. Ona dans etmesini bilmediğimi söyleyip Mustafa Kemal'in peşinden büfeye gittim. "Oğlanı pek beğenmedin galiba!" dedi. Onunla sohbet ederken annemle üvey babam, tepeme dikildi. Vaktin geç olduğunu, uyumam gerektiğini söyleyerek beni oradan aldılar. Ankara Palas'ın görevlilerinden birine teslim edip beni bir otomobile bindirdiler ama ben götürülmeden önce, Mustafa Kemal elini kaldırmış, "Seni Çankaya'ya beklerim, unutma!" demişti.

*kavalıye: Kadına dansta eşlik eden kimse.

3. ve 4. paragraflarda anlatılanlardan Mustafa Kemal'in hangi davranışları aklınızda kaldı? Bu davranışlardan yola çıkarak onun kişiliğiyle ilgili hangi sonuçlara vardınız? Aşağıdaki tabloya yazın.

DAVRANIŞLAR	ATATÜRK'ÜN KİŞİLİĞİYLE İLGİLİ VARDIĞIMIZ SONUÇLAR

Mustafa Kemal, benimle dans etti. On bir yaşındaki bir kız çocuğu için bu önemliydi. Şimdi eğitim görmüş, seksenini geçmiş bir kadını. Ona inanmamam mümkün mü? O, kadınları toplum yaşamından dışlayan, karanlık köşelere kapatan bütün perdeleri yıktı elleriyle... Kadınların her açıdan erkeklerle eşit olduklarını savundu. İşte bu yüzden ki Cumhuriyet ilan edildiğinde yedi sekiz yaşında olan, onun yaptığı devrimleri kendi gözleriyle gören bir kadının Mustafa Kemal'den yana olmamasının yolu yoktur.

Mina Urgan
(Bir Dinozorun Anıları)

Kitabın Adı: Anadilim Türkçe 5 (TED)

Metnin Adı: Bir Dinazorun Anılarından

Düzeyi: İlköğretim 5

Türü: Anı

1. Türünün Özelliklerini Yansıtması Bakımından

Metnin türü anıdır. Metinde yazar Mine Urgan'ın küçük bir çocukken Atatürk ile yaşadığı ve hiç unutamadığı bir anısını anlatılmaktadır. Metin türünün özelliklerini yansıtmaktadır.

2. Konu

Metinde yazar Mine Urgan'ın henüz 11 yaşında bir kız çocuğuyken Atatürk ile arasında geçenler konu edilmiştir. Anlatılanlar öğrencilerin dikkatini çekebilecek niteliktedir.

3. İleti

Mine Urgan'ın anlattıklarından yola çıkarak, Mustafa Kemal'in kişiliği ile ilgili bazı ipuçları verilmiştir. Atatürk'ün alçakgönüllülüğü, çocuklara verdiği değer, kadınları her açıdan erkeklerle eşit tutması, armağan ettiği cumhuriyet ve devrimlerinin ne kadar önemli olduğu öğrencilere duyumsatılmaktadır.

4. İzlek

Metinde Atatürk'ün çocuklara ve Türk kadınına verdiği değerle birlikte, cumhuriyet ve devrimlerinin önemli olduğu düşüncesi yer almaktadır. Okurda bırakılmak istenen etki kaynağını insana, yaşama ilişkin bir sevgiden almaktadır.

5. Anlatım Özellikleri ve Sözcüğüne Etkisi

İncelenen metinde açık, anlaşılır bir anlatım söz konusudur. Yeni kavramlar, benzetmeler, deyim ve kalıp sözlerle anlatım zenginleştirilmiştir. Devrik tümcelerle metin, tekdüzelikten arındırılmıştır.

“Yüzümüzü gözümüzü yıkadılar..” s.210

“Saçım bir erkek çocuğunki gibi kısacık olduğu için bu fiyonk ayrıca münasebetsiz görünüyordu kafamın tepesinde.” s.210

“Şefika fena bozuldu. Beni görmezlikten geldi.” s.210

“Onunla sobet ederken annemle üvey babam tepeme dikildi.” s.210

“Derhanede çıt yoktu.” s.31

Ayrıca ‘kabahat, ihtiyar, kavalye, münasebetsiz ‘(s.210-211) gibi kavramlara da yer verilmiştir.

6. Görsel Metin Yazılı Metin İlişkisi

İncelenen metnin bulunduğu sayfada herhangi bir görsele yer verilmemiştir. Metnin bir önceki sayfasında ise Atatürk’ün yaşadığı dönemde çekilen fotoğraflarına yer verilmiştir. Bu fotoğraflar Atatürk’ün Türk kadınına verdiği değeri yansıtır niteliktedir.

7. Öğrencinin Gelişim Düzeyine Uygunluğu ve Gelişimine Katkısı

İlköğretimde Atatürk’ü konu edinen bu tarz metinler, okurun içindeki Atatürk sevgisini uyandırma, Atatürk ve Atatürkçülüğü anlamalarına yardımcı olabilmektedir. Metin, öğrencilerin hoşgörülü, demokratik kültürü içselleştirmiş bireyler olarak yetişmelerinde etkili olabilecek bir metindir.

ATATÜRK NEREDE?

Nerde miyim ben şimdi?
Geceler parlarken
Afrika'dayım, Güney Amerika'dayım,
Çin'deyim.
Kim korkusuzsa
Onun yüreğindeyim.

Nerde miyim ben şimdi?
Aydınlıktan daha derinde.
Gerçeği görmek için
Kim güneşe bakıyorsa
Onun gözlerindeyim.

Nerde miyim ben şimdi?
Başlangıcında kocaman bir sonun,
Özgürlüğe doğru
Kim yürüyorsa
Ayaklarında onun...

Fazıl Hüsnü Dağlarca

Kitabın Adı: Anadilim Türkçe 5 (TED)

Metnin Adı: Atatürk Nerede

Düzeyi: İlköğretim 5

Türü: Şiir

1.Yazınsal Özellikleri Açısından Metnin Değerlendirilmesi

“Atatürk Nerede?” metninin türü şiirdir. Fazıl Hüsnü Dağlarca Atatürk’ü, dilin anlatım gücü ve güzelliğini yansıtan, estetik özellikler taşıyan şiirle çocuklara sunmuştur. Metin türünün özelliklerini yansıtmaktadır.

1.2. Dil ve Anlatım Özellikleri

İncelenen şiirde şair, Atatürk’e ait duygu ve düşüncelere yeni anlamlar katmış; dilin tasarım ve imge olanaklarından yararlanarak çocukların dünyasına sunmaya çalışmıştır. Ahenk ve ritmi sağlayan ses benzerliklerine yer verilmiştir.

“Neredeyim ben şimdi?

Geceler parlarken

Afrika’dayım, Güney Amerika’dayım,

Çindeyim

Kim korkusuzsa

Onun yüreğindeyim. ” s.217

Şiirde kapalı anlatıma da yer verilmiştir:

“Geceler parlarken ” s.217

“Onun yüreğindeyim” s.217

“Aydınlıktan daha derinde” s.217

“Onun gözlerindeyim” s. 217

1.2.1. Sanatsal Söyleyişler

Şiirde sanatlı söyleyişler yer almamaktadır.

1.2.2. Devrik Tümce Kullanımı

Şiire ritim ve duygu yoğunluğu katan, devrik tümcelere yer verilmiştir.

“Nerde miyim ben şimdi” s.217

“Başlangıcında kocaman bir sorunun,

Özgürlüğe doğru

Kim yürüyorsa

Ayaklarında onun..” s.217

1.2.3. Sözvarlığını Yansıtması ve Geliştirmesi Bakımından

İncelenen şiirde, çocuğun tanıyabileceği sözcükler yer almaktadır.

1.3. Konu

Şiirde, Atatürk’ün ölmesine rağmen dünyanın birçok yerinde insanların yüreğinde yaşamaya devam etmesi konu olmuştur.

1.4. İzlek

Şiirde Atatürk’ün, Türk ulusu ve insanlık için önemli bir şahıs olduğu düşüncesi yer almaktadır. Okurda bırakılmak istenen etki kaynağını insana, yaşama ilişkin bir sevgiden almaktadır.

1.5. İleti

Şiirde, Atatürk’ün ulusun bağımsızlığı ve özgürlüğü için ettiği mücadelenin yüreklerde yer edişi ve tüm insanlık için ilham kaynağı oluşu duyumsatılmaktadır.

2.Görsel Metnin Özellikleri Açısından

2.1. Görsel Metin-Yazılı Metin İlişkisi

Şiirde, Atatürk'ün ölmesine rağmen insanların içinde yaşadığı ve yaşamın her anında onun bir izi olduğunu resmeden gölgesi kullanılmıştır. Görsel ve yazılı metnin birbiriyle ilişkili olduğu görülmektedir.

2.2. Görsel Metnin Sanatsallığı

Atatürk'e ilişkin siyah gölge okurun dikkatini çekecek ve şiiri yorumlayabilecek bir biçimde sunulmuştur. Görselin, renk ve çizginin gücü ile çocuğun görsel dünyasına seslenebilecek ve sanata olan ilgisini artırabilecek nitelikte olduğu söylenebilir.

3. Görsel ve Yazılı Metnin Genel Eğitim İlkeleri Açısından Değerlendirilmesi

“Atatürk Nerede?” şiiri ile ilköğretim çağındaki bir çocuğun Atatürk üzerine değerler edinmesi amaçlanmaktadır. Şiirin konusu bu açıdan önem kazanmaktadır. Bu değerler öğrencilerle buluşturulurken anlatım dilinin inceliği ile de onlara sunulmuştur. Metin, öğrencilerin tarihine ve milletine karşı duyarlı ve saygılı bireyler olarak yetişmeleri açısından etkili olabilecek bir metindir.

Anadilim Türkçe 6 (TED) Kitabında İncelenen Metinler

Bu bölümde Anadilim Türkçe 6 kitabından metinler incelenmiştir.

Kesik Kuyruklu Tilki

KESİK KUYRUKLU TİLKİ

Yaşlı bir tilki ama dişlilerden,
Bir hayli tavuk, tavşan yemişlerden,
Tuzağa tutulmuş sonunda
Ve nasılsa kurtulmuş.
Kurtulmuş ama kuyruğu da bırakmış kapanda.
Utancından ölecek. Ne yapsın?
İstemiş ki bütün tilkiler de ona benzesin.
Bir kurultayda söz almış,
— Tilkiler, demiş; bir şey sorayım size,
Bu kuyruk da ne oluyor bizim millette?
Ne diye sürükleriz bu boş ağırlığı?
Toza, çamura bulansın diye mi?
Ne işimize yarıyor, rica ederim,
Ben "Bunu kesip atmalı." derim.
— Çok doğru, demiş tilkinin biri;
Yalnız, lütfen çevirin de arkanızı,
Bir görelim kuyuksuz hâlimizi.

Gülmekten kırılmış millet,
Sen artık gel de söz dinlet.
Kısa kuyruk önergesi güme gitmiş,
Uzun kuyruk modası devam etmiş.

La FONTAINE
(La FONTAINE, Bütün Masallar)
(Türkçesi: Sabahattin EYÜBOĞLU)

Kitabın Adı: Anadilim Türkçe 6 (TED)

Metnin Adı: Kesik Kuyruklu Tilki

Düzeyi: Ortaokul 1

Türü: Öykünce

1.Yazınsal Özellikleri Açısından Metnin Değerlendirilmesi

Metnin türü fabl (öykünce) dir. Öykünceler soyut bir düşünceyi somut bir örnekle okura duyumsatmaya çalışan türlerdir. Kahramanları çoğunlukla hayvan, bitki ve nesnelere gibi insan dışı varlıklardır. Öykünceler genellikle kısa ve şiir şeklindedirler. Ancak nesir şeklinde yazılmış öykünceler de vardır.

1.1.Kurmacasallık ve Gerçeğe Uygunluk

Herhangi bir insanın başına gelebilecek bir olay, metinde, kişileştirilmiş hayvanlar arasında geçmiş gibi gösterilmektedir. Bu tiplerin temsil ettikleri soyut düşünceler somutlaştırılmıştır.

1.2 Dil ve Anlatım Özellikleri Açısından

Öyküncede olay sürükleyici bir anlatımla ortaya konmaktadır. Anlatımda karşılıklı konuşmalara yer verilmiştir. Betimlemeler, kişileştirme ve konuşurma sanatından yararlanılmıştır. Manzum (şiir) biçiminde yazılmış, ahenk ve ritmi sağlayan ses benzerliklerine yer verilmiştir.

“Yaşlı bir tilki ama dişlilerden,
Bir hayli tavuk, tavşan yemişlerden...” s.55

“Tilkiler demiş; birşey sorayım size,
Bu kuyruk da ne oluyor bizim milette?” s.55

1.2.1.Sanatsal Söyleyişler

Öyküncede kişileştirme ve konuşurma sanatları ön plandadır. Tilkilerin konuşması bu sanatlara örnektir.

1.2.2 Devrik Tümce Kullanımı

Metinde devrik tümcelere yer verilmiş, böylelikle anlatımda tek düzelikten kaçınılmıştır.

“Kurtulmuş ama kuyruğu da bırakmış kapanda.” s.55

“ Ne diye sürükleriz bu boş ağırlığı?” s.55

“Yalnız bir çevirin de arkanızı,

Bir görelim kuyruksuz halimizi” s.55

Metinde dilsel düzenleniş ile ritim ve duygu yoğunluğu katılmıştır. Böylelikle akılda kalıcı olması kolaylaştırılmıştır.

1.2.3 Sözvarlığını Yansıtması ve Geliştirmesi Bakımından

İncelenen öyküncede, çocuğun tanıyor olabileceği sözcükler dışında, “kurultay, önerge, dişli” gibi sözcüklere de yer verilmiştir. Bununla birlikte kalıp sözler ve deyimler de kullanılmıştır.

“Utancından ölecek ne yapsın?” s.55

“ Gülmekten kırılmış millet.” s.55

“...gökyüzü ıslıl ıslıl olmuş.” s.55

“Kısa kuyruk önergesi güme gitmiş” s.55

Gülmekten kırılmak, güme gitmek, utancından ölmek gibi deyimlerle Türkçenin anlatım gücü ve olanakları çocuklara sezdirilmektedir.

1.3. Konu

Öyküncede kuyruğunu kapana sıkıştırarak kaybeden bir tilkinin bu sıkıntılı durumdan kurtulmak için bulduğu çare ve o çarenin diğer tilkiler tarafından alay konusu olması anlatılmaktadır. Tilkiler insanların kusurlu, hatalı yanlarını göstermektedir. Konu, okurun günlük yaşamdan tanıdık şeyler bulmasını sağlayacak kurgusal bir yapı içinde sunulmuştur.

1.3.1 Çatışmalar

Metinde kuyruksuz tilkinin kendisiyle ve diğer tilkilerle yaşadığı olay, çatışmayı yaşayan kahramanla özdeşim kurmak ve okuduğundan zevk almak açısından okura ortam yaratmaktadır.

1.3.2 Duygusalılık

Metinde çocuğu üzebilecek aşırı duygusal anlatımlardan uzak durulmuştur.

1.3.3 Raslantısallık

İncelenen öyküncede olay ve çatışmalar bir raslantıya bağlı olarak çözümlenmemiştir. Çocuğun güvenini sarsan ve konunun önemini zayıflatan bir duruma rastlanmamıştır.

1.3.4 Merak Ögesi

Olay dizisi okurun merak duygusunu canlı tutabilmekte ve okuma eyleminden zevk almasını sağlayabilecek özellikler taşımaktadır.

1.4 Kahramanlar

Metinde, insana ait özelliklerin verildiği tilkiler yer almaktadır. Kahramanlar aracılığıyla insan tipleri temsil edilmektedir. İnsanlara ait olumsuzlukları düzeltmek için

hayvan sembollerinden yararlanılmıştır. Tilkiler, insana özgü karakter özellikleri ve davranış biçimleriyle, insan ve yaşam gereçliğini okura sunan, düşünle gerçeği iç içe yaşamalarına olanak sağlayacak özelliklerle sunulmuştur.

1.5 İzlek

Metinde okura insanın kendisiyle barışık olması gerektiği düşüncesi sunulmaktadır.

1.6. İleti

Metinde insanların kusurlarını örtmek için başka insanları da kendine benzetmeye çalışması durumu görülmektedir. Ancak bunun yanlış olduğu, insanın kendisiyle barışık olması gerektiği duyumsatılmaya çalışılmıştır.

2. Görsel Metin Özellikleri Açısından

2.1 Görsel Metin - Yazılı Metin İlişkisi

Öykünceye ilişkin görsel ile yazılı metin arasında bir ilişki söz konusudur. Kahramanların duygu durumları, çocuklara görseller aracılığıyla sunulmakta, metni belleklerinde canlandırmalarına yardımcı olmaktadır.

2.2 Görsel Metnin Sanatsallığı

Renk ve çizginin gücüyle oluşturulan görsel, okurun dikkatini çekecek ve öyküncüyü özetleyecek bir biçimde sunulmuştur. Çizimin görsel yaratıcılığı, öyküncüyü görünür kılmakta, çocukların görme duyusunun eğitilmesine, bir yandan da eğlenmelerine olanak tanımaktadır.

3. Görsel Metnin ve Yazılı Metnin Genel Eğitim İlkeleri Açısından Değerlendirilmesi

İncelenen öyküncede çocuklara sezinletilmesi istenen iletiler, mantık yanlışlığına düşülmeden verilmiştir. Konu ve ileti çocuğun sağlıklı değerler sistemi oluşturmasına yardımcı olabilecek bir biçimde sunulmuştur. Denetimci ve baskıcı anlayışı onaylayan bir kurgu yer almamaktadır. Çocukların gülmeye eğlenirken, düşünmesini de sağlayan bir yaklaşım söz konusudur.

Yıl 1881

ATATÜRK'ÜN HAYATI

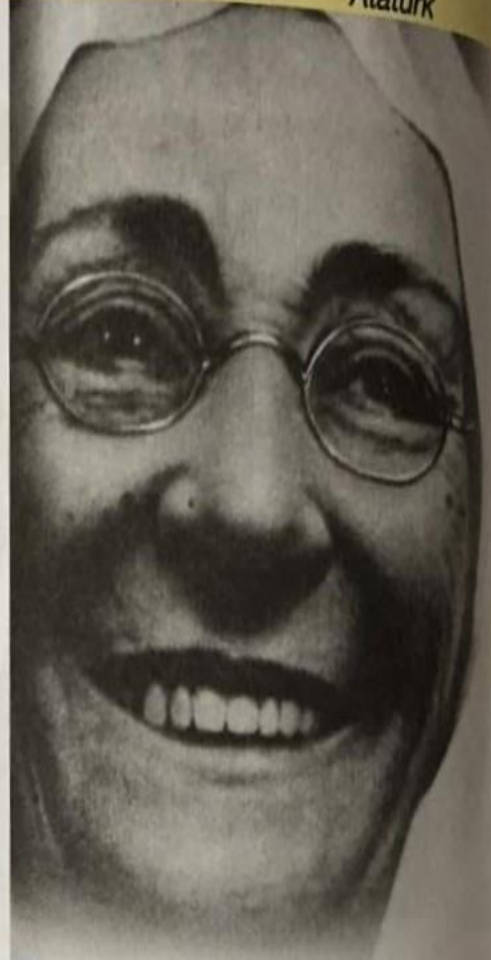
"Çocuklara geleceğin büyükleri gözünüyle bakılmalı ve öyle davranılmalıdır."

Atatürk

Yıl 1881

Selânik'te pembe bir evde...
El dokusu, alaca bir kilim yerde,
Duvarlar boyunca sedir,
Örtüler dantel dantel,
Pencereler patiska perdelidir.
Göz emeği, iğne oyası,
Burası bir doğum odası,
Mustafa'm mışıl mışıl uyuyordu.
Girdi Ali Rıza Bey odaya
Ağır adımlar boyunca,
Okşadı Allah'ın inayetini,
"Maşallah!"
"Büyüyünce paşa olur inşallah!"
Mustafa'm mışıl mışıl uyuyordu.
Gök tannısı gibi mavi gözler...
Sırma saçlar püskül püskül,
"Gül Zübeyde'm güll..?"

Mualla UZMAY

Kitabın Adı: Anadilim Türkçe 6 (TED)

Metnin Adı: Yıl 1881

Düzeyi: Ortaokul 1

Türü: Şiir

1.Yazınsal Özellikleri Açısından Metnin Değerlendirilmesi

“Yıl 1881” metnin şiir türünde yazılmıştır. Atatürk’ün dünyaya gelişi, şiirin estetik gücü ile çocuklara sunulmuştur.

1.2. Dil ve Anlatım Özellikleri

Şiirde Atatürk’ün dünyaya geldiği eve ilişkin betimlemeler, ikilemeler, ses ve sözcüklerin yarattığı ritmin işitsel etkisi ile çocuklara sunulmuştur.

“Maşallah!

Büyüyünce paşa olur inşallah!” s.70

“Sırma saçlar püskül püskül

Gül zübeydem gül..” s.70

1.2.1. Sanatsal Söyleyişler

Türkçenin anlatım gücü ve zenginliğini yansıtan sanatsal söyleyişler yok denecek kadar azdır.

“Gök tanrısı gibi mavi gözler” s.70

“Sırma saçlar püskül püskül” s.70

1.2.2. Devrik Tümce Kullanımı

Devrik ve eksilteli tümcelerle şiire ritim ve duygu yoğunluğu katılmıştır.

“Selanikte pembe bir evde..

El dokusu alaca bir kilim yerde” s.70

“Ağır adımlar boyunca,
Okşadı Allah’ın inayetini” s.70

“Gök tanrısı gibi mavi gözler...” s.70

Benzetme sanatı ile, öğrencilerin kişi ve durumları gözünde canlandırmasına olanak sağlanmıştır.

1.2.3. Sözvarlığını Yansıtmayı ve Geliştirmesi Bakımından

Şiirde günlük dildeki sözcükler dışında, “inayet, patiska, alaca, iğne oyası, el dokusu” gibi söz ve sözcük grupları ile çocuklar buluşturulmuştur.

1.3. Konu

Şiirde Atatürk’ün doğuşu ve doğduğu ev konu olarak ele alınmıştır. Atatürk’ün annesi ve babasından da bahsedilerek farkındalık oluşturulmaya çalışılmıştır.

1.4. İzlek

Şiirde herhangi bir düşünce duyumsatılmamaktadır.

1.5. İleti

Şiirde okurla paylaşılmak istenen herhangi bir ileti söz konusunu değildir. Ancak Atatürk’ün doğduğu yere, annesine babasına karşı güzel duygular uyandırılmaktadır.

2.Görsel Metnin Özellikleri Açısından

2.1. Görsel Metin-Yazılı Metin İlişkisi

Şiirde sadece Zübeyde Hanım’ın güldüğü bir görsele yer verilmiştir. Şiirin sonunda “Gül Zübeyde’ın gül” tümcesine uyum sağlaması açısından bu resmin seçildiği düşünülebilir.

2.2. Görsel Metnin Sanatsallığı

Şiirdeki görsel, Zübeyde Hanım'a ilişkin bir fotoğraftır. Şiir görselleri açısından yetersizdir.

3. Görsel ve Yazılı Metnin Genel Eğitim İlkeleri Açısından Değerlendirilmesi

“Yıl 1881” şiiri ile Atatürk'ün doğduğu zamana, yere ve anne babasına dikkat çekilmektedir. İlköğretim dönemindeki çocukların Atatürk ile ilgili metinlerle buluşması, Atatürk'ü tanıması ve sevmesi açısından önem taşımaktadır. Bu değerler öğrencilere anlatım dilinin inceliği ile sunulmuştur.

Hayatta Ben En Çok Babamı Sevdim

Hayatta Ben En Çok Babamı Sevdim

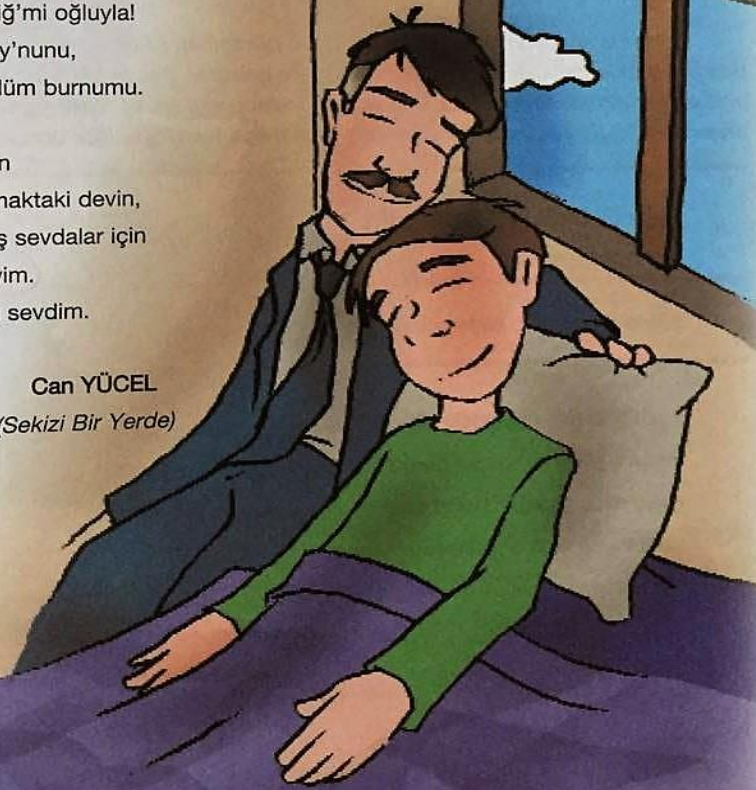
Hayatta ben en çok babamı sevdim.
Karaçalılar gibi yardan bitme bir çocuk
Çarpı bacaklarıyla - ha düştü, ha düşecek -
Nasil koşarsa ardından bir devin,
O çapkın babamı ben öyle sevdim.

Bilmezdi ki oturduğumuz semti,
Geldi mi de gidici - Hep, hep acele işil-
Çağın en güzel gözlü maarif müfettişi.
Atlastan bakardım nereye gitti,
Öyle öyle ezber ettim gurbeti.

Sevinçten uçardım hasta oldum mu,
40'ı geçerse ateş, çağ'rırlar İstanbul'a,
Bi helalleşmek ister elbet, diğ'mi oğluyula!
Tifoyken başardım bu aşk oy'nunu,
Ohh, dedim, göğsüne gömdüm burnumu.

En son teftişine çıkana değ'in
Koştururken ardından o uçmaktaki devin,
Daha başka tür aşklar, geniş sevdalar için
Açıldı nefesim, fikrim, canevim.
Hayatta ben en çok babamı sevdim.

Can YÜCEL
(Sekizi Bir Yerde)

Kitabın Adı: Anadilim Türkçe 6 (TED)

Metnin Adı: Hayatta Ben En Çok Babamı Sevdim

Düzeyi: Ortaokul 1

Türü: Şiir

1.Yazınsal Özellikleri Açısından Metnin Değerlendirilmesi

Metnin türü şiidir. Can Yücel babasına duyduğu sevgi ve özlemi şiir türüyle paylaşmıştır. Şiir, türünün özelliklerini yansıtmaktadır.

1.2. Dil ve Anlatım Özellikleri

Şair babasına duyduğu sevgi ve özlemi, anlam yoğunluğu yüksek olan konuşma dili ile birlikte pekiştirme ve betimlemelerden yararlanarak anlatmıştır.

“Çarpı bacaklarıyla -ha düştü ha düşecek-

Nasıl koşarsa ardından bir devin,

O çapkın babamı ben öyle sevdim” s.109

“Çağın en güzel gözlü maarif koleji” s.109

Dizelerdeki ses ve sözcüklerin uyandırdığı işitsel etki de çocukların okuma ilgi ve beğenilerini geliştirmeye yardımcı olabilmektedir.

“En son teftişine çıkana değin

Koştururken ardından o uçmaktaki devin

Daha başka tür aşklar, geniş sevdalar için

Açıldı nefesim, fikrim, can evim” s.109

Şiirde deyim ve kalıp sözler ve bağdaştırma örnekleriyle okuyucu buluşturulmuştur.

“Sevinçten uçardım hasta oldum mu”

“Daha başka tür aşklar, geniş sevdalar için”

“Çarpı bacaklarıyla -ha düştü ha düşecek-”

“Öyle öyle ezber ettim gurbeti” s.109

1.2.1. Sanatsal Söyleyişler

Şiirde sanatsal söyleyişlere yer verilmiştir.

“Karaçalılar gibi yardan bitme bir çocuk” s.109

“Çarpı bacaklarıyla ha düştü ha düşecek” s.109

Benzetme sanatı, öğrencilerin kişi ve durumları gözünde canlandırmasına, düş kurmasına olanak sağlamaktadır.

1.2.2. Devrik Tümce Kullanımı

Şiirde devrik tümcelere yer verilmiştir.

“Atlastan bakardım nereye gitti

Öyle öyle ezber ettim gurbeti” s.70

“Sevinçten uçardım hasta oldum mu” s.70

Devrik tümcelerle anlatımda tek düzelikten kaçınılmıştır.

1.2.3. Sözvarlığını Yansıtması ve Geliştirmesi Bakımından

Çocuğun kavram gelişimini destekleyecek “canevim, helalleşmek, teftiş” gibi yeni sözcüklere yer verilmiştir.

1.3. Konu

Şairin baba sevgisi çocuklara şiir diliyle sunulmaktadır. Şiirin konusu kaynağını sevgiden almakta ve çocukları sevgiyle beslemektedir.

1.4. İzlek

Şiirde “baba sevgisi” çocuklara duyumsatılmaktadır. Okurda bırakılmak istenen etki kaynağını insana, yaşama ilişkin bir sevgiden almaktadır.

1.5. İleti

Şiirde, şairin babasına duyduğu büyük sevgi ve özlem, ona birçok olumsuzlukları bile sevdirebilmekte, güçlü bir insan olmayı öğretmektedir. Şiirde, baba sevgisi, insan sevgisi ve yaşama ilişkin sezinletici dönütler sunulmaktadır.

2.Görsel Metnin Özellikleri Açısından

2.1. Görsel Metin-Yazılı Metin İlişkisi

Şiirde, hasta yatağında babasının kucağına yaslanmış çocuğun görseline yer verilmiştir. Görsel uyaranlar yazılı metni destekler niteliktedir.

2.2. Görsel Metnin Sanatsallığı

Metinde yer alan görselde renk ve çizginin oluşturduğu duygu durumları başarılı bir biçimde yansıtılmaktadır. Çocuğun duyu algıları uyarılmakta böylelikle düşünmesine ve düş kurmasına olanak tanınmaktadır.

3. Görsel ve Yazılı Metnin Genel Eğitim İlkeleri Açısından Değerlendirilmesi

Şiirde baba sevgisinin duyumsatılmasıyla okurda güzele ilişkin duygular oluşturulmaktadır. Düş dünyalarına renk, çizgi ve sözcüklerin birlikteliği ile seslenilmiştir. Çocuğun sağlıklı değerler sistemi oluşturmasına engel olacak bir anlatım söz konusu değildir.

Gülibik

GÜLIBİK

O sabah uzun uzun öten bir horoz sesi ile uyandım. Köylerde genellikle horoz sesleriyle uyanılır ama o sabah çok tiz bir horoz sesi uyandırmıştı beni. Başka horozlar da karşılık veriyordu ona ama onun sesi hepsini bastırıyordu.

— Aman, sakın bu...

Fırlayıp kalktım yataktan. Koşarak ahıra gittim. Bir de ne görsem beğenirsiniz? O uzun uzun öten tiz sesli horoz Gülibik değil mi!

Bir süre ahırın kapısında durup izledim onu: Boynunu geriyor, başını yukarı doğru kaldırıyor, sonra da öne doğru uzatıp şişinerek uzun uzun ötüyordu. Sevinçten yerimde duramıyordum. Koşarak avluya girdim. Koyunları sağan annemin yanına varıp,

— Anne, Gülibik öttü, dedim.

Annem süte bulanmış ellerini önlüğüne kurularıp,

— Bütün horozlar öter, dedi.

— Ama bu ilk kez ötüyor anne, anlamıyor musun?

— Eh, gözün aydın öyleyse.

Bu büyükler oldum olası böyledirler. Sevinçleri eksiktir nedense. Bir horozun ilk kez ötüşü kadar olağanüstü bir olaya bile sevinemezler.

Annemi avluda koyunlarla baş başa bırakıp babama koştum. Çoraplarını giyiyordu.

— Gülibik öttü baba, Gülibik öttü! dedim.

— Gevezeliği bırak da şapkamı getir içeriden, dedi. Getirdim.

Şapkasını özenle kafasına yerleştirip Harmanyeri'ne doğru yola çıktı. Giderken de dönüp "Artık horozların ötüşünü bir yana bırak da derslerine çalış. Okulun neredeyse açılacak, sen tavuklarla, horozlarla uğraşıyorsun." dedi. İki adım atıp döndü yine: "Haaa, unuttu-yordum az daha, çiçekleri inceliyorum diye yollarda oyalanma da aziğımı çabuk getir!" dedi. Yürüdü gitti babam. Bakakaldım arkasından.

Sevincimi, mutluluğumu birileri ile paylaşmak istiyordum ama kimse katılmı-yordu buna. Ben de tuttum, bir kömür parçası bulup evimizin arka duvarına şu cümle-yi yazdım:

“BUGÜN GÜLİBİK İLK KEZ ÖTTÜ, SESİ ÇOK GÜZELDİ.”

Daha sonra ahıra gidip Gülibik’e bir uyarıda bulundum:

— Çok güzel ötüyorsun Gülibikçiğim ama ne olur yerli yersiz ötmə! Geçen gün babam “Zamansız öten horozu keserler.” diyordu. Senin kesilmene dayanamam, olur mu?

Gülibik karşılık vermedi bana ama ne demek istediğimi anlamıştı sanırım.

Kurumla şişinip kanatlarını çırpı. Sürmegöz’ün üstüne bindim; annem, babamın yiyeceklerini tutuşturdu elime. Ayaklarımı Sürmegöz’ün karnına vurup,

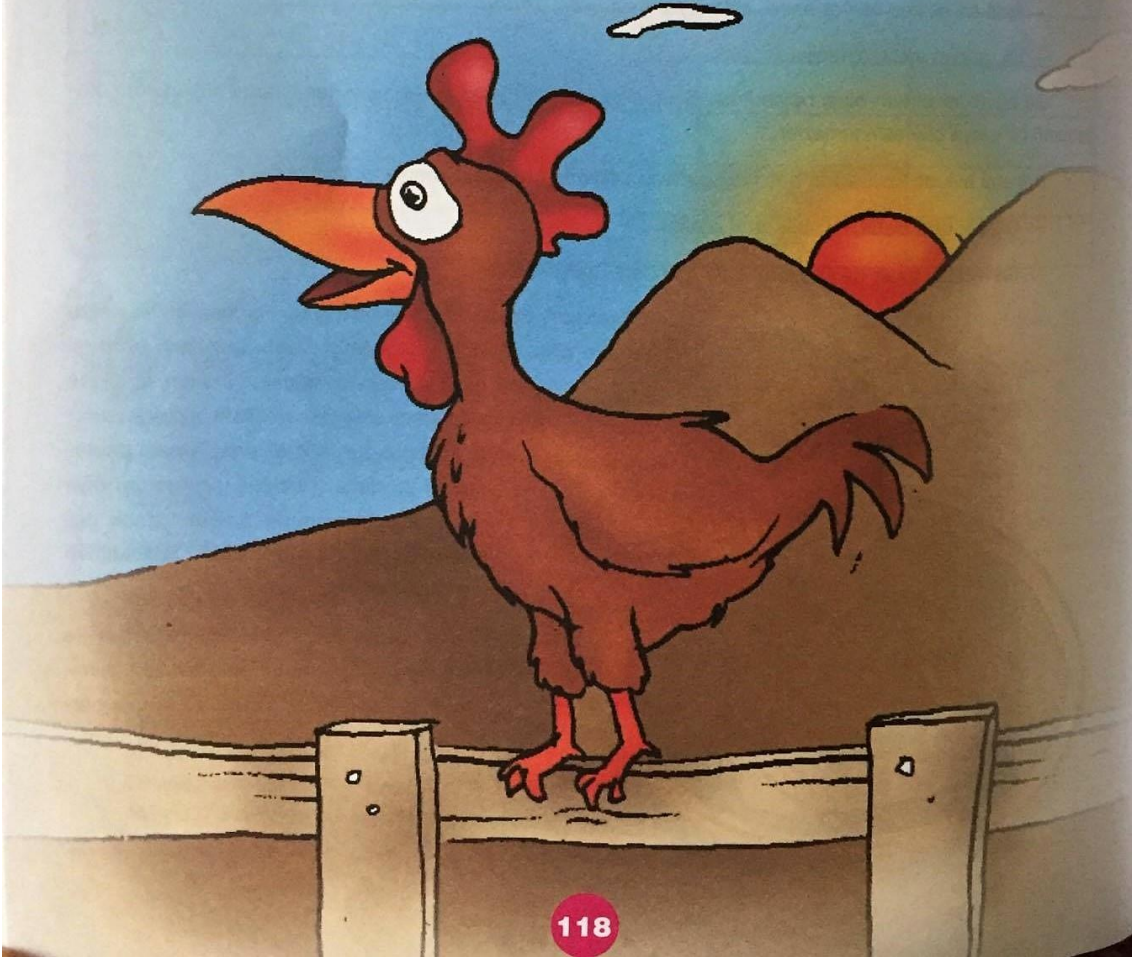
— Deeeh, dedim.

Tırsa kalktı eşek. Annem arkamdan bağıırıyordu:

— Yavaş sür eşeği, ayrıanı dökeceksin!

Çetin ÖNER

(Gülibik)

Kitabın Adı: Anadilim Türkçe 6 (TED)

Metnin Adı: Gülibik

Düzeyi: Ortaokul 1

Türü: Öykü

1.Yazınsal Özellikleri Açısından Metnin Değerlendirilmesi

“Gülibik” metnin türü öyküdür.

1.1.Kurmacasallık ve Gerçeğe Uygunluk

Metinde, günlük yaşamda karşılaşılabilecek bir durum yazınsal bir kurgu ile çocuklara sunulmuş, insana yaşama ve doğaya ilişkin bir duyarlılık oluşturulmaya çalışılmıştır. Öyküde dikkat çekici başka bir unsur ise, olayın geçtiği yerin bir köy oluşu ve oradaki yaşam tarzına ilişkin ipuçları vermesidir. Bu açıdan da metin önemli bir işlevi yerine getirmektedir.

1.2.Dil ve Anlatım Özellikleri Açısından

Metinde açık, anlaşılır bir dil kullanılmıştır. Türkçenin anlatım olanakları çocuğun doğasına uygun bir kurguyla sezdirilmeye çalışılmıştır. Günlük konuşma dili ile birlikte ikilemeler, betimleme, kalıp sözler ve atasözlerine yer verilmiştir. Türkçenin anlatım gücü ve zenginliğini duyumsatan bir anlatım söz konusudur.

“ O sabah uzun uzun öten bir horoz sesiyle uyandım.” s.117

“Sevinçten yerimde duramıyordum.” s.117

“Annemi koyunlarla avluda baş başa bırakıp babama koştum” s.117

“...ama o sabah çok tiz bir horoz sesi uyandırmıştı beni.” s.117

“Kurumla şişinip kanatlarını çırpı.” s.118

“Zamansız öten horozu keserler.” 118

1.2.1 Sanatsal Söyleyişler

Öyküde, sanatsal söyleyişlerin yer almadığı gözlemlenmiştir.

1.2.2.Devrik Tümce Kullanımı

Metin tek düzelikten uzak ve devrik tümcelerin bol olduğu bir öyküdür.

“...ama o sabah çok tiz bir horoz sesi uyandırmıştı beni.” s.117

“Fırlayıp kalktım yataktan.” s.117

“Sevinçleri eksiktir nedense.” s.117

“Yürüdü gitti babam. Bakakaldım arkasından.” s.117

1.2.3.Sözvarlığını Yansıtması ve Geliştirmesi Bakımından

Öyküde “azık, ibik, sağmak, tırısa kalkmak” gibi sözcüklerle buluşturulmuştur. Metinde bir de atasözüne yer verilmiştir.

“ Zamansız öten horozu keserler.” s.118

1.3.Konu

Öyküde, Gülibik adlı horozun ilk kez ötüşü ve sahibinin bundan duyduğu heyecan ve mutluluk yazınsal bir kurgu içinde çocuklara sunulmuştur. Olayın kurgusu çocukların heyecanlanmasına aynı zamanda düş kurmalarına olanak tanımaktadır.

1.3.1. Çatışmalar

Metinde çocuğun horozun ilk ötüşünü büyük bir sevinç ve heyecanla paylaşmak istemesi fakat anne ve babasından beklediği ilgiyi görmemesi kişi-kişi çatışmasına örnek gösterilebilir.

1.3.2.Duygusallık

Metinde okuru aşırı üzecek duygusal anlatımlara yer verilmemiştir.

1.3.3.Raslantısallık

“Gülibilk” adlı öyküde olayların ve çatışmaların bir raslantıya bağlı olarak çözümlenmediği gözlemlenmiştir.

1.3.4.Merak Ögesi

Öyküde çocuğun heyecanlı tavırları okurun merakını canlı tutmasına yardımcı olmaktadır.

1.4.Kahramanlar

Metinde yer alan kahraman çocukların yaş düzeyine uygun, özdeşim kurabileceği, kendilerini kolayca onun yerine koyup heyecanını paylaşabileceği bir kahraman niteliğindedir. Çocuklarda güzele ilişkin bir duyarlılık oluşturulmakta, hayvan sevgisi kazandırılmaktadır.

1.5.İzlek

İncelenen metinde hayvan sevgisi okura duyumsatılmaktadır. Okurda bırakılmak istenen etki kaynağını insana, yaşama ilişkin bir sevgiden almaktadır.

1.6.İleti

Öyküde hayvan sevgisi, hayvanlara insanlar kadar değer verme konusunda çocuklara sezinletici dönütler sunulmaktadır.

2.Görsel Metin Özellikleri Açısından Metin Değerlendirmesi

2.1.Görsel Metin-Yazılı Metin İlişkisi

Yazılı metinle ilgili iki görsel yer verilmiştir. Bu görseller metinle ilişkilidir.

2.1.Görsel Metnin Sanatsallığı

Öyküye ilişkin görseller yazılı metni belleklerinde canlandırmalarına yardımcı olabilmektedir. Horozun gülümseyen mutlu bir horoz olarak oluşturulması farklı bir gerçekliği çocukların düş dünyasına sunmakta görsel algılarını harekete geçirebilmektedir.

3.Görsel ve Yazılı Metnin Genel Eğitim İlkeleri Açısından Değerlendirilmesi

Metinde sunulan hayvan sevgisi çocukların güzele ilişkin duyarlılık kazanmasına yardımcı olmakta ancak metnin sonunda hayvansever çocuğun eşeğe binmesi ve karnına vurması olayı ile bir mantık yanlışlığına düşülmektedir. Anne babanın ise çocuklarıyla sevincini paylaşmaması, ebeveynlere karşı olumsuz duygular geliştirmelerine sebep olabilmektedir. Denetimci ve baskıcı anlayışı onaylayan bir yaklaşıma yer verilmemiştir. Kurgulanan olay çocukların kendi yaşam gerçekliğine seslenebilmektedir.

Kimin Bu Sokaklar, Bu Alanlar, Bu Kentler?

KİMİN BU SOKAKLAR, BU ALANLAR, BU KENTLER?

Bu sokaklar kimin? Yayaları hiç sevmeyen, çocuklara, yaşlılara düşman bu sokaklar kimin? Ağaçsız, çiçeksiz, böceksiz, kuru, taş-toprak, bizden olmayan çirkin yüzler takınmış bu sokakları soruyorum: Şu sırtınızdaki giysiyi, ayağınızdaki ayakkabıyı sorar gibi soruyorum. Kimin bu sokaklar? Yırtık, kirli, bakımsız giysilerinizi sorduğumda yüzünüzün alacağı biçimi düşünerek sokakları soruyorum. Belki de gerçekten sizin değil bu sokaklar.

Ya şu caddeler? Örneğin şu alışveriş caddeleri? Anlamayacağınız dillerden tabelalara boğulmuş şu caddeler kimin? Kime sesleniyor o tabelalar? Size olsaydı sizin anlayacağınız dilden konuşurlardı. Öyleyse kimin için takip takıştırıyor bu caddeler? Kendi ülkemizde ne zaman yabancı düştük biz?

Şu caddeye bakın, bir de şu üst geçide. Kim kalp hastası belli mi? Hangi basamakta yığılıp kalır dersiniz?

Sizlere sormadan her canı isteyen, istediği yere, istediği demir yığını kuruveriyor. Bu caddeler, bu alanlar sizin olsaydı karışırınız. Biri gelip tarlanıza bir araba toprak dökse ortalığı birbirine katardınız değil mi? Bu sokaklara, bu alanlara aldırmaşınız neden? Sanki başkasının sokağında, caddesinde, alanında, kentinde, ülkesinde yaşıyor gibisiniz.

Nasıl oldu da böylesine yitirdiniz sılanızı? Plan mı? Plancılar mı? Ne planı, ne plancıları? Adam dört yıl yarım yamalak okuyunca sizin yerinize, doğup büyüdüğünüz, yarı ömrünüzü geçirdiğiniz sokağınız üzerine karar verme yetkisine mi kavuşuyor? Ne kolay, ne ucuz sizin elinizden her şeyinizi alıvermek!

(...)

Çetin Altan anlatmıştı bir yazısında: (...) Londra'da bir sokakta, bir adamı elektrik direğine bağlı bulurlar. Kurtarırlar. Durumu anlamak için karakola buyur ederler. Orada der ki adam: "Beni kimse bağlamadı, kendimi ben bağlattım. Yontucuyum ben, sanatçiyim. Bu sokakta oturuyorum. Benim sokağıma şu çirkin elektrik direklerini dikmeye kimin hakkı var? Davranışım, bu çirkinliğe karşı çıkmak için." Olayın sonucunu da söyleyeyim: Elektrik direkleri değiştirilmiş.

Sizin de bir şey kattığınız, elektrik direğine karıştığınız, bir duvarını boyadığınız, bir deliğini tıkadığınız, bir ağaç, bir asma, bir çiçek diktiğiniz sokağınız oldu mu? Kendinize, sahip çıkacağınız bir sokak edinin bence hemen; bir cadde edinin; bir alanınız, bir kentiniz olsun.

Cengiz BEKTAŞ

(Kimin Bu Sokaklar, Bu Alanlar,
Bu Kentler)

Kitabın Adı: Anadilim Türkçe 6 (TED)

Metnin Adı: Kimin bu sokaklar, bu alanlar, bu kentler,

Düzeyi: Ortaokul 1

Türü: Söyleşi

1. Türünün Özelliklerini Yansıtması Bakımından

Metnin türü söyleşidir. Yazarın, gündelik olaylarla ilgili düşüncelerini, okur ile karşılıklı konuşuyormuş gibi paylaştığı yazılara söyleşi denir. Yazar insanı ve toplumu ilgilendiren bir durumu kesin yargı ve sonuçlara varmadan samimi bir dille ve kendi düşünceleriyle yazıya geçirmiştir. Metin türünün özelliklerini yansıtmaktadır.

2. Konu

İncelenen metinde insanların doğaya, çevreye karşı duyarsız oluşu ele alınmıştır. Konu kitabın seslendiği 6. Sınıf öğrencilerin uygun ve etkili olabilecek, onlarda farkındalık yaratacak bir anlatımla sunulmuştur.

3. İleti

Metin doğaya insanlara karşı duyarlı olunması gerektiği sezinletilmektedir. Hatta sadece yaşanan çevreye değil, anadillerine de sahip çıkmayı ve korumayı duyumsatmaktadır. Bununla birlikte insanların yaşadığı çevre ile ilgili karar verme hakkına sahip olduğu, hakkını her zaman araması gerektiği mesajı verilmektedir.

4. İzlek

Metin ile çocuklara, doğaya insanlara karşı duyarlı olunması gerektiği duyumsatılmaktadır. Okurda bırakılmak istenen etki kaynağını doğaya, yaşama ilişkin bir sevgiden almaktadır.

5. Anlatım Özellikleri ve Sözcük Varlığına Etkisi

Yazar anlatımı etkili kılmak amacıyla metinde birçok soru tümcesine yer vermiş, aynı zamanda kişileştirme sanatından yararlanmışır. Devrik tümceler ile de anlatımda tek düzelikten uzak durulmuştur.

“Bu sokaklar kimin? Yayaaları sevmeyen, çocuklara yaşlılara düşman bu sokaklar kimin?” s.150

“Anlamayacağımız dillerden tabelalara boğulmuş şu caddeler kimin? Kime sesleniyor o tabelalar? ” s.150

Çocukların sözcük varlığına katkı sağlayacak deyim ve kalıp sözlere de yer verildiği görülmektedir.

“Biri gelip tarlanıza bir araba toprak dökse ortalığı birbirine katardınız öyle değil mi?” s.150

“Kedi evimize ne zaman yabancı düştük biz” s.210

“Size sormadan her canı isteyen, istediği yere, istediği demir yığını kuruveriyor” s.150

“Nasıl oldu da böylesine yitirdiniz sılanızı?” s.150

6. Görsel Metin Yazılı Metin İlişkisi

Metne ilişkin görsel ile yazılı metin arasında tutarlılık söz konusudur. Görsel metinde çevreye karşı duyarsızlığın sonucu çocuklara sunulmuştur.

7. Öğrencinin Gelişim Düzeyine Uygunluğu ve Gelişimine Katkısı

Metin öğrencinin kişilik ve bilişsel gelişimini destekleyecek, yaşama ve doğaya karşı duyarlı bireyler olarak yetişmelerine yardımcı olacak bir konu ile çocuklara sunulmuştur. Aynı zamanda sorgulayan ve eleştirel düşünme becerisi kazanan bireyler olarak yetişmelerine yardımcı olmaktadır.

PULSUZ DİLEKÇE

Sevgili Anneciğim, Babacığım,

Bütün duygu ve düşüncelerimi dile getirebilseydim size şunları söylemek isterdim: Sürekli bir büyüme ve değişim içindeyim. Sizin çocuğunuz olsam da sizlerden ayrı bir kişilik geliştiriyorum. Beni tanımaya ve anlamaya çalışın.

Deneme ile öğrenirim. Bana ayak uydurmakta güçlük çekebilirsiniz. Oyunda, arkadaşlarımda ve uğraşlarımda özgürlük tanıyın. Beni her yerde, her zaman koruyup kollamayın. Davranışlarımda sonuçlarını kendim görürsem daha iyi öğrenirim. Bırakın kendi işimi kendim göreyim. Büyüdüğümü başka nasıl anlarım?

Büyümeyi çok istiyorsam da ara sıra yaşımdan küçük davranmaktan kendimi alamıyorum. Bunu önemsemeyin ama siz beni şımartmayın. Hep çocuk kalmak isterim sonra. Her istediğimi elde edemeyeceğimi biliyorum. Ancak siz verdikçe almadan edemiyorum. Bana yerli yersiz söz de vermeyin. Sözünüzü tutamayınca sizlere güvenim azalıyor. Bana kesin ve kararlı davranmaktan çekinmeyin. Yoldan saptığımı görünce beni sınırlayın. Koyduğunuz kurallar ve yasakların hepsini beğendiğimi söyleyemem. Ancak, hiç kısıtlanmayınca ne yapacağımı şaşırıyorum. Tutarsız davrandığınızı görünce hem bocalıyor hem de bundan yararlanmadan edemiyorum.

Öğütlerinizden çok davranışlarınızdan etkilendiğimi unutmayın. Beni eğitirken ara sıra yanlışlar yapabilirsiniz. Bunları çabuk unutturun. Ancak birbirinize saygı ve sevginizin azaldığını görmek beni yaralar ve sürekli tedirgin eder:

Çok konuşup çok bağırmayın. Yüksek sesle söylenenleri pek duymam. Yumuşak ve kesin sözler bende daha iyi iz bırakır. "Ben senin yaşında iken..." diye başlayan söylevleri hep kulak ardı ederim.

Küçük yanlışlarımla büyük suçmuş gibi başıma kakmayın. Bana yanlışlarıma payı bırakın. Beni korkutup sindirerek, suçluluk duygusu aşılayarak uslandırmaya çalışmayın. Yaramazlıklarım için beni kötü çocukmuşum gibi yargılamayın. Yanlış davranışım üzerinde durup düzeltin. Ceza vermeden önce beni dinleyin. Suçumu aşmadığı sürece cezama katlanabilirim.

Beni dinleyin, öğrenmeye en yatkın olduğum anlar soru sorduğum anlardır. Açıklamalarınız kısa ve özlü olsun. Beni yeteneklerimin üstünde işlere zorlamayın ama başarabileceğim işleri yapmamı bekleyin. Bana güvendiğinizi belli edin. Beni destekleyin, hiç değilse çabamı övün. Beni başkalarıyla karşılaştırmayın, umutsuzluğa kapılırim.

Benden yaşımın üstünde olgunluk beklemeyin. Bütün kuralları birden öğretmeye kalkmayın, bana süre tanıyın. Yüzde yüz dürüst davranmadığımı görünce ürkmeyin. Beni köşeye sıkıştırmayın, yalana sığınmak zorunda kalırım. Sizi çok bunaltsam bile soğukkanlılığınızı yitirmeyin. Kızgınlığınızı haklı görebilirim ama beni aşağılamayın. Hele başkalarının yanında onurumu kırmayın. Unutmayın ki ben de sizleri yabancıların önünde güç durumlara düşürebilirim.

Bana haksızlık ettiğinizi anlayınca açılmaktan çekinmeyin. Özür dileyişiniz size olan sevgimi azaltmaz; tersine, beni size daha çok yaklaştırır: Aslında ben sizleri olduğunuzdan daha iyi görüyorum. Bana kendinizi yanılmaz ve erişilmez göstermeye çabalamayın. Yanıldığınızı görünce üzüntüm büyük olur.

Biliyorum, ara sıra sizi üzüyor, belki de düş kırıklığına uğratiyorum. Bana verdiklerinizin yanında istediklerinizin çok olmadığını da biliyorum. Yukarıda sıraladığım istekler size çok geldiyse birçoğundan vazgeçebilirim. Yeter ki beni ben olarak seveceğinize olan inancım sarsılmasın.

Benden "örnek çocuk" olmamı istemezseniz ben de sizden kusursuz ana baba olmanızı beklemem. Sevecen ve anlayışlı olmanız bana yeter.

Sizin çocuğunuz olarak doğmak elimde değildi ama seçme hakkım olsaydı, sizden başka kimsenin çocuğu olmak istemezdim.

Sevgiler...

Çocuğunuz

Atalay YÖRÜKOĞLU

(Çocuk Ruh Sağlığı)

Kitabın Adı: Anadilim Türkçe 6 (TED)

Metnin Adı: Pulsuz Dilekçe

Düzeyi: Ortaokul 1

Türü: Mektup

1. Türünün Özelliklerini Yansıtması Bakımından

Metninde anlatıcı, anne ve babasına söylemek istediklerini bir mektup ile dile getirmektedir. İstek ve görüşlerini doğal, içten bir anlatımla bildirmiştir. Metin türünün özelliklerini yansıtmaktadır. Daha önce de belirtildiği gibi, çocukların mektup yazma kurallarını öğrenerek doğru iletiler yazabilmelerini sağlayabilmek amacıyla bu tür metinlerle karşılaştırılması önemlidir.

2. Konu

Mektupta çocuğun anne ve babasından beklediği davranışlar anlatılmaktadır. Birçok davranış özelliğinden bahsedilmiş ve bu davranış özellikleriyle çocuklara neyin doğru olup neyin yanlış olduğu doğrudan sunulmuştur.

3. İleti

Verilen mektup örneğinde, çocukların yanlışları olduğu gibi, ebeveynlerin de çocuklara karşı yanlışlar yapabildiği ve çocukların da hak ve özgürlüklerinin olduğu duyumsatılmaktadır.

4. İzlek

Mektupta çocukların bazı hak ve özgürlüklere sahip olduğu düşüncesine yer verilmiştir.

5. Anlatım Özellikleri ve Sözcüğüne Etkisi

Mektupta genellikle kısa tümceler kullanılmıştır. Çok fazla bağlaç kullanılmamış ancak akıcı bir anlatım yine de sağlanmıştır. Metinde tümceler öğreticidir. Bununla

birlikte çocukların sözcüklerine katkıda bulunacak “ürkmek, bocalamak, aşağılamak, yargılamak, sevecen, çaba, özlü” gibi sözcüklere yer verilmiştir.

Metinde bazı kalıp sözler ve deyimlerin de kullanıldığı görülmektedir:

“koruyup kollamak, yoldan sapmak, kulakardı etmek, başına kakmak, köşeye sıkıştırmak, düş kırıklığına uğramak, haksızlık etmek, dile getirmek” s.242-243

6. Görsel Metin Yazılı Metin İlişkisi

Metne ilişkin herhangi bir görsel yer verilmemiştir.

7. Öğrencinin Gelişim Düzeyine Uygunluğu ve Gelişimine Katkısı

Metinde çocuğun kişilik ve bilişsel gelişimine katkı sağlayacak bir konuya yer verilmiştir. Sunulan gerçeklik, çocukların gelişim düzeyine uygundur. Çocukların benliklerini oluşturmaları, eleştirel düşünme becerisi kazanmaları açısından katkı sağlayabilecek nitelikte bir metindir.

İlkokul 5. Sınıflar İçin Türkçe Okuma ve Etkinlik Kitabında İncelenen Metinler (KKTC)

Bu bölümde Türkçe 5 kitabından metinler incelenmiştir.

Sorumluluklarımız

5. Sınıflar Türkçe Okuma ve Etkinlik Kitabı

SORUMLULUKLARIMIZ

Bu yılın ilk proje ödevini almıştık. "Çevremizdeki Köyler" konulu ödevimizi, on gün içerisinde tamamlayıp verecektik. Sınıfımızda gruplara ayrıldık.

İlk toplantımızda kendi aramızda iş bölümü yaptık. Tülay, köylülerin geçim kaynaklarını; İlke, köyün nüfusuyla ilgili ayrıntıları; Şengül, köy evlerinin özelliklerini; Alp, köyle ilgili anlatılan söylenceleri; Mehmet, gençlerin yaptığı spor dallarını araştırıp yazacak, ben ise köyün önemli noktalarının fotoğraflarını çekecektim.

Grubumuzla anlaşip köy muhtarını ziyaret ettik. Ödev konumuzu ona anlattık. Bize yardımcı olması için köy ihtiyar heyetinden iki kişiyi görevlendirdi. Bir de köyün en yaşlı dedesiyle görüşmek için bizi yönlendirdi.

Biz, gerekli çalışmalarımızı bir hafta sonra tamamladık. Ancak, Alp bir türlü çalışmaya başlamıyordu. Onu sıkıştırınca bize dönerek, "Babam muhtarla konuşup halledecek."

9

deyip bizi geçiştiriyordu.

Ödevimizi, bir karton üzerinde toplamıştık. Aldığımız bilgileri değişik renkteki kağıtlara yazarak kartona yapıştırdık. Köyle ilgili resimleri ise kartonun boşluklarına yerleştirdik. Ancak, kartonda Alp'in ödevi yoktu. Öğretmenimiz ödevi inceledikten sonra :

-Çocuklar, sizin rolünüz öğrenci olmaktır. Okulun her türlü araç gerecinden yararlanmak, bana sorular sormak hakkınızdır. Ödevlerinizi yapmak, okul kurallarına uymak, birbirinizle iyi geçinmek, okulun araç gereçlerine zarar vermemek de görevlerinizdir. Bütün bu davranışlar sizin sorumluluğunuzdur. Sorumluluklarınızı yerine getirmezsensiz başarıyı yakalayamazsınız, dedi.

Alp başını önüne eğmişti. Öğretmenimiz, Alp'ten ödevini niye hazırlamadığını anlatmasını istedi. Alp, anlatmakta çok zorlanmıştı. Öğretmenimiz ödevi bakıp bize, "Zinciri tamamlayan halkalardan biri eksik gibi..." dedi.

Kartonları köşelere yerleştirmiştik. Değişik konuların yer aldığı kartonlardaki yazıları okumaya başlamıştık. Bütün yazılar birbirinden ilginç ve güzeldi. Mavi gruptan Mustafa'nın ödevi "Ya Unutursam..." başlığını taşıyan bir şiirdi. Şiiri, bir çırpıda merakla okudum. Aynı şiiri, Alp'in de okumasını isteyen öğretmenimizin bu şekilde ona küçük bir ders vermek istediği anlaşılıyordu. Alp, biraz da utanarak şiiri titrek bir sesle okumaya başladı:

*"Ya uyandığında bir sabah,
Unutursam saksıdaki zambağa yarım bardak su vermeyi,
Kavanozdaki balığıma yem atmayı unutursam,
Ne der babam?
"Zambağın ve balığın yaşamı sana bağlı oğlum," demişti.
Onlara bir şey olursa hesabını sorar babam.
İşte ben bu yüzden unutmam, unutamam.*

Alp, okuduklarından oldukça etkilenmiş benziyordu. Herhalde sorumluluğun, bu kadar güzel bir şiirle kendine anlatılabileceği daha önce hiç aklına gelmemişti.

KOMİSYON

Kitabın Adı: İlkokul 5. Sınıflar İçin Türkçe (KKTC)

Metnin Adı: Sorumluluklarımız

Düzeyi: İlkokul 5

Türü: Anı

1. Türünün Özelliklerini Yansıtması Bakımından

“Sorumluluklarımız” adlı metin anı türünde yazılmıştır. Metinde çocuk, arkadaşlarıyla üzerinde çalıştığı proje ödevi ile ilgili yaşadıklarını anlatmıştır. Metin türünün özelliklerini yansıtmaktadır.

2. Konu

Metinde sorumluluk konusu işlenmiştir. Proje ödevinde sorumluluğunu yerine getirmeyen öğrencinin arkadaşı ve öğretmenleriyle arasında geçenler anlatılmıştır.

3. İleti

İncelenen metinde sorumluluklarını yerine getirilmesi gerektiği düşüncesi ön plandadır. Sorumlulukları yerine getirmemek olumsuz sonuçlar doğurur düşüncesi okura doğrudan sunulmuştur. Öğreticiliğin baskın olduğu söylenebilir.

4. İzlek

Metinde, sorumlulukları yerine getirmemek olumsuz sonuçlar doğurur düşüncesi okura doğrudan sunulmuştur.

5. Anlatım Özellikleri ve Sözcük Varlığına Etkisi

İncelenen metinde açık, anlaşılır bir anlatım söz konusudur. Betimlemeler ve devrik tümcelere yer verilmemiştir ancak çocuklar kalıp sözler ve deyimlerle karşılaştırılmıştır.

“İlk toplantımızda, kendi aramızda iş bölümü yaptık.” s.9

“Tülay, köylülerin geçim kaynaklarını; İlke, köyün nüfusu ile ilgi ayrıntıları...” s.9

“Şiiri bir çırpıda, merakla okudu.” s.10

“...bu şekilde ona küçük bir ders vermek istediği anlaşılıyordu.” s.10

“Onlara birşey olursa hesabını sorar babam.” s.10

“Zinciri tamamlayan halkalardan biri eksik...” s.10

6. Görsel Metin Yazılı Metin İlişkisi

Metne ilişkin görsel ile yazılı metin arasında bir ilişki söz konusudur. Bu ilişki çocukların günlük yaşamda kimlik ayrımı yapmasına fırsat verecek niteliktedir. Görselde kadın ile erkeğe yüklenen anlam arasında bir ayrım söz konusudur.

7. Öğrencinin Gelişim Düzeyine Uygunluğu ve Gelişimine Katkısı

Metinde çocukların sorumluluklarının farkında olması ve onları zamanında yerinde getirmesi konusunda öğütler verilmektedir. Görselde kadın ile erkeğe yüklenen anlam arasında ayrım söz konusudur. Kişilik gelişim sürecinde bu tarz baskıcı, parmak sallama nitelikteki metinlerin çocuklarla buluşturulmamasına özen gösterilmelidir.

Doyumsuz Yudi'nin Hikayesi

5. Sınıflar Türkçe Okuma ve Etkinlik Kitabı

DOYUMSUZ YUDİ'NİN HİKAYESİ

İnsanoğlu yaratıldığı günden beri kendisini yenilemek, daha ileriye, daha güzele gitmek ister. Ama doyumsuzluk ve tatminsizlik ona her zaman zarar vermiştir.

.....

Evvel zaman içinde Kıbrıs'ta, Yudi adında herkese yardım etmeyi seven; ancak doyumsuzluğuyla ün salmış bir adam yaşamış. Her şey için sürekli Tanrı'ya yalvarır, Tanrı da onun isteklerini yardımseverliğine karşılık olarak yerine getirmeye çalışmış.

Yudi'nin Tanrı'dan en çok istediği şey, bir kız çocuğuymuş. Ancak, uzun süre çocuğu olmamış. Sonunda Tanrı onu kırmamış ve ona bir kız çocuğu vermiş. Fakat eşi, güzeller güzeli bu kız çocuğunu dünyaya getirirken, ne yazık ki, hayatını kaybetmiş.

Bu acı olaydan sonra Tanrı; güçlü, kuvvetli olması ve insanlığa yararlı hizmetler sunması için ona istediği her şeyi verme kararı almış, ondan istediği güzel şeyleri esirgememiş. Böylece Yudi; gösterişliliği, yakışıklılığı ve zenginliği nedeniyle adada yaşayan insanların hayran olduğu ve umut bağladığı bir kişi haline gelmiş.

Gün gelmiş insanoğlu zararlı alışkanlıklara yönelmiş, sigara ve içkiyi üretmiş. Doyumsuz Yudi bunu görünce akli bir anda karışmış, kendini alkol ve sigaraya vermeye başlamış. Bunu gören Tanrı, "Ey Doyumsuz Kulum! Her istediğini yerine getirdim. Sen de benim isteğimi yerine getir ve bu zararlı maddeleri kullanmaktan vazgeç. Bak, insanoğlunun beslediği koyun, keçi, inek, öküz, eşek, manda, tavşan gibi hayvanlar bile tütün tarlasına girip tütünü yemezler. Yılanlar bile tütünün kokusundan tiksindir ve kaçar. İçki içenler kendilerinden geçer, etrafa zarar verirler. Böyle giderse, insan neslini tehlikeye sokacaksın." demiş. Yudi: "Bana bir şey olmaz. Ben, dünyanın en güçlü adamıyım." diye Tanrı'yı terslemiş.

Olaakları çok iyi bilen Tanrı, Doyumsuz Yudi'yi seyre dalmış. İçinde en fazla zehir bulunduran bitki olan tütünden üretilen sigarayı sabahtan akşama kadar içen Yudi, geceleri sigaranın yanına içkiyi de katmaya başlayınca dünyalar güzeli kızı ile ilgilenmekten, insanlara yardım etmekten neredeyse vazgeçmiş. İçip içip sızmaya, çevresindeki insanlara bağırıp çağırmaya hatta, zarar vermeye başlamış.

Sigara ve içki içmeye devam eden Doyumsuz Yudi, bir müddet sonra vücudunda değişiklikler hissetmeye başlamış. Kanına giren tütündeki katran maddesi, Yudi'yi genç ve güçlü tutan bütün kılcal damarlarını daraltmaya, cildini inceltmeye, kırıştırmaya, sarartmaya, hücrelerini öldürmeye, ciğerlerinin içini adeta bir bataklığa dönüştürmeye başlamış.

İşin kötüsü, sürekli yanında sigara içmesi nedeniyle havaya üflediği dumandan minik kızı da zarar görmeye başlamış. Tütünün içindeki katran maddesinin ciğerlerine çökmesi nedeniyle güzel kızı önce bronşit olmuş. Sürekli öksürmeye, iştahı kesilmeye, gün geçtikçe zayıflamaya başlamış.

Her şeye tahammül eden Tanrı, sigara ve alkol bağımlısı olan Yudi'nin kızını da birlikte zehirlemesine tahammül edememiş. Onu, "Bu işten vazgeç. Hem kendine, hem kızına, hem de çevrendekilere zarar vermeye başladın." diye yeniden uyarmış.

Yudi: "Beni rahat bırak! Ben halimden memnunum. İçtikçe keyif alıyorum. Kızıma da bir şey olmaz." demiş. Bir müddet sonra Yudi'nin vücudunda içkinin zararları görülmeye başlamış. Önce hafıza kaybı başlamış. Bunu düşünme ve karar verme yeteneğinde azalma, görme bozukluğu, iştah kaybı izlemiş. Damarlarındaki kireçlenme nedeniyle sağlıklı hareket edemez ve yürüyemez hale gelmiş.

Doyumsuz Yudi'nin durumunu gören ada halkı, ondan uzaklaşmaya başlamış. Yıllarca yardım ettiği insanların ve dostlarının bir bir kendisini terk etmeye başlamasına çok sinirlenmesine karşın bu gerçeği değiştirememiş. Yudi'ye sahip çıkan tek insan,

henüz çocuk yaşlarda olan kendi kızı olmuş. Ancak, Doyumsuz Yudi ne sigaraya ne de alkole doymuş. Kendi içtiği sigara dumanından ciğerleri hastalanan kızını, sürekli azarlamaya, içki ve sigara bulması için ona baskı yapmaya başlamış.

Bu da yetmezmiş gibi zorla kızını içkiye alıştırmaya çalışıyormuş. Bu duruma çok üzülen Yudi'nin kızı, bütün gece yattığı yerde gözyaşı dökmeye başlamış.

Bu olanlara canı sıkılan Tanrı, Yudi'ye "Sonradan utanacağın, pişman olacağın ya da pişman olmaya bile vakit bulamayacağın davranışlardan vazgeç. Kızını bu kötü alışkanlıklardan uzak tut." diye uyarmış.

Doyumsuz Yudi buna yine aldırış etmemiş. Tavırlarını aynen devam ettirmiş. Hem maddi, hem de manevi anlamda tükenen alkolik Yudi'nin elleri ve ayakları titremeye başlamış. Alkol almadan, ellerinin ve ayaklarının titremesinin geçmesi imkansız hale gelmiş. Çünkü alkol ve sigaranın beyinde yarattığı tahribat nedeniyle organlarını kontrol edemez duruma gelmiş. Ardından gözlerinin ışığı iyice azalmış. Böylece Yudi, evinden de çıkamaz olmuş.

Artık, akciğer ve gırtlak kanseri hastası olan Yudi tükenme noktasına gelmeye başlamış. Gün gelmiş parası da tükenmiş. Eski günlerini hatırlayan Doyumsuz Yudi, "Ulu Tanrım! Sen benden hiçbir şeyi esirgemezsin. Bana içki ve sigara bulmam için bol para gönder." diye yalvarmaya başlamış.

Tanrı ona, "Ben sana insanlığın yararına ne varsa gönderdim, ne dilediysen yerine getirdim. Ama sen doymadın, zararlı alışkanlıklara sürüklendin, her şeyini kaybettin. Sana sahip çıkan küçük kızını bile zehirlemeye çalışıyorsun. Ey Doyumsuz Yudi! Bu isteğini yerine getirmem mümkün değil." demiş.

Tanrı'dan da ümidini kesen Yudi, sonunun yavaş yavaş gelmeye başladığını anlamış. O güne kadar yaşamış olduklarından çok pişmanlık duymuş. Yudi, bütün gün uğraşmaktan küçücük vücudu yorgun düşen kızının odasına girip ona sarılmış ve "Bak kızım, bu hayatta sana söyleyeceğim son sözler şunlar olacak: Hiçbir zaman doymusuz olup doğru yoldan şaşma. Zararlı alışkanlıklardan hayatın boyunca uzak dur. Çünkü sağlıklı bir yaşam, bir insanın elinde olabilecek en kıymetli hazinedir. İnsan, yalnızca bu hazineyle dünyada zengin olabilir." demiş.

Hasan Karaokçu
(Uyuşturucu, Sigara ve Alkolle
Mücadele Derneği Başkanı)

Kitabın Adı: İlkokul 5. Sınıflar İçin Türkçe (KKTC)

Metnin Adı: Doyumsuz Yudi'nin Hikayesi

Düzeyi: İlkokul 5

Türü: Masal

1.Yazınsal Özellikleri Açısından Metnin Değerlendirilmesi

“Doyumsuz Yudi'nin Hikayesi” metni Uyuşturucu, Sigara ve Alkolle Mücadele Derneği başkanı tarafından yazılmış ancak masal türü özellikleriyle çocuklara sunulmuştur.

1.1.Kurmacasallık ve Gerçeğe Uygunluk

Metinde alkol ve sigaranın insana verdiği zararlar, öğretilmek istenen yaşamsal gerçekler bir kurgu içinde çocuklara sunulmuştur. Yudi'nin tanrı ile diyalogları, masal türünün özelliği olan olağanüstülüğe örnektir.

1.2.Dil ve Anlatım Özellikleri Açısından

Metinde açık anlaşılır bir anlatım söz konusudur. Türkçenin anlatım güzelliğini yansıtan betimlemeler, pekiştirme ve ikilemeler yok denecek kadar azdır. Giriş-döşeme bölümünde tekerleme kullanılmamış ancak masalarda kullanılan giriş tümcesine yer verilmiştir.

“ Evvel zaman içinde Kıbrıs'ta, Yudi adında, herkese yardım etmeyi seven; ancak duyumsuzluğuyla ün salmış bir adam yaşarmış.” s.33

“Fakat eşi güzeller güzeli bu kız çocuğunu dünyaya getirirken, ne yazık ki hayatını kaybetmiş.” s.33

“Yudi sonunun yavaş yavaş gelmeye başladığını anlamış.” s.35

1.2.1 Sanatsal Söyleyişler

Doyumsuz Yudi'nin Hikayesi'nde sanatsal söyleyişlere çok fazla yer verilmemiştir.

“...dünyalar güzeli kızı ile ilgilenmekten, insanlara yardım etmekten neredeyse vazgeçmiş.” s.34

“Ciğerlerinin içini adeta bir bataklığa dönüştürmeye başlamış.” s.34

“Ardından gözlerinin ışığı iyice azalmış.” s.35

1.2.2.Devrik Tümce Kullanımı

Metinde devrik tümcelere yer verilmemiştir.

1.2.3.Sözvarlığını Yansıtması ve Geliştirmesi Bakımından

Metinde Türkçenin anlatım güzelliği ve olanaklarını yansıtan deyimlere ve kalıplaşmış sözlere yer verilmiştir.

“...adada yaşayan insaların hayran olduğu ve umut bağladığı bir kişi haline gelmiş.” s.33

“Olaçakları çok iyi bilen tanrı, Doyumsuz Yudi’yi seyre dalmış.” s.34

“Yudi, bütün gün uğraşmaktan küçücük vücudu yorgun düşen kızının odasına girip ona sarılmış...” s.35

“Hiçbir zaman doyumsuz olup doğru yoldan şaşma.” s.35

Metinde ayrıca, çocukların sözvarlığına katkıda bulunabilecek ‘tatmin olmak, aldırış etmemek, esirgemek, gösterişli, doyumsuz’ gibi sözcüklere yer verilirken, Türkçe olmayan sözcükler de kullanılmıştır.

“Herşeye tahammül eden Tanrı...” s.34

“...bir müddet sonra vücudunda değişiklikler hissetmeye başlamış.” s.34

“...sigaranın beyinde yarattığı tahribat nedeniyle...” s.35

1.3.Konu

Metinde sigara ve alkolün zararları bir kurgu içinde çocuklara sunulmuştur. Konu ilköğretim 5. sınıf düzeyindeki öğrencilere uygun değildir. Okurun heyecanlanmasını aynı zamanda düş kurmasını sağlayacak bir kurgu içinde sunulmamıştır. Alkol ve sigaranın zararlarının öğretilmesi Türkçe dersinin bir amacı değildir.

1.3.1. Çatışmalar

Metinde çatışma, bir kurgu içinde çocuklara sunulmuş ancak çatışmalar çocuğun heyecanlanmasına, düş kurmasına yardımcı olacak nitelikte değildir.

1.3.2.Duygusalılık

Metinde aşırı duygusal anlatımlar gözlemlenmemiştir.

1.3.3.Raslantısallık

Metninde olaylar ve çatışmaların bir raslantıya bağlı olarak çözümlenmediği görülmektedir.

1.3.4.Merak Ögesi

Metinde Doyumsuz Yudi'nin kötü alışkanlıklardan vazgeçmemesi ve tükenmeye başlaması, sonunun nasıl biteceğine ilişkin bir merak uyandırabilmektedir.

1.4.Kahramanlar

Metinde yer alan kahraman Yudi, çocukların özdeşim kurabilecek ve onlarda güzele ilişkin bir duyarlılık oluşturacak nitelikte bir kahraman değildir.

1.5.İzlek

Metinde, sigara ve alkolün insan sağlığına zararlı olduğu düşünce verilmektedir. Okurda bırakılmak istenen etki kaynağını yaşama ilişkin bir sevgiden almamaktadır.

1.6.İleti

Metinde anlatılmak istenen, sigara ve alkolün insan sağlığına zarar verdiğidir.

1.6.1. İletinin Çok Yönlülüğü

Metinde ayrıca doyumsuzluğun, tatminsizliğin iyi birşey olmadığı, insana zarar verdiği gerçeği duyumsatılmak yerine, giriş paragrafında bu yargı, okura doğrudan sunulmuştur.

2.Görsel Metin Özellikleri Açısından Metin Değerlendirmesi

2.1.Görsel Metin-Yazılı Metin İlişkisi

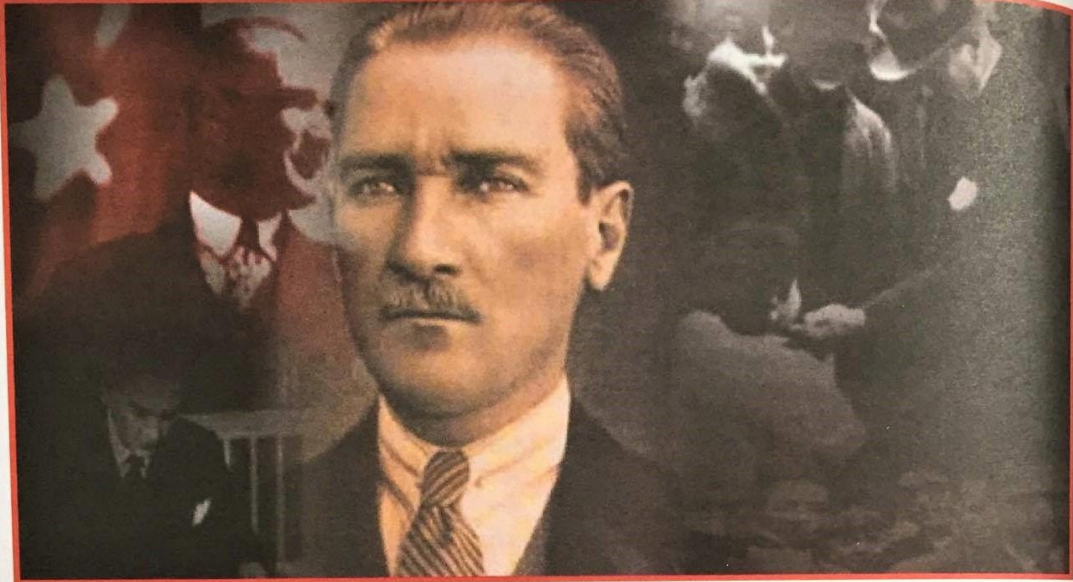
Metne ait bir görsele yer verilmiştir. Görsel metin, yazılı metin ile ilişkilidir.

2.2.Görsel Metnin Sanatsallığı

Oluşturulan görsel düzenleme çocuğun metni zihninde canlandırmasına olanak tanıyacak renk ve çizgi ile oluşturulmuştur ancak bu görsel düzenlemenin çocuklara seslenen, çocuğun düş dünyasını süsleyen nitelikte bir düzenleme olduğu söylenemez.

3.Görsel ve Yazılı Metnin Genel Eğitim İlkeleri Açısından Değerlendirilmesi

Metinde çocuklara alkol ve sigaranın zararlı olduğu anlatılmıştır. Denetimci ve baskıcı anlayışı onaylayan bir yaklaşıma yer verilmemiştir ancak; ilköğretim dönemi çocuklarının bu tarz metinlerle buluşturulması, çocuk gerçeğliğinden uzaklaşmalarına sebep olabilmektedir. Kurgulanan olay, çocukların kendi yaşam gerçeğliğine seslenmemektedir.

ATATÜRK'LE DOğUŞ

Ülkemi aydınlatan; medeniyet, hürriyet,
Atatürk'ten armağan, bizlere cumhuriyet.
Çağdaş bir düzen kurdu; milletin hakimiyet,
Arkasında devletler, ardında nice millet.

Burçlardasın Ata'm sen; baştasın, başlardasın.
En ileri başlardan, ışık olur doğarsın.

Türk'ü uyandırdı o, millet yaptı yeniden,
Karanlıktan kurtardı milleti ebediyen.
Dağlar taşlar dağılsa, dünya olsa yerinden,
Zerresi zarar görmez, kurduğu eserinden.

Burçlardasın Ata'm sen; baştasın, başlardasın.
En ileri başlardan, ışık olur doğarsın.

Süleyman Havadar

Kitabın Adı: İlkokul 5. Sınıflar İçin Türkçe (KKTC)

Metnin Adı: Atatürk'le Doğuş

Düzeyi: İlkokul 5

Türü: Şiir

1.Yazınsal Özellikleri Açısından Metnin Değerlendirilmesi

Metnin türü şiidir. Atatürk'ün ulusuna kazandırdığı değerler, estetik bir anlayışla çocuklara sunulmaktadır.

1.2. Dil ve Anlatım Özellikleri

Şiirde, Atatürk'e duyulan sevgi, ses ve sözcüklerin yarattığı ritim ile çocuklara sunulmuş onlarda şiir okuma hevesi yaratacak bir ortam sağlanmıştır.

“Ülkemi aydınlatan; medeniyet, hürriyet
Atatürk'ten armağan bizlere Cumhuriyet” s.48

“Türkü uyandırdı o, millet yaptı yeniden,
Karanlıktan kurtardı milleti ebediyen” s.48

Çocuk edebiyatında, sözcük ya da sözcüklerin oluşturduğu anlam örüntüsü, çağrışımsal etkisi, okunuşta sağlanan söyleyiş kolaylığı, çocuğu metinle iletişime yöneltir. (Sever, 2013:167)

Şiirde imgesel anlatıma yer verilmiş çocukların düş gücüne seslenen bir dil ortamı yaratılmıştır.

“Burçlardasın Ata'm sen; baştasın başlardasın
En ileri başlardan, ışık olur doğarsın.” s.48

1.2.1. Sanatsal Söyleyişler

Şiirde sanatlı söyleyişler yer almamaktadır.

1.2.2. Devrik Tümce Kullanımı

Şiirde devrik tümcelere yer verilmiş ritim ve duygu yoğunluğu katılmıştır.

“Türkü uyandırdı o, millet yaptı yeniden
Karanlıktan kurtardı, milleti ebediyen
Dağlar taşlar, dünya olsa yerinden
Zerresi zarar görmez, kurduğu eserinden” s.48

1.2.3. Sözvarlığını Yansıtması ve Geliştirmesi Bakımından

Okurun sözvarlığına katkıda bulunabilecek “medeniyet, çağdaş, hakimiyet, burç” gibi sözcüklerle yer verilmiştir. “Medeniyet, hürriyet, çağdaş” gibi sözcüklerin çocuklarla buluşturulması, onların bu kavramların anlamlarını içselleştirmeleri açısından önem taşımaktadır.

1.3. Konu

Şiirde, Atatürk’e duyulan sevgi, ulusuna kazandırdığı vazgeçilmez değerler, içten bir anlatımla konu edilmiştir.

1.4. İzlek

Şiirde okura Atatürk sevgisi duyumsatılmak istenmektedir. Okurda bırakılmak istenen etki kaynağını insana, yaşama ilişkin bir sevgiden almaktadır.

1.5. İleti

Şiirde, Atatürk’ün ulusu için yaptıklarının ne kadar önemli olduğu, bu değerlerin unutulmaması ve sonsuza dek yaşatılması gerektiği çocuklara duyumsatılmaktadır.

2.Görsel Metnin Özellikleri Açısından

2.1. Görsel Metin-Yazılı Metin İlişkisi

Kullanılan görseller Atatürk’e ait fotoğraflardır. Görsel metin ve yazılı metin birbiriyle ilişkilidir.

2.2. Görsel Metnin Sanatsallığı

Görseller Atatürk'e ait bir portre ve çevresinde küçük, belli belirsiz fotoğraflardır. Özgün bir düzenleme oluşturulmamıştır.

3. Görsel ve Yazılı Metnin Genel Eğitim İlkeleri Açısından Değerlendirilmesi

Şiirde çocuklara Atatürk sevgisi ve değerleri içten bir anlatımla sunulmuştur. Ders kitaplarında bu tarz şiirlerle çocukların; Atatürk'e, milletine, cumhuriyete verilen değeri pekiştirmeleri açısından yer verilmesi önemlidir. Atatürk'ü tanımaya ve yurdu için yaptıklarını anlamaya yardımcı olabilecek bu tarz metinler ders kitaplarında her zaman yer almalıdır.

Komşuluk İlişkileri

KOMŞULUK İLİŞKİLERİ

Beşparmak Dağları'nın bir tepesinde yaptırdığınız güzel bir evde, sadece ailenizle yaşamak ister miydiniz? Yahut da bulunduğunuz yerleşim yerinin en uzak köşesinde tek başınıza yaşamak nasıl bir duygu olurdu? Hemen söyleyeyim: İçinizde, "Ah! Ne hoş." diyenler çıkacaktır. Ama onlar, evlerinin bahçelerine diktikleri çeşitli fidanları okşayıp sevecek, çiçeklere konan arılarla ve bahçede ötüşen serçelerle sohbet edeceklerdir. Belki de rengarenk kelebeklerle tutmaca oynayacaklardır.

İnsanlardan böyle uzakta yaşamayı tercih edenler, okudukları bir kitabı, izledikleri bir filmi ya da bir maçın sonucunu kiminle değerlendirecekler? Galiba asıl sorun, buradadır. Herkes öyle bir zaman gelir ki görüp yaşadıklarını ailesinin dışında birileriyle paylaşmak ister. Bu nedenle, insanlara, birbirleriyle yan yana olmayı seven, yaşam biçimlerini

birliktelik üzerine kuran akıllı canlılardır, diyebiliriz.

Çocukluğum bir köyde geçmişti. Komşularımızdan biri, yaşlı ve kimsesiz bir kadın olan Nermin teyzeydi. Sıcak yaz günleri öğle saatlerinde biz evde uyuklayıp dururken çat kapı Nermin teyze gelirdi. Daha oturmadan: "Aman yanıyoruz! Soğuk bir şeyler getiriniz de içelim." derdi. Kendisine bu tavırlarından dolayı canımızın sıkıldığını o da biliyordu. Ama hiç umurunda bile değildi. Getirdiğimiz soğuk içeceği içerken de, "Bunun tadı kaçmış!" yahut da "Hiç de soğuk değil!" gibi memnuniyetsizlik sözleri ederdi.

Evimizin batısında oturan başka bir komşumuz daha vardı. O, biraz daha düşünceli, tavırları ise herkese karşı mesafeliydi. Evimize pek sık gelmezdi. Geldiği zamanlarda ise, çörek, zeytinli, hellimli, katmer gibi yiyeceklerden bir tabağa koyup öyle gelirdi. Uzun süre oturmazdı. Köyde olup bitenden konuşmayı sevmez, hiç dedikodu yapmazdı. Sadece, torunlarının çok akıllı olduğundan bahsederdi. Annemi de can kulağı ile dinler, söylenenleri başını sallayarak onaylardı.

Karşı komşumuzla biraz daha samimi ilişkilerimiz vardı. Ondandır sık sık, bir tutam maydanoz, iki-üç limon, bir bardak pirinç, yarım paket kahve, birkaç domates istediğimiz çok olurdu. Bu duruma babamın canı sıkılır, "Karşı komşunun evini de bizim kilere çevirmişsiniz!" derdi. Annem hazırcevap bir kadındı. Babamın bu sözleri karşısında sık sık: "Komşu, komşunun külüne muhtaçtır. Onlar da bizden çeşitli şeyler istiyorlar. Zaten komşuluk da bu demektir. Eğer yan yana oturuyorsak birbirimizin eksikliğini tamamlamak, birbirimize destek olmak zorundayız." derdi.

Ağabeyim liseyi bitirmiş, üniversite sınavlarında başarılı olmuştu. Onu, İstanbul'a gönderecektik. O gece, konu komşu, nerdeyse bütün mahalle bize gelmişti. Herkes çok gururlandığını söylüyordu. Çok koyu sohbetlere dalmışlardı. Herkes kendi çocuğu gibi ağabeyimi sahiplenmişti. Feride teyze ağabeyime iki havlu vermişti. Kemal Amca, ağabeyimi kucaklayıp bir miktar parayı yavaşca cebine koymuştu. Ayşe teyze, bir tabakta getirdiği zeytinlileri ağabeyimin yolda yemesi için bırakmıştı. Nermin teyze ise hiçbir şey getirmemişti. Evden ayrılırken ağabeyime sıkı sıkı sarılmış, hüngür hüngür ağlamaya başlamıştı: "Güzel oğlum, seni çok özleyeceğim." sesleri hala kulaklarımda yankılanıyor.

Bütün misafirlerimiz duygu dolu vedalaşma sahnesinin ardından evden ayrılmışlardı. Evde ise derin bir sessizlik başlamıştı. Annem, ağabeyimin bavulunu hazırlarken, komşularımızın ne kadar iyi insanlar olduklarını aklımdan geçiriyordum. O anda, hepsinin ailemden bir parça olduğunu ve onlarsız bir yaşamın bizler için ne kadar anlamsız olabileceğini düşünmüştüm.

KOMİSYON

Kitabın Adı: İlkokul 5. Sınıflar İçin Türkçe (KKTC)

Metnin Adı: Komşuluk İlişkileri

Düzeyi: İlkokul 5

Türü: Söyleşi

1. Türünün Özelliklerini Yansıtması Bakımından

“Komşuluk İlişkileri” adlı metin söyleşi türünde yazılmıştır. Yazar komşuluk ilişkileriyle ilgili düşüncelerini samimi bir dille, sohbet havasında okura sunmuştur.. Metin türünün özelliklerini yansıtmaktadır.

2. Konu

Yazarın konu olarak ele aldığı komşuluk ilişkileri, çocuğun günlük yaşamda ilgi ve gereksinimlerini karşılayabilecek, güzele ilişkin duyarlılık oluşturabilecek kurgusal bir yapı ile okura sunulmuştur.

3. İleti

Metinde insanın çevresinde yardımlaşabildiği, sevincini ve hüznünü paylaşabildiği sevdiklerinin olmasının, hayatı daha yaşanılır ve anlamlı hale getirdiği düşüncesi duyumsatılmaktadır.

4. İzlek

Metinde okura, insan ilişkilerinin, yardımlaşmanın önemli olduğu ve insanı mutlu ettiği düşüncesi sunulmaktadır. Okurda bırakılmak istenen etki kaynağını insana, yaşama ilişkin sevgiden almaktadır.

5. Anlatım Özellikleri ve Sözcüklerine Etkisi

Metin öğrencelerin rahatlıkla okuyup takip edebileceği, açık anlaşılır bir dille sunulmuştur. Okuyucuyla konuşur gibi, soru tümceleriyle çocukları anlatımın içine çekerek samimi bir ortam oluşturulmaktadır.

Metin aracılığıyla okur deyim, atasözü ve kalıp sözlerle de buluşturulmuştur.

“...çat kapı Nermin Teyze gelirdi.” s.75

“Hiç de soğuk değil! gibi memnuniyetsizlik sözleri ederdi.” s.75

“Annemi de can kulağı ile dinler, söylenenleri başını sallayarak onaylardı.” s.75

“Komşu komşunun külüne muhtaçtır.” s.75

“Çok koyu sohbetlere dalmışlardı.” s.75

“Annem hazırcevap bir kadındı.” s.75

“Bütün misafirlerimiz, duygu dolu vedalaşma sahnesinin ardından evden ayrılmışlardı.” s.75

“...ağabeyime sıkı sıkı sarılmış, hüngür hüngür ağlamaya başlamıştı.” s.75

“Evde derin bir sessizlik başlamıştı.” s.75

6. Görsel Metin Yazılı Metin İlişkisi

Görsel metinde evin bahçesinde, komşularıyla çay içen kadınlara yer verilmiştir. Renk ve çizgi ile özgün bir düzenleme oluşturulmuştur. Yazılı metin ile görsel metin birbiriyle ilişkilidir.

7. Öğrencinin Gelişim Düzeyine Uygunluğu ve Gelişimine Katkısı

İlköğretim dönemi öğrencilerle bu tarz metinlerin buluşturulması, hem kültürel değerlerin kazandırılması hem de insan ilişkilerini geliştirmesi açısından önem taşımaktadır. Metin öğrencinin toplumsal gelişimini destekleyecek; insana, yaşama karşı duyarlı bireyler olarak yetişmelerine yardımcı olacak bir konu ile çocuklara sunulmuştur.

KKTC İlkokul 5. Sınıflar İçin Türkçe Okuma ve Etkinlik Kitabında İncelenen Metinler (KKTC, Kitap 2)

Bu bölümde Türkçe 5, ikinci kitaptan metinler incelenmiştir.

Şair Çocuğun Sabah Duası

5. Sınıflar Türkçe Okuma ve Etkinlik Kitabı

ŞAİR ÇOCUĞUN SABAH DUASI

Tanrım! Ne olur böyle her gün
Gökyüzü masmavi,
Hava sınısıcak olsun.
Beşparmak Dağları'nın ötesinden
Güneş, evimize annem gibi doğsun.

Arınmış sevinçlerle dudaklarımız,
Öpsün ışıhta titreşen çiçekleri.
Yün eğirsin nineler,
Emzirsin nur topu bebekleri anneler,
Kırlangıçlar sallasın beşikleri.

2

Tanrım! Ne olur aklımız,
Sokakta serseri köpek taşlamasın.
Su gibi bilelim derslerimizi,
Öğretmen bir gün de derse,
Bizi uyararak başlamasın.

Tanrım! Ne olur ay yıldızın gölgesinde
Özgür yaşayalım bir ömür boyunca, mutlu.
Toroslardan esen yelde olsun ana sütümüz.
Tanrım! Ne olur resmi gülsün bugün,
Bize sert bakmasın Atatürk'ümüz.

Tanrım! Ne olur bir ömür boyu,
Gönül yanığı türküler söylesin çobanlarımız.
Unutulsun tarla tarla yeşeren sızılarımız.
Hora tepsin, halay çeksin oğlaklar,
Kaval çalsın kuzularımız.

Tanrım! Ne olur ulu aydınlıklarla
Uçur bizi, iri çiçeklerin gönlüne, mutlu.
Dağdan dağa savrulsun kelebek tozlarımız.
Anaç tavuklar açsın kapımızı,
Çalar saat gibi vaktinde ötsün
Uyku sersemi horozlarımız.

Ku ku, diye kuğusun güvercinler,
Uçadursun ufuklarda yusufluklar,
Güzel türküler söylesin saksağan,
Ve bizi korkutmasın
Tünelden tren çıkarcasına,
Yuvasından önümüze davetsiz çıkan
Serseri kara yılan.

**Osman Türkay
(Düzenlenmiştir)**

Kitabın Adı: İlkokul 5. Sınıflar İçin Türkçe (KKTC)

Metnin Adı: Şair Çocuğun Sabah Duası

Düzeyi: İlkokul 5

Türü: Şiir

1.Yazınsal Özellikleri Açısından Metnin Değerlendirilmesi

“Şair Çocuğun Sabah Duası” adlı metin insan ve yaşam gerçekliğini şiir diliyle çocuklara sunmaktadır. Metin türünün özelliklerini yansıtmaktadır.

1.2. Dil ve Anlatım Özellikleri

Şiir, açık anlaşılır bir dille okura sunulmuştur. Devrik tümceler, pekiştirmeler ve ikilemelerden ve yararlanılmış, dil bilinci ve duyarlılığı oluşturabilecek çalışılmıştır. Dizelerdeki ses ve sözcüklerin uyandırdığı işitsel etki ise, okurun okuma ilgi ve beğenilerini geliştirmeye yardımcı olabilmektedir.

1.2.1. Sanatsal Söyleyişler

Şiirde dilin yaratıcı gücü ve olanaklarını yansıtan sanatsal söyleyişlere yer verilmiştir. Benzetme ve kişileştirme sanatlarından yararlanılmıştır.

“Güneş evimize annem gibi doğsun.” s.2

“Kırlangıçlar sallasın beşikleri.” s.2

“Su gibi bilelim derslerimizi.” s.2

“Çalar saat gibi vaktinde ötsün

Uyuku sersemi horozlarımız.” s.3

“Hora tepsin, halay çeksın oğlaklar,

Kaval çalsın kuzularımız.” s.3

“Uçur bizi çiçeklerin gönlüne mutlu.” s.3

“Gönül yanığı türküler söylesin çobanlarımız.” s.3

1.2.2. Devrik Tümce Kullanımı

Şiirde, ritim ve duygu yoğunluğu katan, devrik tümceler sıkça kullanılmıştır.

“Emzirsin nur topu bebekleri anneler,
Kırlangıçlar sallasın beşikleri” s.2

“Tanrım! Ne olur resmi gülsün bugün,
Bize sert bakmasın Atatürk’ümüz.” s.3

“Çalar saat gibi vaktinde ötsün,
Uyku sersemi horozlarımız.” s.3

“Başlangıcında kocaman bir sorunun,
Özgürlüğe doğru
Kim yürüyorsa
Ayaklarında onun..” s.217

1.2.3. Sözvarlığını Yansıtması ve Geliştirmesi Bakımından

Şiirle birlikte çocuklar “arınmak, yel, ulu, anaç, yusufçuk” gibi sözcüklerle buluşturulmuş, aynı zamanda kalıp sözler, deyimler, ikilemeler ve pekiştirmelere karşılaştırılmıştır.

“Gökyüzü masmavi,
Hava sımsıcak olsun” s.2

“Yün eğirsin nineler,
Emzirsin nur topu bebekleri anneler.” s.2

“Su gibi bilelim derslerimizi.” s.3

“Unutulsun tarla tarla yeşeren sızılarımız.” S.3

“Ku, ku diye kuğusun güvercinler.” s.3

1.3. Konu

Şiirde, yeni başlayan her yeni gün için şairin güzel dilekleri konu olarak çocuklara sunulmuştur.

1.4. İzlek

Şiirde doğanın, yaşamın ne kadar güzel olduğu düşüncesi okura sunulmaktadır. Okurda bırakılmak istenen etki kaynağını insana, yaşama ilişkin sevgiden almaktadır.

1.5. İleti

Şiirde okurun düş dünyasını harekete geçirebilen; yaşama, doğaya ve insana ilişkin güzel dilekler sunulmuş, güzele ilişkin duygular uyandırılmaya çalışılmıştır.

2. Görsel Metnin Özellikleri Açısından

2.1. Görsel Metin-Yazılı Metin İlişkisi

Şiirde, evin penceresinden yeni bir güne merhaba diyen bir çocuğun resmine yer verilmiştir. Yazılı ve görsel metin birbiriyle ilişkilidir.

2.2. Görsel Metnin Sanatsallığı

Evin penceresinden yeni bir günü selamlayan çocukla oluşturulan görsel, çocukların görsel algısını ve estetik beğenilerini karşılayacak özgünlükte oluşturulmamıştır.

3. Görsel ve Yazılı Metnin Genel Eğitim İlkeleri Açısından Değerlendirilmesi

Şiirde, çocuğa yaşama ilişkin güzellikler, pozitif düşünceler, Türkçenin anlatım gücü ve incelikleriyle sunulmuştur. Çocuğun düşünmesini, düş kurmasına fırsat tanıyan bir yaklaşım söz konusudur. Boş inançları önemli kılmaya çalışan bir yaklaşıma yer verilmemiştir.

Bilgiden Gelen Sanat: Teknoloji

5. Sınıflar Türkçe Okuma ve Etkinlik Kitabı

BİLGİDEN GELEN SANAT: TEKNOLOJİ

Toplu olarak yaşamaya muhtaç olan insanoğlu, yaşamını kolaylaştıracak her şeyi üretmeyi denemiştir. İnsanoğlu eğer bulduyuyla yetinmeyi bilseydi şimdi bir yakınımızla uzaktan ateş yakıp duman çıkararak haberleşir olacaktık. Bunu ister miydik? Ya da bir arkadaşımıza, bizden uzaktaki çok sevgili dayımıza, teyzemize bir posta güvercini uçurarak haber gönderir durumda olmak nasıl olurdu? Evet, cevabınızı duyuyor gibi oluyorum: "Telefonumu ve internetimi hiç bir şeye değiştirmem." diyorsunuz, öyle değil mi?

Yüz yıl öncesinde yaşadığımızı düşünelim. Bir hafta sonu ailece denize gitmeye karar verdik. Sabah erkenden kalkıp yük hayvanımızın karnını iyice doyurup ona koşulacak arabayı hazırladık. Taşlı ve tozlu dağ yollarından tangır tungur geçerek uzun ve yorucu bir yolculuğun ardından öğleden sonra denize vardık... Evet, gülümser gibi ifade ile beni dinlediğinizi görür gibi oldum. "Bu kadarı da olmaz!" dediniz, değil mi? Artık uçaklarla birkaç saat sonra başka ülkelere gidilebiliyor, aynı gün içerisinde başka iklimlere, başka

coğrafyalara konuk olunabiliyor, hatta uzaya seyahatler gerçekleştirilebiliyor. İnsanın yaratıcılık yeteneği sayesinde gerçekleşen bu inanılması güç buluşların sırrı, "teknoloji" kelimesinin tanımı ile çözülebilir.

"Teknoloji" terimi, anlamını nereden almıştır? Hiç düşündünüz mü? Teknoloji, Yunancada "bilgiden gelen sanat" anlamındadır. Çünkü temel olarak teknoloji, alet yaparak ve yapılan aletleri kullanarak yaşamı kolaylaştırma amacı taşımaktadır. Zaten alet yapma yeteneği, insanı öteki canlılardan ayıran temel özelliklerden biridir. Bu özelliğiyle insan, en başından beri teknoloji üreten bir varlıktır ve teknolojinin tarihi, insanlığın tüm evrimini içerir.

İnsanoğlu, tarihin ilk çağlarında beslenmek, yabani hayvanlardan korunmak, işlerini kolaylaştırmak ve hatta birbirlerine üstünlük sağlamak amacıyla çeşitli aletler geliştirmiştir. Örneğin, avlanmak için ok ve mızrak yapmayı öğrenmiş ama daha sonraları bu ok ve mızrakları birbirleri ile savaşmak için kullanmışlardır.

18. yüzyılda elektriğin bulunması, teknolojinin hızlı gelişmesini sağlayan en önemli neden olarak bilinmektedir. Elektrikle çalışan elektronik araçların şaşırtıcı becerileri, yaşamımızı o kadar kolaylaştırıyor ki bazen çok zorlukla yapılan işler elektrik sayesinde bir eğlenceye dönüşebiliyor.

Günlük yaşantımızdaki sorunları aşmak için kullandığımız teknoloji, genel olarak hayatımızın her alanına girmiş durumdadır. Yararlarını anlatmakla bitiremeyeceğimiz teknoloji; tıp, eğitim, savunma, sanayi, ulaşım, haberleşme, tarım, hayvancılık ve daha birçok konuda kendini önemli ölçüde hissettirmektedir.

İnsanoğlunun ulaştığı bu günlük teknolojik düzey, inanılmaz derecede yüksektir. Ancak bunun bedeli dünyamız için ağır olmuştur. Çünkü teknoloji, doğal kaynakların kullanılmasıyla yaşamımızı kolaylaştırmaktadır. Teknolojideki yenilikler arttıkça dünyamızdaki doğal kaynaklar da buna bağlı olarak azalmaktadır ve daha da azalacaktır. Bu yüzden, yaşamımızı kolaylaştıran teknolojik aletleri kullanırken bir yandan da doğayı tükettiğimizin farkında olmalıyız.

Yapılan birçok bilimsel araştırmaya göre teknolojinin sebep olduğu bu tüketimin, ancak "Bilgiden gelen sanat"la, yani teknolojiyle çözülebileceğini göstermektedir.

KOMİSYON

Kitabın Adı: İlkokul 5. Sınıflar İçin Türkçe (KKTC)

Metnin Adı: Bilgiden Gelen Sanat: Teknoloji

Düzeyi: İlkokul 5

Türü: Söyleşi

1. Türünün Özelliklerini Yansıtması Bakımından

Metnin türü söyleşidir. Yazar teknoloji konusunu, sohbet havası içerisinde, iddiasız bir tutumla ortaya koymaktadır.

2. Konu

Metinde teknolojinin olumlu ve olumsuz yanları konu edilmiştir. Yaşamın önemli bir kısmını kaplayan teknolojiyle ilgili, ilköğretim çağı çocuklarını bilgilendirmek ve bazı noktalarda farkındalık yaratmak amaçlanmıştır. Ayrıca eleştirel düşünme becerisi kazanmak açısından çocuklara katkı sağlayabilecek bir konudur. Çocuğun günlük yaşamda ilgi ve gereksinimlerini karşılayabilmektedir.

3. İleti

Metinde teknolojinin gelişimi ve faydalarından bahsederken, insanoğlunun bulduğuyla yetinmeyişi, dünyaya zarar verdiği örtük bir biçimde sunulmuştur. Böylelikle doğaya karşı bir duyarlılık oluşturmak istenmektedir.

4. İzlek

Metinde okura, teknolojiden yararlanırken doğaya zarar verilmemesi gerektiği düşüncesi verilmektedir.

5. Anlatım Özellikleri ve Sözcük Varlığına Etkisi

Metinde açık, samimi bir anlatım söz konusudur. Okur “muhtaç olmak, evrim, bedel, yetinmek” gibi sözcüklerle buluşturulmuş, Türkçenin anlatım gücü ve inceliklerini yansıtan betimlemeler, deyimler yer almamıştır.

6. Görsel Metin Yazılı Metin İlişkisi

Metne ilişkin görsel düzenleme, metinle ilişkili olmamakla birlikte görsel metin niteliklerini taşımamaktadır.

7. Öğrencinin Gelişim Düzeyine Uygunluğu ve Gelişimine Katkısı

Metinde, çocukların kişilik gelişimi gelişimini etkileyecek bir anlatıma yer verilmemiştir. Bu tarz metinler çocuklarda eleştirel düşünme becerisi kazandırma ve doğaya karşı bir farkındalık oluşturma açısından önemlidir. Metin, çocukların kişilik gelişimi sürecinde yaşama ve doğaya karşı duyarlı bireyler olarak yetişmelerine yardımcı olabilecek bir konu ile çocuklara sunulmuştur.

Karganın Kaptığı Yüzük

5. Sınıflar Türkçe Okuma ve Etkinlik Kitabı

O günlerde padişahın oğlu adamlarıyla ava çıkmış. Av peşinde koşa koşa dev karısının evine kadar gelmiş. Evin kapısını çalmış, dev karısı kapıya çıkmış:

-Ne var? demiş.

Padişah oğlu da :

-Aç ve susuz kaldık. Yiyeceğiniz, içeceğiniz var mı? demiş.

Dev karısı:

-İçeriye gelin, olandan bitenden siz de yiyin, demiş.

Padişah oğluyla adamlarını içeriye almış. Kız koşmuş, evdeki yiyecek kırıntılarını sofraya koymuş.

Dev karısı da:

-Kesikten kesmeyin, bütüne dokunmayın. Yiyin, utanmayın demiş. Ardından da bir kahkaha atmış.

Padişah oğlunun gözü, kızın güzelliğinden başka bir şey görmüyormuş. El yordamıyla sofradan bir şeyler alıp ağzına atmış. Kıza baka baka kendi yüreğini ateşlemiş. Kız da padişah oğluna sevdalanmış. Padişah oğlu ve adamları yemeklerini bitirince kalkıp gitmişler. O günden sonra kızın güzelliği dilden dile dolaşmaya başlamış. Dev karısının kapısına dünürçülerin biri gelmiş, biri gitmiş. Dev karısı da kızı can yoldaşı olarak görürmüş. Kimseye vermek istemezmiş. Gelenlere, pire derisinden yapılmış çadırı göstererek hep aynı soruyu sorarmış:

-Şu çadır hangi hayvanın derisindedir?

Derinin hangi hayvandan yüzüldüğünü kimse bilememiş. Kızı da alamamışlar.

Günün birinde padişah oğlu da dünürçülüğe gelmiş. Dev karısı her gelene sorduğu soruyu ona da sormuş. Kız gitmiş, padişahın oğlunun kulağına fısıldamış:

-Pire derisidir de, demiş.

Padişah oğlu da, bu olsa olsa pire derisidir, demiş.

Dev karısı, bunu padişah oğluna kızın söylediğini anlamış. Bir silkinmiş, bir daha silkinmiş. Şekli biçimi değişmiş. İnsan kılığından çıkmış, ulu bir dev karısı olmuş. Bunu görenler hemen atlarına binmişler. Padişah oğlu, kızı almış, hızla kaçmaya başlamışlar. Dev karısı da peşlerine düşmüş. Artlı önlü koşmuşlar. Sonunda sınırı geçmişler. Dev karısı dönüp evine gitmiş. Padişah oğlu da sarayına varınca kırk gün kırk gece süren bir düğün yapmış. Kızla evlenmiş, mutlu olmuşlar...

Kıbrıs Türk Halk Bilimi-Masal Coğrafyamız
Mustafa Gökçeoğlu

Kitabın Adı: İlkokul 5. Sınıflar İçin Türkçe (KKTC)

Metnin Adı: Karganın Kaptığı Yüzük

Düzeyi: İlkokul 5

Türü: Masal

1.Yazınsal Özellikleri Açısından Metnin Değerlendirilmesi

“Karganın Kaptığı Yüzük” adlı metnin türü masaldır.

1.1.Kurmacasallık ve Gerçeğe Uygunluk

Masalda yüzüğü karga tarafından kapılan kimsesiz bir kızın macerası anlatılmaktadır. Olağanüstü olay ve kişilerle kurgulanan masal hayal ürünüdür. Okurun düş ve düşünce dünyasını harekete geçirecek ve güzele ilişkin duyarlılık kazanmalarını sağlayacak bir kurgu ile sunulmamıştır.

1.2 Dil ve Anlatım Özellikleri Açısından

Masalda, giriş-döşeme bölümü, çocukları masal dinlemeye isteklendirecek bir tekerleme ile başlamaktadır.

“Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde... Develer cirit atar eski hamam içinde. Var varanın sür sürenin... Deve tellal iken, pire berber iken, ben babamın beşiğini tıngır mıngır sallan iken...” s.57

Betimlemelerin olmadığı, kısa tümcelerle kurulduğu yalın bir dil kullanılmıştır. Masalın bir bölümünde fazla sözcük tekrarı yapılmış, bağlaçlarla akıcılık sağlanmamıştır.

“Dev karısının doğan her çocuğu ölmüş. Dev karısının kocası ise bir savaşta ölmüş. Kocası ölünce dev karısı yalnız kalmış. Dev karısı kıza: ...” s.57

1.2.1 Sanatlı Söyleyişler

Metinde sanatlı söyleyişlere örnek olabilecek bir tümce yer almaktadır.

“Kız iplik olmuş, iğneden geçer gibi dikenlerin arasından sıyrılıp geçmiş.” s.57

1.2.2 Devrik Tümce Kullanımı

Masalda devrik ve eksilteli cümlelere yer verilmiştir.

“Karga gitmiş, kız gitmiş...” s.57

“Ne ararsın ya kızım burada:” s.57

“Ben babamın beşiğini tıngır mıngır sallar iken...” s.57

1.2.3 Sözvarlığını Yansıtması ve Geliştirmesi Bakımından

Metinde, çocukların sözvarlığına katkıda bulunacak deyim ve kalıp sözlere yer verilmiştir. Bunun dışında günlük yaşamda kullanılan, çocuğun tanıdığı, bildiği sözcüklere yer verilmiştir. İkilemeler ve yansıma sözcükler kullanılmıştır.

“...babamın beşiğini tıngır mıngır sallar iken...” s.57

“Kız da kargaya baka baka koşmaya başlamış.” s.57

“Varı yoğu anasından kalan bir yüzükmüş.” s.57

“...kadınla burun buruna gelmiş.” s.57

“Dev karısı kızı yedirip içirmiş, giydirip kuşatmış.” s.57

“Kız kısa zamanda büyüyüp serpilmiş...” s.57

“El yordamıyla sofradan birşeyler alıp ağzına atmış.” s.58

“Arthlı önlü koşmuşlar.” s.58

1.3. Konu

Masalda yüzüğü karga tarafından kapılan kimsesiz bir kızın yüzüğün peşine düşmesiyle başlayan macerası anlatılmaktadır. Metnin konusu çocuklara düş kurma sorumluluğu verecek nitelikte değildir.

1.3.1 Çatışmalar

Masalda ocuğun merakını devindirip, ilgiyle takip etmesini sağlayacak, okuduğundan zevk almasına olanak tanıyacak, kahramanlar arası bir çatışma söz konusu değildir.

1.3.2 Duygusallık

Metinde çocuğu üzecek aşırı duygusal anlatımların yer almadığı görölmektedir.

1.3.3 Raslantısallık

Ele alınan olay bir rastlantıya bağlı olarak özömlenmemiştir. Masalın olay örgüsü ile ilgili bir kopukluk söz konusu olsa da, her zaman olduğu gibi mutlu sonla bitmiştir.

1.3.4 Merak Öğesi

Masalın olay örgüsü okuyucunun heyecan ve merakını devindirecek ve metni istekle takip etmesini sağlayacak nitelikte oluşturulmamıştır.

1.4 Kahramanlar

İncelenen masalda çocukların özdeşim kurabileceği, onları eğlendirebilecek, aynı zamanda düşünme ve düş kurma olanağı tanıyacak kahramanlara yer verilmemiştir.

1.5 İzlek

Masalda herhangi bir düşünceye yer verilmemiştir.

1.6. İleti

Masalda çocuklara duyumsatılmak üzere herhangi bir ana düşünce yer almamaktadır.

2. Görsel Metin Özellikleri Açısından

2.1 Görsel Metin - Yazılı Metin İlişkisi

Yazılı metne ait bir örselle yer verilmiştir. Görsek metin ile yazılı metin arasında bir ilişkili vardır.

2.2 Görsel Metnin Sanatsallığı

Görsel metin masalın başlangıcını bellekte canlandırarak çizgi ve renklerle oluşturulmuştur. Ancak bu görsel sunu çocukların görsel sanata olan ilgisini artıracak bir biçimde oluşturulmamıştır.

3. Görsel Metnin ve Yazılı Metnin Genel Eğitim İlkeleri Açısından Değerlendirilmesi

Masalda denetimci ve baskıcı anlayışı onaylayan anlatımlar söz konusu değildir. Çocukların düş kurarak hayal dünyalarını genişletmelerine olanak tanıyacak bir kurguya ve onlara duyumsatılacak herhangi bir düşünceye yer verilmemiştir. Masalda hayvana uygulanan şiddet, okurun doğaya ve hayvanlara karşı duyarlı bireyler olarak yetişmesine neden olabilmekte ve şiddeti içselleştirmesine fırsat vermektedir.

Annem

5. Sınıflar Türkçe Okuma ve Etkinlik Kitabı

ANNEM

(Bir babanın günlüğünden...)

10 Kasım Perşembe

Kardeşinin öğretmeni bizdeyken, sen onun yanında annene karşı saygısızlık ettin! Bu davranışını bir daha hiç, ama hiç tekrarlama Enrico (Enriko). Senin o sözün kalbime bir bıçak gibi saplandı ve anneni gözümün önüne getirdim.

Yıllar önce bir gece hastalanmıştın, annen yatağına eğilmiş nefes alışlarını izlerken içi kan ağlıyor ve seni kaybetmek korkusu ile dişleri birbirine çarpıyordu, aklını kaybetmesinden korkuyordum. Bütün bunları hatırladım ve sana kırıldım, Enrico. Annene karşı saygısızlık etmek ne demek! Annen bir saatlik acını önlemek için bir yıllık mutluluğunu feda eder, gerekirse senin için dilencilik yapar, senin hayatını kurtarabilmek için kendi hayatını verebilir!

Dinle beni, Enrico, aklına iyice şunu yerleştire: Farz et ki hayatta kötü günler görmek alınmış, bunların içinde en kötüsü kuşkusuz anneni kaybedeceğin gün olacaktır. Büyüdüğün ve her türlü mücadeleye hazır, kuvvetli bir adam olduğun zaman dahi, onu arayacaksın Enrico. Bir an dahi olsa sesini duymak için çırpınacak ve kimsesiz, teselliye susamış küçücük bir çocuk gibi ağlayarak, sığınacağın kolların sana doğru açılmasını isteyeceksin.

Sana hayat vermiş olan annen için ağzından kötü sözler yerine onun kutsallığını öven sözler çıksın. Eğer günün birinde böyle kötü bir söz ağzından kaçarsa sana bu konuda destek olabilecek kimseyi yanında bulamayacaksın. Bu yüzden annene karşı davranışlarında ve konuşmalarında oldukça sevecen olmanı tavsiye ederim.

BABAN

**Çocuk Kalbi
(Edmondo de Amicis)**

Kitabın Adı: İlkokul 5. Sınıflar İçin Türkçe (KKTC)

Metnin Adı: Annem

Düzeyi: İlkokul 5

Türü: Günlük

1. Türünün Özelliklerini Yansıtması Bakımından

“Annem” adlı metin günlük türünde çocuklara sunulmuştur. Tarih atılarak, düzenli bir biçimde günü gününe yazılan notlara günlük denir. Günlük, kişinin içini dökme ihtiyacından doğar. Metin türünün özelliklerini yansıtmaktadır.

2. Konu

Metinde bir babanın, annesine karşı olan tutumu yüzünden oğluna karşı duyduğu kızgınlık kaleme alınmıştır. Babanın sert tutumu çocukların ebeveynlere karşı duygu ve düşüncelerini olumsuz yönde etkileyecek bir biçimde sunulmuştur.

3. İleti

Günlükte bir annenin çocukları için birçok fedakarlıklarda bulunabileceği, dolayısıyla annelerin değerini iyi bilmek gerektiği düşüncesi çocuklara doğrudan verilmiştir.

4. İzlek

Metinde annenin çok değerli olduğu düşüncesine yer verilmiştir. Okurda bırakılmak istenen etki kaynağını insana, yaşama ilişkin sevgiden almaktadır.

5. Anlatım Özellikleri ve Sözcüğüne Etkisi

Günlükte açık, sade bir dil kullanılmıştır. Benzetmelere, kalıp sözler ve deyimlerle dilin anlatım gücü ve olanakları duyumsatılmaktadır.

“Senin o sözün kalbime bir bıçak gibi saplandı.” s.72

“...teselliye susamış küçücük bir çocuk gibi ağlayarak...” s.72

“...annen yatağa eğilmiş nefes alışlarını izlerken içi kan ağlıyor...” s.72

“...aklını kaybetmesinden korkuyordum.” s.72

“...acını önlemek için bir yıllık mutluluğunu feda eder.” s.72

“Farz et ki hayatta kötü günler görmek alınına yazılmış...” s.73

“Sana hayat vermiş olan annen için...” s.73

6. Görsel Metin Yazılı Metin İlişkisi

Metne ait bir görsele yer verilmiştir. Görselde annesiyle sarılan bir kız çocuğu yer almaktadır ancak günlükte babanın seslendiği çocuk erkektir. Bu durum çocukların görsel algısını geliştirmelerine engel olabilmektedir.

7. Öğrencinin Gelişim Düzeyine Uygunluğu ve Gelişimine Katkısı

Metinde çocukların kişilik gelişimlerini olumsuz yönde etkileyebilecek, bir babanın aşırı sert tutumu yer almaktadır. Sunulan yaşam gerçekliği çocukların düzeyine uygun olsa da, anlatım şekli sağlıklı değerler sistemi oluşturmalarına engel olabilmektedir. Kişilik gelişim sürecinde bu tarz baskıcı, parmak sallar nitelikteki metinlerin çocuklarla buluşturulmamasına özen gösterilmelidir.

Türkçe 6 Ders Kitabında İncelenen Metinler (KKTC Kitap 1)

Bu bölümde Türkçe 6. Sınıf kitabından metinler incelenmiştir.

Zengin Adam

HAZIRLIK ÇALIŞMASI

1. "Zenginlik" kavramı size neler çağırıştır?
2. Köy yaşamı ile şehir yaşamını karşılaştırarak bunların olumlu ve olumsuz yönlerini tartışınız.

ZENGİN ADAM

ZENGİN ADAM

"Apartman çocuğu" diyorlardı Ali'ye. Gerçekten de apartmandan dışarı fazla çıkmıyordu. Çünkü babası Zeki Bey, her istediğini almıştı Ali'nin. Küçük bir köpeği ve sayısız oyuncacı vardı. Hatta ve hatta balkonda yüzme havuzu bile vardı.

Alilerin gerçekten her şeyleri vardı. Zeki Bey, oğlunun ne kadar varlık içinde olduğunu göstermek için onu kendi doğduğu köye götürmek istedi.

Babasının yıllık izninde köyelerine gideceklerini duyduğunda çok sevinmişti Ali. Anne ve babası bunu Ali'ye biraz erken söylemiş olacak ki Ali durmadan "Ne zaman gideceğiz?" deyip duruyordu.

Ali, köy yaşamını hep televizyonda görmüş, kitaplardan okuduğu kadar öğrenmişti. Acaba kendi köyleri nasıl bir yerdi?

Nihayet köye geldiler. Babasının iki haftalık iznini doğayla baş başa geçirmeye başladılar. Babası insanların lastik ayakkabıyla gezmelerinin, çocukların devamlı dışarıda olmalarının, hayvanların neredeyse insanlarla birlikte yaşamasının; büyük marketlerin, oyuncakların ve oyuncakçılarının olmamasının ve bir sürü "yok"ların Ali'yi nasıl etkilediğini düşünmüştü.

Geri dönüş için Zeki Beyler akşam yola çıktılar. Yol oldukça uzundu. Zeki Bey, Ali'yi yanına oturttu. Amacı köydeki yokluğu tekrar tasvir ederek İstanbul'da varlık içinde yaşadıklarını göstermekti. Söze Zeki Bey başladı:

-Oğlum, nasıl buldun köyü? İnsanların ne kadar yokluk içinde yaşadığını gördün değil mi?

Ali biraz duraksadı. Başını kaldırarak babasına baktı:

-Evet babacığım, dedi.

-Peki ne öğrendin bu köy ziyaretimizde?"

Ali'nin tam beklediği bir soruydu bu. Sanki cevabını köyde hazırlamış gibi karşılık verdi:

-Şunu öğrendim baba: Bizim balkonumuzda plastikten yüzme havuzu var, onların ormanlar arasında akan çağlayanları. Benim bir köpeğim var, onların dört köpeği. Bizim evimizde yanıp sönen ışıklı lambalarımız var, onların sabahlara kadar parlayan yıldızları. Bizim hiç solmayan birkaç plastik çiçeğimiz var, onların canlılığını yitiren ama sahici ve göz alabildiği kadar kırlar dolusu çiçekleri.

Ali ekledi:

-Ne kadar fakir olduğumuzu gösterdiğin için teşekkür ederim babacığım!

Turgay YALANIZ
(Düzenlenmiştir)

Kitabın Adı: Türkçe 6 (KKTC)

Metnin Adı: Zengin Adam

Düzeyi: Ortaokul 1

Türü: Öykü

1.Yazınsal Özellikleri Açısından Metnin Değerlendirilmesi

Metnin türü öyküdür. Türünün özelliklerini yansıtmaktadır.

1.1.Kurmacasallık ve Gerçeğe Uygunluk

İncelenen metinde kurgulanan olay ile birlikte çocuğa köy ve şehir yaşamı arasındaki farklar, olumlu ve olumsuz yanları duyumsatılmaya çalışılmıştır. Daha önce de belirtildiği gibi, şehirde yaşayanlara kırsal bölgelerdeki yaşamın, kırsal bölgelerde yaşayanlara ise şehir hayatının duyumsatılması açısından bu tarz metinlere yer verilmesi önem taşımaktadır.

1.2.Dil ve Anlatım Özellikleri Açısından

Öykü yalın bir dille çocuklara sunulmuştur. Kısa, yalın bir olay örgüsüne sahiptir. Türkçenin anlatım gücü ve zenginliğini yansıtan söz sanatlarına, ikilemelere, pekiştirmelere yer verilmemiş ancak betimlemeler kullanılmıştır.

“Ali'nin küçük bir köpeği, sayısız oyuncacı vardı.” s.11

“Yol oldukça uzundu” s.11

“Bizim evimizde yanıp sönen ışıklı lambalarımız var, onların sabahlara kadar parlayan yıldızları.” s.11

“Bizim hiç solmayan plastik çiçeğimiz var, onların canlılığını yitiren ama sahici ve göz alambildiği kadar kırlar dolusu çiçekleri” s.11

1.2.1 Sanatsal Söyleyişler

Öyküde, sanatsal söyleyişler yer almamaktadır.

1.2.2.Devrik Tümce Kullanımı

Metinde devrik tümcelere yer verilmiştir.

“Apartman çocuğu diyorlardı Ali’ye.” s.11

“Çünkü babası Zeki Bey, her istediğini almıştı Ali’nin” s.11

“...köylerine gideceklerini duyduğunda çok sevinmişti Ali.” s.11

1.2.3.Sözvarlığını Yansıtması ve Geliştirmesi Bakımından

Okurun kavramsal gelişimini destekleyecek “sahici, çağlayan” gibi sözcüklere, “varlık içinde yaşamak, yokluk içinde yaşamak, tasvir etmek, canlılığını yitirmek” gibi sözcük gruplarına yer verilmiştir. Atasözleri ve deyimler kullanılmamıştır.

1.3.Konu

Öyküde, şehirde büyüyen ve herşeye sahip olan apartman çocuğu olan Ali’nin, ne kadar varlıklı olduklarını göstermek için babası tarafından köye götürülüşü ve orada Ali’nin gözlemledikleri anlatılmaktadır. Olayın kurgusu okurun düşünmesine, yaşam gerçekliklerine karşı farkındalık oluşturmaya yardımcı olabilecek niteliktedir.

1.3.1. Çatışmalar

Metinde köy yaşamı ile kent yaşamının karşılaştırılması ve Ali’nin aslında çok şeye sahip olduğunu düşünmesine rağmen birçok doğal güzellikten yoksun olduğunu farketmesi kendi iç dünyasında yaşadığı çatışma olarak gösterilebilir.

1.3.2.Duygusalılık

Metinde çocuğu üzecek herhangi bir duygusal anlatıma rastlanmamıştır.

1.3.3.Raslantısallık

Öyküdeki olay ve çatışmaların bir raslantıya bağlı olarak çözümlenmediği gözlemlenmiştir.

1.3.4.Merak Öğesi

Olay çocuğu meraklandırarak ve sıkılmasına engel olabilecek bir anlatımla sunulmuştur.

1.4.Kahramanlar

Öykünün kahramanı Ali okurun yaş düzeyine uygun, özdeşim kurabileceği özelliklere sahiptir. Öyküyü okuyan çocuğun kahramanın sahip oldukları ve olmadıklarıyla ilgili benzerliklerin farkına verebilmesine ve onunla aynı duyguları paylaşabilmesine olanak tanıyabilmektedir.

1.5.İzlek

Metinde insanların sahip olduğu şeylerin değerini bilmesi, sahip olmadığı şeylerin farkına varması gerektiği düşüncesi yer almaktadır.

1.6.İleti

Öyküde insanların sahip olduğu şeylerin değerini bilmesi ve sahip olmadığı şeylerin farkına varması; neyin zenginlik neyin yoksulluk olduğu, okurun düzeyine uygun bir kurguyla sezdirilmektedir. Çevreye ve yaşama karşı bir farkındalık oluşturulmak istenmektedir.

2.Görsel Metin Özellikleri Açısından Metin Değerlendirmesi

2.1.Görsel Metin-Yazılı Metin İlişkisi

Yazılı metne ilişkin 3 fotoğrafa yer verilmiştir. Fotoğraflar metin ile ilişkilidir.

2.1.Görsel Metnin Sanatsallığı

Öyküye ilişkin görseller fotoğraf niteliğindedir. Yazılı metni belleklerinde canlandırmalarına yardımcı olabilecek, sanatçı duyarlılığı ile hazırlanmış, onların sanata olan ilgisini devindirecek ve duyu algılarını eğitip geliştirecek nitelikte değildir.

3.Görsel ve Yazılı Metnin Genel Eğitim İlkeleri Açısından Değerlendirilmesi

Öyküde, kırsal kesimlerde ve şehirde yaşayan insanların sahip oldukları ve olamadıkları bir takım şeyler ve farklı yaşam biçiminin okura bu tarz metinlerle sunulması, kişisel ve toplumsal gelişimleri açısından önemlidir. Denetimci baskıcı anlayışları onaylayan, siyasal ve dinsel telkinlerde bulunan bir anlatım söz konusu değildir. Metin çocukların düzeyine uygun, düşünme ve düşünme sorumluluğu verebilen bir metindir.

HAZIRLIK ÇALIŞMASI

1. Güzellik ifadesi size neler çağrıştırmaktadır?
2. Sizce içimizdeki güzellikler nelerdir?
3. "Bardağa dolu tarafından bakalım." sözünden ne anlıyorsunuz?
4. Sizce topluluk içinde nasıl konuşulup tartışmalıdır?

İÇİMİZDEKİ GÜZELLİKLER

İÇİMİZDEKİ GÜZELLİKLER

Gönlümüzün güzelliği sevgi ise beynimizin güzelliği de düşünebilme yeteneğimizdir. O yeteneği her an, her dakika kullanalım. Unutmayalım ki düşünen insan, özgür insandır.

Kişi düşünebiliyorsa pek çok sorununu çözümlenecek, pek çok şeyi bilecektir. Herkesi dinleyin. Annenizi, babanızı, arkadaşlarınızı dinleyin. Sonra da düşünün ve sorular sorun: Neden? Nasıl? Nerede?

Sonra da oturup kararlarınızı kendiniz alın. Kararlarınızı yalnız aldığınız zaman, eziyetler de güçlükler de sonuçta bütünüyle size aittir artık. Karar alırken sorumluluk almayı da bilin. İşte bu, büyümek ve olgunlaşmaktır; özgür insan olma yolunda atılan ilk adımdır.

Büyüklerinizle, yaşitlarınızla, kendinizden küçüklerle konuşun, tartışın. Konuşarak pek çok şey öğrenildiği gibi pek çok sorun da çözümlenebilir. Toplumumuzda, bu tür konuşma pek yaygın değil ne yazık ki! Ya susuyor, ya bağıyoruz. Konuşmayı bilmiyoruz. Sizler bunu değiştirin.

İçimizin bir başka güzelliği de iyimserliktir. Yüreğimizin ibresi hep iyimserlikten yana olsun.

Asırlardır kötümserler, köşelerinden dünyanın kötüye gittiğinin doksan dokuz nedenini sayarlarken iyimserler epey yol almış; pek çok iş başarmışlardır. En azından denemişlerdir.

Zaten yapılan araştırmalar, başarılı olanların üstün zekalılardan çok, sıradan ama olumlu ve iyimser kişiler olduğunu ortaya koyuyor.

İçimizdeki güzellikler arasında neşenin yeri bambaşkadır. Hele gençliğinizin getirdiği neşe ve kahkahaları sakın kısıtlamayın. Bazı kişilerin "Sırtıp durma!" gibi bilgece (!) uyarılarına aldırmanın. Tam tersine daha çok gülün. Bol bol kahkaha atın. Sorunlarınıza bile gülerek bakabilirsiniz yükünüz anında hafifleyecektir.

Güldürü dergileri, neden bu kadar çok okunuyor sanıyorsunuz?

Onca sorunun, çevre kirliliğinin, savaşların, ölümlerin, çıkarıcılığın, cahilliğin yer aldığı dünyamızda sevgi, iyimserlik ve neşeye her zamankinden fazla gereksinmemiz var. Bu nedenle hayatınızı daha güzel yaşamak istiyorsanız, önce içinizdeki güzellikleri geliştirin, ortaya çıkarın.

Sevinin, düşünün, konuşun, iyimser olun ve doyasıya gülün!

İpek ONGUN

Kitabın Adı: Türkçe 6 (KKTC)

Metnin Adı: İçimizdeki Güzellikler

Düzeyi: Ortaokul 1

Türü: Deneme

1. Türünün Özelliklerini Yansıtması Bakımından

Metnin türü denemedir. Yazar kendi düşüncelerini kanıtlama amacı taşımadan okuyucuyla paylaşmaktadır. Kendi düşünceleriyle, konuya yeni bir bakış açısı kazandırmaktadır.

2. Konu

Metinde düşünebilmek, iyimser ve neşeli olmak, konuşarak iletişim kurmak kısaca insanın içindeki güzellikler konu edilmiştir. Metnin konusu düşünme ve eleştirel düşünme becerisi kazandırabilecek niteliktedir.

3. İleti

Metinden insanın sahip olduğu, insanı insan yapan özellikleri ortaya çıkararak, yaşamı daha da güzelleştirerek, özgürce yaşamının önemi anlatılmaya çalışılmıştır. Metnin iletisi, okurun gereksinmelerini karşılayacak niteliktedir.

4. İzlek

Metinde hayatı daha güzel yaşamak için insanın içindeki iyiliği, güzellikleri canlı tutması gerektiği düşüncesine yer verilmektedir. Okurda bırakılmak istenen etki kaynağını insana, yaşama ilişkin sevgiden almaktadır.

5. Anlatım Özellikleri ve Sözvarlığına Etkisi

Metinde sade, açık ve anlaşılır bir dil kullanımıdır. Okurun sözvarlığına katkıda bulunabilecek “ibre, asır, bilge” gibi sözcüklere ve “yol almak, sırtıp durmak, ortaya çıkarmak” gibi kalıp sözlere yer verilmiştir.

6. Görsel Metin Yazılı Metin İlişkisi

Metne ilişkin görseller fotoğraf niteliğindedir. Renk ve çizginin gücüyle bir özgünlük yaratılmamış, okurun görsel algılarını geliştirmelerine olanak tanınmamıştır. Ancak fotoğraflarla görseller arasında bir ilişki söz konusudur.

7. Öğrencinin Gelişim Düzeyine Uygunluğu ve Gelişimine Katkısı

Metin, gelişim sürecinde okurun, hem bireysel ilişkilerinde hem de toplum içinde düşünerek, sorgulayarak ve doğru iletişim yöntemleriyle sorunların üstesinden gelmelerine yardımcı olabilecek bir konuya sahiptir. Dolayısıyla 6.sınıf öğrencilerin düzeyine uygun bir metindir.

2. Tema

Ülkem ve Kültürel Değerlerim

Etkinlik 3

LEFKE

Dağların göğsüne uzanmış dinler,
Salkım salkım hurmaların sesini
Ezeli bir aşkla duygulanır yer
Rüzgar yola dökmüş şen nefesini.

Tatlı akşamların hülyası deniz
Akar gönüllerde bir çağlayan su.
Yıldızlardan düşer gönlüme bir iz
Yakıyor içimi hasret duygusu

Zümrütten bahçeler cennet midir nedir?
Toprağı nakışlar düşen her yaprak,
Altın portakallar bir hazinedir
Coşkun pınarla uyanır toprak.

Nağmelerle coşar orda tabiat
Kavaklar göklerin tek ifadesi
Feyz ve bereket artıyor kat kat
Bir tatlı musiki suların sesi...

Üst üste yaslanmış sıra tepeler
Bu renkler, güzellik Tanrı vergisi
Bir yeşil fırçayla boyandı her yer
Bahçeler portakal, limon sergisi...

Urkiye Mine BALMAN

Kitabın Adı: Türkçe 6 (KKTC)

Metnin Adı: Lefke

Düzeyi: Ortaokul 1

Türü: Şiir

1.Yazınsal Özellikleri Açısından Metnin Değerlendirilmesi

Metnin türü şiidir. Dizelerdeki dilsel düzenleniş, okurun düş kurma ve imgeleme gücünü harekete geçirmektedir.

1.2. Dil ve Anlatım Özellikleri

Şiirde dizeler kısa, bellekte kolaylıkla kalabilecek yalınlıktadır. Ayrıca sözcükler ve sesler işitsel bir etki yaratmaktadır.

“Tatlı kşamların hülyası deniz
Akar gönüllerde bir çağlayan su
Yıldızlardan düşer gönlümüze bir iz
Yakıyor içimi hasret duygusu” s.83

Şiirde betimlemer ön plandadır.

“Salkım salkım hurmaların sesini” s.82

“Feyz ve bereket artıyor kat kat” s.82

“Tatlı akşamların hülyası deniz” s.82

“Zümrütten bahçeler cennet midir?” s.82

“Altın portakallar bir hazinedir” s.82

“Tatlı bir musiki suların sesi...” s.82

Şiirde yer alan benzetmeler ve ikilemelerle dilin anlatım gücü ve zenginliği çocuklara sunulmuştur.

1.2.1. Sanatsal Söyleyişler

Şiirde Türkçenin anlatım gücü ve olanaklarını çocuğa sezdirenen kişileştirme, benzetmelere ve mecazlı söyleyişlere yer verilmiştir.

“Ezeli bir aşkla duygulanır yer
Rüzgar yola dökmüş şen nefesini” s.82

“Zümrütten bahçeler cennet midir nedir?
Toprağı nakışlar düşen her yaprak” s.82

“Nağmelerle coşar tabiat” s.82

Kişileştirme ve benzetme sanatları ile çocukların durum ve varlıkları düşünde canlandırmasına olanak sağlanmaktadır.

Mecazlı söyleyişler:

“Dağların göğsüne uzanmış dinler” s.82

“Ezeli bir aşkla duygulanır yer” s.82

“Bahçeler portakal, limon sergisi” s.82

“Bir yeşil fırçayla boyandı her yer” s.82

Sanatsal söyleyişlerle, hem çocukların duyuları dolayısıyla düş dünyası harekete geçirilir hem de dilin anlatım gücü ve zenginliği duyumsatılır.

1.2.2. Devrik Tümce Kullanımı

Şiirde, devrik tümceler ve eksilteli cümleler sıkça kullanılmıştır.

“Ezeli bir aşkla duygulanır yer
Rüzgar yola dökmüş şen nefesini” s.82

“Coşkun pınarla uyanır toprak” s.82

“Üst üste yaslanmış sıra tepeler” s.82

“Bir yeşil fırçayla boyandı her yer” s.82

Kullanılan devrik ve eksilteli tümcelerle hem anlatımda tek düzeilken kaçınılmış hem de ritim ve duygu yoğunluğu katılmıştır.

“Bir tatlı musiki suların sesi...” s.82

“Bahçeler portakal, limon sergisi...” s.82

1.2.3. Sözvarlığını Yansıtması ve Geliştirmesi Bakımından

Şiirle birlikte okurun sözvarlığına “zümrüt, ezeli, şen, hülya, nağme” gibi sözcükler sunulmuştur. Ancak Türkçe karşılığı olmasına rağmen “feyz, musiki, tabiat” gibi yabancı sözcükler de kullanılmıştır.

1.3. Konu

Şiirde, Lefke ilçesinin doğal güzellikleri okuyucuyla paylaşılmıştır. Şairin duyarlılığıyla oluşturulan şiir çocuğun düş kurma gereksinmesine yanıt verecek niteliktedir.

1.4. İzlek

Şiirle doğa sevgisi okura duyumsatılmaktadır. Okurda bırakılmak istenen etki kaynağını doğaya, yaşama ilişkin sevgiden almaktadır.

1.5. İleti

Şair ülkesine ilişkin bir yerleşim yerinin doğal güzelliklerini duyumsatmaya çalışmakta; doğaya, güzele ilişkin bir farkındalık yaratmaya çalışmaktadır. Doğaya ilişkin güzellikler sunularak, okurun düş dünyasında güzele ilişkin duygular uyandırmaya çalışılmaktadır.

2.Görsel Metnin Özellikleri Açısından

2.1. Görsel Metin-Yazılı Metin İlişkisi

Metne ilişkin herhangi bir görsele yer verilmemiştir.

2.2. Görsel Metnin Sanatsallığı

Metinde herhangi bir görsele yer verilmemiştir. Onların duyu algılarını eğitip geliştirecek bir ortam yaratılmamıştır.

3. Görsel ve Yazılı Metnin Genel Eğitim İlkeleri Açısından Değerlendirilmesi

Şiirde Türkçenin anlatım gücü ve olanakları okurun düzeyine uygun bir anlatımla sezdirilmekte, doğal güzelliklere karşı bir farkındalık oluşturulmaktadır. Boş inançları önemli kılan bir yaklaşım, siyasal ve dinsel telkinlerde bulunan bir anlatım söz konusu değildir.

HAZIRLIK ÇALIŞMASI

1. Sizce mutluluk nedir?
2. Sizce mutluluk kişinin elinde olan bir durum mudur? Neden?
3. Hayata gülererek bakmak insana neler kazandırır?
4. Asık suratlı olmak bir kişilik özelliği midir?
5. İnsanlar asık suratlı mutsuz kişilerden neden uzak dururlar?

GÜLER YÜZ

GÜLER YÜZ

"Asık suratlı insanlardan hoşlanır mısınız?" desem tabii bana gülersiniz. Zaten ben de biraz gülmeniz için söze böyle başladım. Güler yüze ve gülmeye dair olan bu konuşmayı asık suratla dinlemenizi istemem tabii. Konuşurken söze başladığınız sırada karşınızdakinin kaşlarını çattığını, asık bir suratla sizi dinlediğini görürseniz konuşma hevesiniz kırılır. Lafı kısa kesip bu tatsız sohbeti bir an önce bitirmeye bakarsınız. Bir de karşınızdakinin sizi güler yüzle dinlediğini, hatta araya biraz da tatlı söz karıştırarak sohbete renk verdiğini göreceksiniz konuşmuş olsanız konuşmuş gibi konuşacağınız gelir.

Zaten öyledir. Güler yüz her şeyden önce insana cesaret verir. Çünkü güler yüzlü insanlar her kusuru hoş gören, affeden insanlardır. Dünyada ilk adımlarını yeni atmaya başlamış bir çocuğa herkes güler yüzle bakar. Onun her kusuru yapabileceğini ve bütün kusurların affedilmeye layık olduğunu önceden kabul ettiğimiz için çocuk karşısında gülümser bir yüz takınırız. Olgun insanlar yalnız çocuklara değil, herkese affedicidir, kusura pek aldırmaıyıcı bir yüzle bakarlar. Bu dünya öyle çatık kaşla dolaşmaya, şunun bunun kalbini kırmaya değer bir dünya değildir. Onun için güler yüzlü insanlar arasında yaşayanların hayatı daha tatlı geçer.

Bazı kimseler vardır, sanki gülme yasak edilmiştir. Gülümsemeyi akıllı başında adamın ciddiliğini bozan bir hâl sayarlar. Yüzgöz olmasınlar diye çocuklarına gülmezler; laubali demesinler diye komşularına gülmezler. Kaşları sanki kudretten çatılmıştır. Çalışırken çatık, konuşurken çatıklar. Hatta kendilerine ettikleri zulüm yetmiyormuş gibi gülenlere de kızarlar.

Hayatı böyle saymak çok yanlıştır. Unutmayalım ki biz insanların hayvanlardan bir farkımız konuşmaksa öteki farkımız da gülmektir. Hiç siz ömrünüzde gülen, kahkahalar savuran bir hayvan gördünüz mü? Zavallılar kim bilir ne kadar gülmek istiyorlardır! Hatta insan kardeşlerinin öyle bazı tuhafıkları vardır ki onların karşısında herhalde kahkahalarla gülmek için can atıyorlardır. Ama ne hikmetse, yüzleri gülmeye elverişli bir şekilde yaratılmamıştır. Kendilerini ne kadar zorlasalar gülemezler. Halbuki insanlar, çok şükür, gülebiliyorlar. Bu imkanı niçin kullanmamalı?

Alain (filozof) hiddetin bir hastalık olduğunu söyler. Hem de hiddeti öksürüğe benzetir. Nasıl öksürük bir gıcıkla gelirse hiddet de öyledir. Bir kere başladı mı bir kere ile kalmaz; ikide bir öksürdüğünüz gibi ikide bir de hiddetlenir, sağa sola çatarsınız. Bu hastalığın bir tek tedavisi vardır. O da gülmeye alışmaktır.

...
Soğuğa dayanmanın en emin çaresi soğuğu sevmektir, derler. Gerçekten insan soğuğu aradığı zaman, ne kadar şiddetli olursa olsun, etkilenmez. Sıcacık şehir dururken karlı dağlara çıkanlar, vaktinden önce kışı arayanlar vardır. Karların içinde, gömleklerini de çıkarıp sadece bir pantolonla kalırlar ve yarı çıplak gezerler. Soğuk, sıfırın çok altında olduğu halde onları üşütmez. Soğuğu sevdikleri için ona seve seve dayanırlar. Hayata dayanmanın en emin çaresi de hayatı sevmektir. İnsan bir kere hayatı sevince onun bütün külfetlerine katlanır; hiçbir ağır gelmez. Sizi çok seven anneniz nasıl sizin yüzünüze hep güler bakarsa siz de hayata güler yüzle bakar, etrafınızdaki insanlara da neşe verir, hayatın bir kat daha güzelleşmesine hizmet edersiniz.

"Güleriz ağlanacak halimize." diyen şair, emin olunuz ki hata ediyor. Ağlanacak bir hal karşısında ağlamaya kalkan adamdan hiçbir fayda gelmez. Fakat gülümseyen adamda, ümit vardır. Bu halin bir çaresini bulacak demektir.

3. Tema

Duygularımız

Güler yüzün çözemeyeceği hiçbir mesele yoktur. Buzlar güneş karşısında nasıl erirse çetin meseleler de işe güler yüzle başlayan ve öylece devam eden insanların elinde çözülür. Asık surata kapanan kapılar güler yüze açılır.

Bektaşî'nin hikâyesini bilirsiniz: Seksen yaşında öldüğü hâlde mezar taşına "Beş sene yaşad." diye yazdırmış. Bu beş sene onun hayatta güler yüzle neşe içinde yaşadığı, gam kasavet nedir bilmeden hoşça geçirdiği senelermiş. Hayatınızı yaşadığınız yıllar boyunca uzatabilmek için her anınızı güler yüzle geçirmeniz gerekir.

Gene bizim bir şairimiz bir dostuna hediye ettiği resminin altına "Ağlarım hatıra geldikçe gülüştüklerimiz!" diye yazmıştır. Bu da güzel bir sözdür. Çünkü en iyi hatıra güler yüzle geçen günlerin hatırasıdır. Hayatta o günlerin sayısı az olursa insan bir gün gelir: "Ne etmişim de gülmemişim!" diye ağlayabilir.

Yüzünüzden tebessüm eksik olmasın.

"Eşref Saati" Şevket Rado

Kitabın Adı: Türkçe 6 (KKTC)

Metnin Adı: Güler Yüz

Düzeyi: Ortaokul 1

Türü: Söyleşi

1. Türünün Özelliklerini Yansıtması Bakımından

Metnin türü söyleşidir. Yazar gülmek, güler yüzlü olmakla ilgili düşüncelerini karşılıklı konuşma havası içinde okurla paylaşmaktadır. Sıcak samimi bir anlatım söz konusudur. Metin türünün özelliklerini yansıtmaktadır.

2. Konu

Metinde güler yüzlü ve asık suratlı insanlarla ilgili görüşler ve hayata ilişkin düşünceler konu edilmiştir. Metnin konusu düşünme sorumluluğu verebilecek ve eleştirel düşünme becerisi kazandırabilecek niteliktedir.

3. İleti

Metinde yazar, hayattan her an zevk alabilmek, mutlu olabilmek için gülmenin gerekliliğini duyumsatmaya çalışmaktadır. Böylelikle yaşama, güzele karşı bir duyarlılık oluşturmaktadır.

4. İzlek

Metinde güler yüzün çözemeyeceği hiçbir mesele olmadığı düşüncesi okura sunulmaktadır. Okurda bırakılmak istenen etki kaynağını insana, yaşama ilişkin sevgiden almaktadır.

5. Anlatım Özellikleri ve Sözcüğe Etkisi

Metnin türünün söyleşi olması sebebiyle yazar paylaşmak istediği düşünceleri, karşılıklı konuşma havası içinde, içten samimi bir anlatımla ele almıştır. Sorular sorup, cevaplar vermekte ve düşüncelerini günlük konuşma dili içtenliğiyle, kimi zaman deyimler kimi zaman da özlü sözlerden yararlanarak aktarmaktadır.

“Alain (filozof), hiddetin bir hastalık olduğunu söyler. Hem de hiddeti öksürüğe benzetir. Nasıl öksürük bir gıcıkla gelirse, hiddet de öyledir...” s.149

“Soğuğa dayanmanın en emin çaresi soğuğu sevmektir, derler.” S.149

“Bektaşî'nin hikayesini bilirsiniz: Seksen yaşında öldüğü halde mezar taşına “Beş sene yaşadı” diye yazdırmış. Bu beş sene onun hayatta gülerek neşe içinde yaşadığı...” s.150

“Gene bir şairimiz bir dostuna hediye ettiği resminin altına “Ağlarım hatıra geldikçe gülüştüklerimiz” diye yazmıştır.” s.150

Yazar aynı zamanda okuyucunun sözcüğe katkıda bulunacak sözcükler ve deyimlerden de yararlanmıştır:

“kasvet, heves, kasvet, çetin, filozof, külfet, kısa kesmek, renk vermek, kalp kırmak, can atmak, yüzgöz olmak, sağa sola çatmak, senli benli olmak, ağlanacak hale gülmek” s.149-150

6. Görsel Metin Yazılı Metin İlişkisi

Metne ilişkin bir görsele yer verilmiştir. Görselde gülümseyen bir çekirdek aile yer almaktadır. Görsel metinle ilişkili olsa da yeterli değildir.

7. Öğrencinin Gelişim Düzeyine Uygunluğu ve Gelişimine Katkısı

Çocuk, yazarla dünyayı ve yaşamı farklı açılardan algılama ve yaşama çabası içine girebilmekte, düşünme ve düş kurma sorumluluğu kazanabilmektedir. Dolayısıyla bu tarz metinler kişilik gelişim sürecinde, çocuklar için etkili olabilecek bir metinlerdir.

Türkçe 6 Ders Kitabında İncelenen Metinler (KKTC Kitap 2)

Bu bölümde Türkçe 6. Sınıf, ikinci kitaptan metinler incelenmiştir.

Yaşamda Küçük Şeyler

HAZIRLIK ÇALIŞMASI

1. İnsanlar yaşamlarında küçük şeylerden mutlu olabilirler. Sizi mutlu eden küçük şeyler nelerdir?
2. Havanın kararması, bulutlanması yağmurun yağacağını; yaprakların sararıp dökülmesi sonbaharın habercisidir. Siz de bunlara benzer örnekler veriniz.

YAŞAMDA KÜÇÜK ŞEYLER

YAŞAMDA KÜÇÜK ŞEYLER

Bizler genellikle büyük şeylere değer veririz. Ancak büyük şeylere ulaşabilmek için küçük şeylere, küçük adımlara ihtiyacımız vardı. Devasa büyüklükteki çığıları ortaya çıkaran şey, başlangıçtaki ufacık kar parçacıklarıdır. Bütün büyük ırmaklar, dağlardaki sızıntılarla, çanak büyüklüğündeki gözelerle gözlerini dünyaya açarlar.

Akiro Kurosava'nın çevirdiği *Dersu Uzala* adlı bir film vardı. Sibirya'daki ormanlara uyum sağlamış bir adamı anlatıyordu. Dersu Uzala, ormanda bir ayak izi gördüğünde, bu izin sahibinin genç bir insan mı yoksa yaşlı mı olduğunu anlayabiliyordu. Gençlerin ayak izlerinin arkası, yaşlıların ise ön tarafı daha derin oluyormuş. Çünkü gençler dik, yaşlılara öne doğru hafifçe eğilerek yürürlermiş. Benzeri şekilde iz süren Kızıldereliler de alışık olmayanların asla fark edemeyecekleri küçük ipuçlarından yararlanarak örneğin genç sürgünlerin hangi tarafa eğildiğine bakarak avın gittiği yönü bilirlermiş.

Yaşar Kemal'in İnce Memed'indeki Topal Ali doğadaki küçük ipuçlarını okuma konusunda efsanevi bir güce sahiptir.

Hayvanlarda belli bir türün üyeleri birbirinin tamamen benzeri olamaz. Aralarında çok küçük farklılıklar bulunur. Bu farklılıklar türlerin zaman içinde değişime uğramasına ve günümüzdeki tür zenginliğine yol açmıştır. Bununla ilişkili olarak genlerdeki diziliş farklılıkları da yaşamda vazgeçilmez bir öneme sahiptir. Birbirlerinden çok farklı gözükten iki hayvanın genlerinin dizilişi arasında genelde çok az farklılık vardır. Başka bir deyişle çok farklı türlerin ortaya çıkmasına yol açan şey, genlerin sıralanışındaki küçük farklılıklardır. Benzer şekilde atomları oluşturan parçacıklarda ortaya çıkan -bize göre- küçük farklılıklar, bambaşka elementlerin, maddelerin oluşmasına yol açmıştır.

Fiziksel, biyolojik evrendeki küçük şeylerin büyük etkileri, yaşamın her alanında, doğada, insanda, Kızılderiliden Hintliye, Eskimo'dan Türk'e, topraktan iklime, hemen her yerde, her toplumda karşımıza çıkar. Hintliler alışık olmayan gözlerin göremeyeceği ufacık bir bulut kümesine bakıp muson yağmurunun başlayacağını bilirlermiş. Anadolu köylüsü de bir zamanlar belirli bir yönden çıkan küçük bulutları görür görmez "sağanak geliyor" diye harmanı toplardı.

Hekimler en küçük belirtileri, dedektifler ulaşabildikleri bütün ipuçlarını değerlendirirler. Sonuçta, ister bir ormanda ister bir muayenehanede olalım yaşamdaki küçük ipuçlarını fark ettiğimizde, doğaya uyum sağlamamız, yarına kalmamız kolaylaşır. Aslında bizler bu durumun farkındayızdır. Küçük şeylerin önemi geleneksel kültürümüzde "Bir mih bir nal kurtarır, bir nal bir süvari kurtarır." özdeyişiyle ifade edilir. Ancak pratikte küçük şeylere ne ölçüde önem verdiğimiz ve özellikle küçük şeylerden mutlu olmayı ne ölçüde becerdiğimiz tartışmaya açık bir konudur.

Küçük şeyler, doğa-insan etkileşiminde olduğu kadar, insanlar arasındaki iletişimlerde de önemlidir. Konuşurken tek bir kelimeye alınırsanız veya tek bir kelimeye sevinirsiniz. Birbirimizin yüz ifadelerinden, en küçük mimiklerinden sürekli anlam çıkarmaya çalışırız. Karşımızdakinin sözleri ile mimikleri arasındaki küçük gelişmeler bizi çok ilgilendirir. Örneğin birisi bizi evine davet ettiğinde bu daveti yürekten mi, yoksa usulen mi yaptığı konusunda ipucu yakalamak için onun yüz ifadesini inceleriz. Genelde davette bulunan gözlerini açsın ve hafif yalvarır bir ifadeyle "Allah aşkına gel bak gelmezsen ölümü gör!" diyorsa gitmemiz gerektiğine gönül rahatlığıyla karar veririz.

Üstün DÖKMEN

Kitabın Adı: Türkçe 6 (KKTC)

Metnin Adı: Yaşamda Küçük Şeyler

Düzeyi: Ortaokul 1

Türü: Deneme

1. Türünün Özelliklerini Yansıtması Bakımından

Metnin türü denemedir. Yazar seçtiği konu ile ilgili kişisel görüş ve bilgi birikimini, okuyucuyu inandırmaya zorlamadan aktarmaktadır. Metin türünün özelliklerini yansıtmaktadır.

2. Konu

İncelenen metinde küçük şeylerden, büyük şeylere ulaşmakla ilgili örnekler verilmiş, küçük ipuçlarının yaşamda ne gibi değişiklikler yarattığından bahsedilmiştir. Metin okurun düş dünyasına seslenebilecek ve yaşama ilişkin düşünce ve tutumlarına olumlu yönde etki edebilecek özellikte sunulmuştur.

3. İleti

Metinde yaşamda küçük şeylerden mutlu olunabileceği, büyük hedeflere ulaşmak için önce küçük adımlara ihtiyaç duyulduğu duyumsatılmaktadır. Metnin iletisi okurun duygu ve düşünce evrenini genişletebilecek özelliktedir.

4. İzlek

Metinde insanın yaşamda küçük şeylerden mutlu olabileceği düşüncesi yer almaktadır. Okurda bırakılmak istenen etki kaynağını insana, yaşama ilişkin sevgiden almaktadır.

5. Anlatım Özellikleri ve Sözcüğüne Etkisi

Yazar konuyu rahat ve akıcı bir biçimde ele almış, anlaşılır bir dil kullanmıştır. Türkçenin anlatım gücü ve zenginliğini yansıtan betimlemeler ve benzetmelerden yararlanılmıştır.

“Devasa büyüklükteki ığları ortaya çıkaran Şey, başlangıçtaki ufacık kar parçacıklarıdır.” s.11

“Bütün büyük ırmaqlar, dağlardaki sızıntılarla, çanak büyüklüğindeki gözlerle gözlerini dünyaya açarlar.” s.11

Metinde anadilin sözcüklerini çocuklara tanıtılabilecek sözcükler, kalıp sözler, deyim ve özdeyiŐe yer verilmiştir.

“Benzeri Şekilde iz süren Kızılderililer...” s.11

“...küçük bulutları görür görmez, sağanak geliyor diye harmanı toplardı.” s.11

“Bir mıh bir nal kurtarır, bir nal süvari kurtarır.” s.11

“...küçük çeliŐkiler bizi çok ilgilendirir.” s.11

“Allah aşkına gel bak gelmezsen ölümü gör!” s.11

“...gönül rahatlığıyla karar veririz.” s.11

“...daveti yürekten mi usulen mi yaptığı konusunda...” s.11

6. Görsel Metin Yazılı Metin İlişkisi

Metne ilişkin sadece bir görsele yer verilmiştir. Görsel metin ve yazılı metin arasında bir tutarlılık söz konusudur. Görsel metin aynı zamanda, okurun görsel algısını harekete geçirebilecek ve estetik beğenisini karşılayabilecek niteliktedir.

7. Öğrencinin Gelişim Düzeyine Uygunluğu ve Gelişimine Katkısı

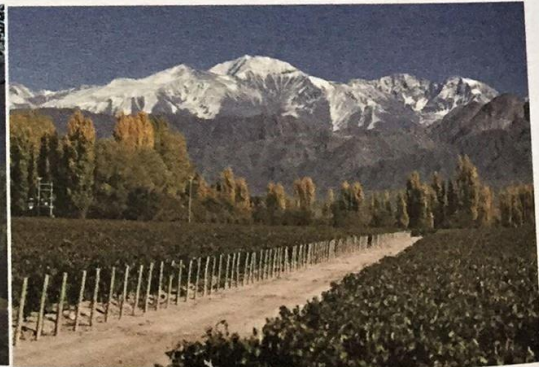
Metin okurun gelişim düzeyine uygun, kişilik gelişimine katkıda bulunabilecek bir konuya sahiptir. Yaşama ilişkin fikir ve düşünceler Őekillenebilmektedir. Metin, yazarın düşünceleri ile birlikte okurun farklı yaşam felsefesi edinmesine ortam hazırlamaktadır.

Arjantin

HAZIRLIK ÇALIŞMASI

1. Kendi ülkeniz dışında nereleri gördünüz?
2. Arjantin deyince aklınıza neler gelmektedir?
3. Gezilmek istenen yerlerin kişiden kişiye değişmesinin sebebi ne olabilir?
4. Geziye çıkacak olsanız nasıl bir yeri gezmeyi tercih edersiniz?

ARJANTİN

ARJANTİN

İlkokulda öğrenciyken Arjantin'in başkenti, Buenos Aires'e bir türlü dilim dönmezdi. Buenos Aires sokaklarında gezerken belleğimde o günler dirildi. Öğretmenim, bu sözleri birçok kez defterime yazdırmıştı. İşte şimdi oraya gidiyoruz.

Arjantin, Güney Amerika kıtasının güneydoğusunda. Gerçekten görülmeye değer bir ülke. Buraya ilk olarak Macellan gelmiş. Sonra İspanyollar akın etmiş. Yerliler, nice direndilerse topraklarını beyazlardan kurtaramamışlar. Buenos Aires'i Mendoza kurmuş. Otuz milyonluk nüfusun yarısı Buenos Aires'te yaşıyor. Arjantin'in yüzölçümü 2 milyon 180 bin 992 km.

Lima'dan Buenos Aires'e varış uçağla yedi buçuk saat sürüyor. Güney Amerika kıtasının batı kıyılarından doğu kıyılarına uçulacak. Başka bir deyişle kıtayı bir baştan öteki başa uçağla geçmemiz gerekiyor.

Peru uçakları bakımsız. Koltuklar arasındaki koridorlar, tahta döşeme gibi bastıkça gıcırıyor. Koltuklar bozuk. Yayılar gevşemiş, temizlik kurallarına kulak asan yok. Başka çaremiz olmadığından bu kocaman kirli kuşun karnına doluyoruz. Buenos Aires yolu uzun olduğundan uçak Şili'nin başkenti Santiago'ya iniyor. Yakıt alıyor. O arada bizleri de 'uçak temizlenecek' diye dışarı çıkarıyorlar. Sonra tekrar uçuyoruz.

Buenos Aires'teki otelimiz pek güzel. Önümüzde engin bir su uzanıyor. Önce deniz sandım. Sonradan, bu ucsuz bucaksız suyun, El Pazo nehrinin deltası olduğu anlaşıldı. Hiç böylesine geniş bir delta görmemişim. Nehrin ulaştığı deniz, yüz yetmiş beş kilometre uzaktaymış. Rehberimiz bu deltada bir gezi yapacağımızı söyledi. Herkes sevindi.

Otele yerleşir yerleşmez kent gezisine çıkıldı. Simon Bolivar Anıtı burada da çıktı karşımıza. Ayrıca kenti süsleyen çok güzel anıtlar, müzeler var. Ama bu tür yapıtlar, her zaman her yerde görülebilir. Fazla etkileyici bir görünümde değil.

Kent gezisinin ilginç bir bölümü de Eva Peron'un mezarı. Eva Peron, Arjantin eski devlet başkanının eşidir. Kendisi halk tarafından çok sevilirmiş. Büyük bir mezarlığın özel bölümünde yer alan kabrini turistlerle birlikte halk da ziyaret ediyor. Ne var ki rehberimiz mezar gezisine katılmaktan kaçındı. Nedenini sordum. Gülerek şu açıklamayı yaptı: Arjantinlilerin pek çok batıl inancı var. Belli günlerde mezara gitmek onlara uğursuzluk getiriyormuş. Arjantinliler nazara da inanıyorlar. Bizde nazara karşı mavi boncuk takılır ya! Arjantin'de nazardan korunmak için insanın üstünde kırmızı bir şey taşıması gerekiyor. Ayrıca kara kediyi uğursuz sayıyorlar. Onlara göre sayıların da uğurlusu ve uğursuzu var.

Arjantin'in stadyumları da çok görkemli. Hele dondurmalarının çeşnisine diyecek yok. Arjantin'de hayvan besiciliği çok önemli bir uğraşı dalı. Burada çok et yeniyor. Büfelerdeki sandviçler, salam ya da sosisle değil, biftek ya da bonfile ile yapılıyor. Restoranlarda verilen et porsiyonları öylesine büyük ki! İki parmak kalınlığında yarım kilo ağırlığında biftekler sunuluyor insanlara. Yerliler bu pabuç kadar eti bir solukta yalayıp yutuyorlar. Ama bizden sadece bir kişi tabağındaki etin tümünü yiyebildi. O da bizlerden iyi bir alkış aldı.

Florida Caddesi, Buenos Aires'in en ünlü alışveriş yeri. Bu cadde trafiğe kapalı. İnsanlar birkaç kilometre uzayıp giden bu cadde üzerinde rahat rahat alışverişlerini yapıyorlar.

Vitrinler pek zengin. Özellikle Arjantin işi deri giysiler, kunduralar, çantalar çok ucuz. Hırsızlar burada kol geziyor soyulma korkusundan hep tetikteyiz.

5. Tema Sanat ve Hayallerimiz

Öteki Güney Amerika ülkelerinde olduğu gibi burada da göz kamaştırıcı villalarla bezeli zengin semtleri var. Sokaklar İtalyan, Fransız, İspanyol kentlerinin karışımından oluşma. Genelde oldukça temiz bir ülke. Halkın % 97'si İspanyol kökenli.

Bildiğiniz gibi Arjantin baş döndürücü, yürek titretici tangoları ve uçsuz bucaksız çiftlikleriyle ünlü. Tango müziği ve dansı, ilk kez yüzyılın başlarında, Buenos Aires'te başlamış. Gemiciler mahallesinden kente yayılmış. Ama kadınla erkeğin dans sırasında birbirlerine çok yakın durmaları, din adamlarına ters gelmiş. Tango yasaklanmış. Daha sonra Avrupa'da benimsenince Arjantin'de yeniden moda olmuş.

Tangonun doğduğu yer olan gemiciler mahallesine gidiyoruz. Burası geçen yüzyıldan kalma, iki üç katlı evlerden oluşuyor. Hepsinin de dış duvarları değişik renkte boyanmış. İnsan kendini tiyatro dekoru içinde sanıyor. Sokaklarda ünlü tangocuların heykelleri var. Kimi evlerden hâlâ tango sesleri yayılıyor. Kimi balkonlarda tango yapılıyor.

Bir gece gerçek tango dansçılarından, kurallara uygun, gerçek bir tango gösterisi izlemeye gittik. Gösteri herkesi büyüledi. Müzik ayrı güzel ve etkileyici, dansları ayrı güzel. Doğrusu unutulmaz bir gece yaşadık.

...

Okyanuslar Ötesine Yolculuk

Gülten Dayıoğlu

Kitabın Adı: Türkçe 6 (KKTC)

Metnin Adı: İçimizdeki Güzellikler

Düzeyi: Ortaokul 1

Türü: Deneme

1.Türünün Özelliklerini Yansıtması Bakımından

Metnin türü gezi yazısıdır. Gezi yazıları, gezilip görülen yerler hakkında yazılan yazılardır. Yazar gidip gördüğü yerler hakkında coğrafi, tarihi ve sosyal değerlerle ilgili bilgiler verir.

2. Konu

Metinde, yazarın hep merak ettiği, Arjantin halkının kökeni, tarihi ve kültürel özellikleriyle ilgili bilgiler verilmiştir. Bu yönüyle metin, okuru yeni yerler araştırıp, gezip görerek öğrenmeye isteklendirebilmektedir.

3. İleti

İncelenen metin gezi yazısı olması sebebiyle çocuklara herhangi bir ana düşünceyi duyumsatmaya çalışmamaktadır. Ancak metinle okurun merak duygusu devindirilebilmekte ve bu tarz geziler yapmaya isteklendirebilmektedir. Böylelikle diğer ülkeler şehirler hakkında daha fazla bilgi edinip, tarihi ve kültürleriyle ilgili bilgi sahibi olmalarına yardımcı olacaktır.

4. İzlek

Metinde herhangi bir ana düşünce yer almamaktadır.

5. Anlatım Özellikleri ve Sözcüğüne Etkisi

Yazar gezip gördüğü yerleri, içten ve anlaşılır bir dil kullanarak okurla paylaşmıştır. Anadilin sözcüğüne tanıtıcı, dilin anlam yapısını, özelliklerini ve gücünü yansıtan bir anlatım söz konusudur. Bu doğrultuda metinde; betimlemeler, benzetmeler, deyimler, kalıp sözler ve mecazlı sözlerden yararlanılmıştır.

“...Buenos Aires’e bir türlü dilim dönmezdi.” s.59

“...belleğimde o günler dirildi.” s.59

“...kıtayı bir baştan öteki başa geçmemiz gerekiyordu.” s.59

“...temizlik kurallarına kulak asan yok.” s.59

“...bu kocaman kirli kuşun karnına doluyoruz.” s.59

“...tahta düşeme gibi bastıkça gıcırıyor.” s.59

“Önümüzde engin bir su uzanıyor.” s.59

“İki parmak kalınlığında, yarım kilo ağırlığında...” s.59

“Yerliler bu pabuç kadar eti bir solukta yalayıp yutuyorlar.” s.59

“Vitrinler pek zengin.” s.59

“Hırsızlar burada kol geziyor.” s.59

“...burada göz kamaştırıcı villalarla bezeli zengin semtleri var.”s.60

“Arjantin baş döndürücü, yürek titretici tangoları ve uçsuz bucaksız çiftlikleriyle ünlü.” s.60

“Gösteri herkesi büyüledi.” s.60

6. Görsel Metin Yazılı Metin İlişkisi

İncelenen metne ilişkin altı tane görsele yer verilmiştir. Görseller fotoğraf niteliğindedir ve yazılı metinle arasında bir tutarlılık söz konusudur.

7. Öğrencinin Gelişim Düzeyine Uygunluğu ve Gelişimine Katkısı

Metin okurun merak duygusunu devindirmekte ve onları yeni yerler, yeni kültürler keşfetmeye isteklendirebilmektedir. Kendi ülkeleri ve yaşam tarzları dışındaki başka yaşam tarzları ve kültürlerle okur, bu tarz metinler aracılığıyla tanışabilmektedir.

Konserve Kutusundan Çıkan Çocuk

HAZIRLIK ÇALIŞMASI

1. Hiç bilim kurgu filmi izlediniz mi? İzlediyseniz üzerinizde nasıl bir etki bırakmıştır?
2. Robotların gelecekte insanların yerini tutacağını düşünüyor musunuz?
3. Aileler çocuklarından nasıl birer çocuk olmalarını istemektedir; siz ise nasıl bir çocukluk yaşamak istiyorsunuz?

KONSERVE KUTUSUNDAN ÇIKAN ÇOCUK

KONSERVE KUTUSUNDAN ÇIKAN ÇOCUK

Özet

Nöstlinger'in "Konserve Kutusundan Çıkan Çocuk" adlı kitabında, Konrad adlı model çocuğun yaşadıkları konu edilir. Bayan Bartolotti geçimini halı dokuyarak sağlayan, yaşlı ve uçuk bir kadındır. Günlerden bir gün postacı, Bartolotti'ye yanlılıkla bir paket getirir. Paketten çıkan konserve kutusunu açtığında Bartolotti'nin karşısına bir erkek çocuk çıkar. Konrad adlı çocuk üretildiği firma tarafından programlanmış, bilmesi gereken tüm bilgilerle donatılmıştır. Konrad, Bartolotti'nin sözünü dinleyen, disiplinli, akıllı, çalışkan, düzenli kısaca ideal bir çocuktur. Öyle ki büyümüş de küçülmüş gibidir. Ancak, firma yetkilileri Konrad'ı yanlılıkla Bayan Bartolotti'ye gönderdiklerini anlayınca onu geri isterler. Bayan Bartolotti ve Konrad'ın kız arkadaşı Kitt, Konrad'ı geri vermemek için ona normal çocuk olmayı öğretirler. Böylece değişikliğe uğrayan Konrad'la karşılaşan firma yetkilileri, onu "defo"lu olarak niteleyip geri almaktan vazgeçerler. Böylece Bartolotti ve Kitt'nin planı işe yarar.

(Özet, Nazan ve Zehra İpşiroğlu'nun Yaratıcı Okuma kitabından alınmıştır.)

...

"Seni bulamayacaklar." dedi Bayan Bartolotti "çünkü seni bulmaları için belli bir zamana ihtiyaçları var; bulduklarında da artık sen, sen olmayacaksın zaten!"

"Bu da ne demek?" Bay Egon koltuğundan fırladı.

"Lütfen, otur da beni dinle!" diye dayattı Bayan Bartolotti.

Bay Egon yeniden koltuğuna oturdu ve Berti Bartolotti konuşmasını sürdürdü: "Olağanüstü durumlar, olağanüstü önlemler alınmasını gerektirir." Bay Egon ve Konrad onaylayarak başını salladılar. "Ancak?" Bayan Bartolotti bir zafer edasıyla sağ işaret parmağını havaya kaldırıp salladı. "Ancak fabrikanın dağıtım bölümü terbiyeli, uslu, söz dinleyen, uysal bir Hazır-Çocuk peşinde. Yani, kendi gönderdikleri türden bir ürünün."

Bay Egon ve Konrad yine başlarıyla onayladılar. "Yani?" Bayan Bartolotti sağ elinin işaret parmağını büyük bir heyecanla salladı yine. "Yani, bu durumda ürünü öylesine değiştirmeliyiz ki adamlar kendi ürünlerini tanıyamaz olsunlar!"

"Onun saçlarını mı boyayacaksın?" diye sordu Bay Egon.

"Kafasız!" Bayan Bartolotti başını sallayarak Bay Egon'a bir bakış fırlatıp Konrad'a döndü : "Uslunun karşıtı nedir?"

"Yaramaz." dedi Konrad.

"Peki, uyumlunun karşıtı nedir?"

"Uyumsuz."

"Sakinin karşıtı?"

"Gürültücü."

"Terbiyelinin karşıtı?"

"Terbiyesiz."

"Peki, söz dinleyenin?"

"Dik başlı."

5. Tema Sanat ve Hayallerimiz

"Gördün mü?" dedi Bayan Bartolotti, Bay Egon'a. "İşte böyle olması gerekiyor; o zaman onu tanıyamazlar artık."

"Olmaz!" diye haykırdı Bay Egon dehşetle.

"Peki, onu alıp götürmelerini mi istiyorsun?"

"Hayır!" diye daha büyük bir dehşetle bağırdı Bay Egon.

"O zaman ürünün tümüyle değişmesini onaylaman gerekiyor."

"Bu gerçekten zorunlu mu? diye sordu Bay Egon üzgün bir sesle.

Konrad kıpırdandı. "Affedersiniz!" dedi yavaşça "Plan gerçekten çok iyi ama anne, sen de biliyorsun, ben başka türlü olamam ki. Daha önce de denedim. Kitti'nin hatırı için denedim ama yapamadım."

"Saçmalığın son derecesi!" diye homurdandı Bayan Bartolotti. Kitti'yle bu konuyu ayrıntılı olarak konuştuklarını anlattı Konrad'a. "Başka türlü olamazsınız diye bir saçmalık yok." dedi. "Sen böyle yaratılmadın, yalnızca böyle eğitildin, Ürün Tamamlama Bölümü'nde. Şimdi de Kitti sana öğrendiklerini unutturacak! Bütün bunları alışkanlık edinmek üzere eğitildin, Kitti de seni bu alışkanlıklarından kurtaracak!"

"Bunun olabileceğine inanıyor musun gerçekten?" diye sordu Konrad.

"Deneyeceğiz." dedi Bayan Bartolotti ve sonra da Egon ve Konrad'la vedalaştı. Konrad'ı belki uzun süre göremeyeceği için, her iki yanağından üçer kez öptü.

Bayan Bartolotti geceyi çok huzursuz geçirdi. Korkunç rüyalar gördü. Dev gibi iki adam gelip Konrad'ı almak istiyor; Konrad kaçmaya çalışırken adamlar onu yakalıyor ve yerlerini de tamamen yapış yapış sakızla kaplı olduğu anlaşılıyordu. Konrad sakıza yapışıp kaldığından bir türlü kaçamıyordu. Bayan Bartolotti ona yardım etmek için hamle yapmak istiyor ama o da sakıza yapışıp yerinden kıpırdamıyordu.

Bayan Bartolotti bu korkunç rüyayı arka arkaya on kez gördükten sonra yataktan kalkmaya karar verdi. Sabahlığını üstüne geçirip banyoya girdi. Dışarı s karanlıktı henüz. Bayan Bartolotti yüzünü boyadı. Rengarenk olmuştu. Renklerin onu neşelendirmesini umuyordu. Sonra kendine bolca kahve yaptı, sonra da mutfak masasına oturup beklemeye başladı. Mutfak penceresinden dışarıya bakarak gökyüzünün yavaş yavaş ağarmasını izledi. Aşağıdaki sokak önce son derece sessizken gökyüzü ağarıp da pembe ve elma yeşili çizgilerle kaplandıkça otomobil gürültüleri, korna sesleri ve köşeyi dönen arabaların çıkardıkları tekerlek gıcırtilarıyla doldu.

Berti Bartolotti apartmanın merdivenlerinde yankılanan ayak sesleriyle yerinde büzülüyor, adımlar kendi kapısının önünde durmadan geçince de rahat bir nefes alıyordu.

Tam yedinci fincan kahvesini içiyordu ki dışarıdan ayak sesleri duyuldu. Ancak bu kez adımlar geçip gitmedi, kapısının önünde durdu ve zil tiz tiz çaldı. Bayan Bartolotti'nin içinden saklanıp yok olmak geliyordu. Masanın altına ya da buzdolabının yanındaki köşeye. Ama cesaretini topladı ve şimdi kapıya gitmezsem nasılsa sonra yine gelir, diye düşündü.

Kapının önünde duran ufak tefek, zayıf biriydi. Açık mavi bir iş tulumunun içinde kaybolmuştu. Adamın yanında, paspasın üstünde, gümüş renkli, vidalı kapaklı, kocaman bir konserve kutusu duruyordu.

Konrad'ımı bunu içine tıkip götürecekti, diye düşündü Bayan Bartolotti . Bu düşünce onu öylesine öfkelenirdi ki tüm korkusu uçup gitti. " Ne istemiştiniz?" diye sordu. Gök mavisi adamdan epeyce uzun olduğu için öfkeyle tepesinden bakıyordu.

" Yanlışlıkla gönderilen ürünü almam gerekiyor." dedi gök mavisi ufaklık.

"Üzgünüm." dedi Bayan Bartolotti "Yanlışlıkla gönderilen ürün üç gün önce kaçtı, hiçbir iz bırakmadan yok oldu. Dünyanın öbür ucuna gitti herhalde."

" Nereye?"

" Dünyanın öbür ucuna! Doğum belgesinde geçen adı geçen babası orada yaşıyor çünkü."

Gök mavisi ufaklık diklendi ama yine de boyunun uzamasını sağlayamadı. "Buna izin vermeyecektiniz!" diye bağırdı. "O benim şirketimin malıydı!"

"İzin mi? Ne izin vermesi?" diye ateş püskürdü Bayan Bartolotti. "Dalga mı geçiyorsunuz? Önce bana hiç ihtiyacım olmayan, hiç istemediğim bir ürün yolluyor, sonra da gelip kızılıyorsunuz."

"Polise kayıp duyurusu yaptınız mı?" diye sordu gök mavisi ufaklık.

"Bana baksana sen, gök mavisi cüce!" diyerek ufak tefek adamın üstüne yürüdü Bayan Bartolotti. "Kim hiç istemediği bir şeyin kaybını polise bildirir ki? Şimdi defolun! Fabrika mıdır nedir, oraya gidin! Sizi cüce sizi!"

Gök mavisi adam bir adım geri çekildi, parlak konserve kutusunu kapıp merdivenlere doğru koştu.

"Bizden kurtulduğunuzu sanıyorsanız yanılıyorsunuz. Sizinle yine görüşeceğiz!" diye bağırarak merdivenlerden aşağıya indi.

Bayan Bartolotti dairenin kapısını kapatıp oturma odasının penceresine gitti ve sokağa baktı. Gök mavisi adamın kocaman konserve kutusuyla apartmandan çıkıp gök mavisi bir minibüse binerek uzaklaştığını gördü.

"Ama yine gelecekler, yavrucuğum." dedi Bayan Bartolotti kendi kendine. "Yine gelecekler kesin!"

Christine Nöstlinger

Kitabın Adı: Türkçe 6 (KKTC)

Metnin Adı: Konserve Kutusundan Çıkan Çocuk

Düzeyi: Ortaokul 1

Türü: Roman

1.Yazınsal Özellikleri Açısından Metnin Değerlendirilmesi

Metin “Konserve Kutusundan Çıkan Çocuk” adlı macera romandan alınmış bir bölümdür. Macera romanı, günlük yaşamda her zaman yer almayan, merak, heyecan, gerilim ve olağanüstülüklerin yer aldığı şaşırtıcı olayları anlatır.

1.1.Kurmacasallık ve Gerçeğe Uygunluk

Romanda Konrad adlı model çocuğun yaşadıkları konu edilmiştir. Bir yaşam gerçekliği olan ideal çocuk tipi yaratma sorunu, sanatçı duyarlılığı ile okuyuca sunulmaktadır. Romandaki gerçeklik kurmaca bir gerçekliktir.

1.2.Dil ve Anlatım Özellikleri Açısından

Günlük yaşamda gerçekleşmesi zor olan şaşırtıcı bir olay, sürükleyici bir anlatımla ele alınmıştır. Roman üçüncü kişi ağzıyla anlatılmış, bununla birlikte diyaloglara da yer verilmiştir. Devrik tümceler olduğu, ikilemeler ve tasvirlerin sıkça yer verilmiştir.

“...terbiyeli, uslu, söz dinleyen, uysal bir Hazır-Çocuk peşinde.” s.67

“...büyük bir dehşetle bağırdı Bay Egon”s.68

“Gökyüzü ağarıp da, pembe ve elma yeşili çizgilerle kaplandıkça otomobil gürültüleri, korna sesleri ve...” s.68

“...yapış yapış sakızla kaplı olduğu anlaşılıyordu.” s.68

“...zil tiz tiz çaldı.”s.68

“Kapının önünde duran ufak tefek, zayıf biriydi.” s.68

“...paspasın üstünde gümüş renkli, vidalı kapaklı, kocaman bir konserve kutusu duruyordu.” s.68

“...gök mavisi bir minibüse binerek uzaklaştığını gördü.” s.69

Açık anlaşılır bir dil kullanılmış; devrik tümceler, ikilemeler ve tasvirlerle Türkçenin anlatım gücü ve inceliği çocuklara sunulmuştur.

1.2.1 Sanatsal Söyleyişler

Metinde, sanatsal söyleyişler yok denecek kadar azdır.

“Dev gibi iki adam gelip Konrad’ı almak istiyor...” s.68

“Bana baksana sen, gök mavisi cüce!” s.69

Yukarıda belirtilen örnekler, çocukların cüce ve deve ilişkin bir izlenime sahip olmasını sağlayacak biçimde sunulmuştur

1.2.2.Devrik Tümce Kullanımı

Metinde devrik tümcelere yer verilmiştir.

“...bulduklarında da artık sen, sen olmayacaksın zaten!” s.67

“ Bartolotti sağ elinin işaret parmağını büyük bir heyecanla salladı yine.”s.67

“Olmaz! diye haykırdı Bay Egon dehşetle.” s.68

“Dışarısı karanlıktı henüz.” s.68

“Polise kayıp duyurusu yaptınız mı? diye sordu gök mavisi ufaklık.” s.69

“Dünyanın öbür ucuna gitti herhalde.” s.69

Devrik tümceler ile metin tek düzlikten arındırılmış ve okumada akıcılık sağlanmıştır.

1.2.3.Sözvarlığını Yansıtması ve Geliştirmesi Bakımından

Metinde Türkçenin sözvarlığını yansıtan sözcüklere ve sözcük gruplarına, deyimlere yer verilmiştir.

“eda, hamle, dayatmak, yankı, büzülmek, homurdanmak, defo, dik başlı, alışkanlık edinmek, ateş pükürmek, rahat bir nefes almak, tepesinden bakmak, dalga geçmek, dünyanın öbür ucuna gitmek” s.67-68-69

1.3.Konu

Romanda Konrad adlı model çocuğun yaşadıkları konu edilmiştir. Kitapta yer alan kısımda Konrad'ı geri vermemek için yapılan plan anlatılmıştır. Gündelik yaşamın bilinen, sıkça karşılaşılan ideal çocuk tipi yaratma sorununu yazar yaratıcı kurgusuyla çocuklara sunmuştur. Okurun heyecanlanmasına ve düş kurmasını sağlayabilen bir kurguyla sunulmuştur.

1.3.1. Çatışmalar

Konrad'ın kişilik özelliklerinin başkaları tarafından biçimlendirilmesi kişi-kişi çatışmasına örnek olarak gösterilebilir. Kurgulanan olayda yaşanan çatışma okurun ilgisini canlı tutabilecek böylelikle metni okuma eyleminden zevk almasına yardımcı olabilecek özelliktedir.

1.3.2.Duygusalılık

Metinde, aşırı duygusalığa yer verilmediği gözlemlenmiştir.

1.3.3.Raslantısallık

Öyküde ele alınan olay ve çatışmalar bir raslantıya bağlı olarak çözümlenmemiştir.

1.3.4.Merak Ögesi

Romanda kurgulanan olay örgüsü ile okurun merakı sürekli canlı tutulmaya çalışılmıştır. Böylelikle metni sonuna kadar takip etmelerine olanak tanınmaktadır. Bununla birlikte romanın kitapta yer alan kısmının sonlandığı yer okuru meraklandırabilmekte, onları kitabı alıp okumaya isteklendirebilmektedir.

1.4.Kahramanlar

Metindeki kahraman Konrad adlı çocuktur. Konrad, okurun özdeşim kurabileceği, kendi gibi düşünen ve hareket eden başka çocukların olabileceği, dolayısıyla düşsel arkadaşlar edinmesini olanaklı kılacak bir kahramandır. Öte yandan Bayan Bartolotti çocuğun çevresinde karşılaşılabileceği özellikte bir karakterdir.

1.5.İzlek

Metinde, insanın kendi kişiliğini kendi şekillendirmesi gerektiği, bu konuda özgür olması gerektiği düşüncesine yer verilmektedir.

1.6.İleti

Romanda, çocuğun kendi kişiliğini kendi çizmesi gerektiği, bu konuda özgür olması, başkalarının müdahalesinin çocuğun kişiliğini bulmasına engel olabileceğini duyumsatmaktadır. Roman bu yönüyle, yetişkinlere de seslenmektedir.

2.Görsel Metin Özellikleri Açısından Metin Değerlendirmesi

2.1.Görsel Metin-Yazılı Metin İlişkisi

Metinde “Konrad ya da Konserve Kutusundan Çıkan Çocuk” adlı roman kitabına ilişkin kapak fotoğrafı ile birlikte iki küçük görsele yer verilmiştir. Görseller yazılı metin ile ilişkilidir.

2.1.Görsel Metnin Sanatsallığı

Romana ait görseller sanatçı duyarlılığı ile hazırlanmış, okurun sanata karşı ilgisini devindirebilecek, duyu algılarını eğitip geliştirebilecek niteliktedir. Romanda anlatılanları bellekte canlandırabilmelerine olanak tanıyabilmektedir.

3.Görsel ve Yazılı Metnin Genel Eğitim İlkeleri Açısından Değerlendirilmesi

Bu tarz metinler çocukların gelişim sürecinde, kişiliklerini biçimlendirmeleri açısından önem taşımaktadır. Metinde mantık yanlışlığına düşülmemiş çocuğun sağlıklı

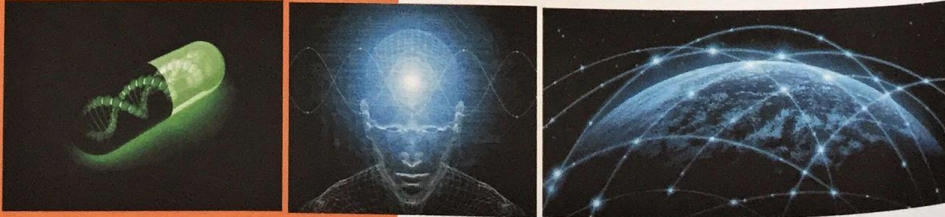
değerler sistemi oluşturmasına engel olacak bir duruma yer verilmemiştir. Boş insanları onaylayan ve onları önemli kılan bir yaklaşım söz konusu değildir. Metin çocukların düzeyine uygun, okurken düşünme ve düşünme sorumluluğu verebilen bir yandan da eğlendirebilen bir metindir.

HAZIRLIK ÇALIŞMASI

1. Geçmişten günümüze "bilgiye ulaşma" konusunda ne gibi gelişmeler olmuştur?
2. Aristoteles "Bilim gerçeğe giden yolları aydınlatan ışıktır." diyerek sizce neyi anlatmak istemiştir?
3. "Bilim korkuları yok eder." düşüncesine katılıyor musunuz? Neden?

BİLİM VE TEKNOLOJİ

BİLİM VE TEKNOLOJİ

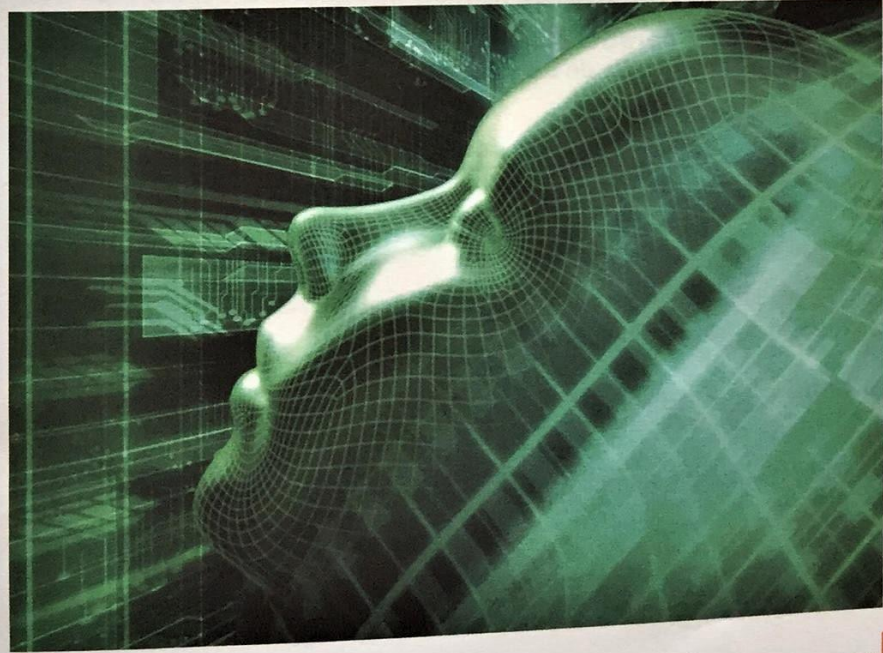
Her doğal olayda, insan ürpermiş,
Bütün dikkatini onlara vermiş;
Aylarca, yıllarca hep irdemiş
Bulduğu sonuçtan bilgi derlemiş.

Bilgiler, zamanla bilim olmuşlar,
Bütün insanlığa, ışık tutmuşlar;
Her kuşak, kendinden bir şey katmışlar
Uygarlığa sağlam, temel atmışlar.

Teknoloji, ilmin hizmet aracı,
Zamandan kazanır, her kullanıcı;
Doğru kullananın, başının tacı
Hedefe varmanın, teknik ilacı.

Yeni kuşaklara tez öğretelim,
"Bilgi Çağı"ndayız, bunu bilelim;
Aziz yurdumuzu, hep yüceltelim
Çağdaş uygarlığa, tez erişelim.

Naim YALNIZ

Kitabın Adı: Türkçe 6 (KKTC)

Metnin Adı: Bilim ve Teknoloji

Düzeyi: Ortaokul 1

Türü: Şiir

1.Yazınsal Özellikleri Açısından Metnin Değerlendirilmesi

Metnin türü şiidir. Şair, bilim teknoloji ile ilgili düşüncelerini şiir türüyle paylaşmıştır. Şiir öğretici (didaktik) şiir özelliği taşımaktadır. Metin türünün özelliklerini yansıtmaktadır.

1.2. Dil ve Anlatım Özellikleri

Şiir, öğretici şiir olması sebebiyle duygusal bir anlatım söz konusu değildir. İmge ve çağrışımlar yerine; açıklamalı, bilgi ve öğüt veren bir anlatım ön plandadır. Ses ve sözcüklerin yarattığı ritim akılda kolay kaldığından, bilgiler şiir yoluyla verilmekte, hem de çocukların okuma ilgi ve beğenilerini geliştirmelerine yardımcı olmaktadır. Dizeler kısa, yalın ve bellekte kolaylıkla saklanabilecek özelliktedir.

“Her doğal olayda, insan ürpermiş,
Bütün dikkatini onlara vermiş;
Aylarca, yıllarca hep irdelemiş
Bulduğu sonuçtan bilgi derlemiş.” s.145

1.2.1. Sanatsal Söyleyişler

Şiirde tek bir benzetme örneği görülmektedir. Şiir öğretici şiir olma özelliği taşıdığından, sanatsal söyleyişlere yer verilmesi beklenemez.

“ Teknoloji, ilmin hizmet aracı” s. 149

1.2.2. Devrik Tümce Kullanımı

Şiirde, devrik tümcelere yer verilmemiştir.

1.2.3. Sözcük Varlığını Yansıtmaları ve Geliştirmesi Bakımından

Şiirde Türkçenin sözcük varlığını yansıtan ve okurun sözcük varlığını genişletebilecek sözcüklere ve deyimlere yer verilmiştir.

“Ürpermek, irdellemek, derlemek, kuşak, ışık tutmak, temel atmak, dikkat vermek, zamandan kazanmak, baş tacı, hedefe varmak” s.145

1.3. Konu

Şiirde, bilim ve teknoloji konusu ve teknolojinin önemi ele alınmıştır. Konunun okurun ilgi ve gereksinimlerine yanıt verebilecek özellikte olduğu söylenebilir.

1.4. İzlek

Şiirde okura, bilim ve teknolojinin, bilgiye giden yolda önemli bir yere sahip olduğu düşüncesi verilmektedir.

1.5. İleti

Şiirde, bilgiye ve gerçeğe ulaşma yolunda bilimin ve teknolojinin önemi öğretilmeye çalışılmıştır.

2. Görsel Metnin Özellikleri Açısından

2.1. Görsel Metin-Yazılı Metin İlişkisi

Metne ilişkin beş görsel yer verilmiştir. Görseller ve metin birbiriyle ilişkilidir.

2.2. Görsel Metnin Sanatsallığı

Şiire ilişkin görseller fotoğraf özelliği taşımaktadır. Sanatçı duyarlılığı ile yaratılmış, duyu algılarını eğitip geliştirecek görseller kullanılmamıştır.

3. Görsel ve Yazılı Metnin Genel Eğitim İlkeleri Açısından Değerlendirilmesi

Şiirde bilim ve teknolojinin bilgiye giden yoldaki önemi duyumsatılmakta, bilinçlenmeleri için ortam yaratmaktadır. Boş inançları önemli kılmaya çalışan bir anlayış söz konusu değildir. Çocuğun girişimciliğini, deneme ve araştırma isteğini devindirecek bir anlayış ön plandadır.

BÖLÜM 5

SONUÇ VE ÖNERİLER

TED Anadilim Türkçe 5 ve 6 ders kitaplarında yer alan metinlerin genel olarak türünün özelliklerini yansıtan, çocukların düzeyine uygun, okuma ilgisi ve sevgisi uyandıracak özellikler taşıdığı görülmektedir. Dilsel metinler Türkçenin anlatım gücü ve zenginliğini çocuklara sezdirebilecek, kavramsal gelişimlerini destekleyebilecek niteliktedir. Şiirlerdeki dilsel düzenleniş ise çocukların düş ve imgeleme gücünü geliştirmektedir. Genellikle tanınmış yazarlar tarafından oluşturulmuş metinler çocuklarla buluşturulmuştur. Bu metinlerde konu ve iletiler doğrudan ders veren baskıcı, öğretici bir anlayışla sunulmamıştır. Kahramanlar çocukların özdeşim kurabileceği özellikler taşımaktadır. Ders kitaplarında görsel metinler ve dilsel metinler arasında anlamsal tutarlılık olduğu, görsellerin çocukların resim sanatına ilgisini artıracak, onlarda resim yapma isteği uyandıracak nitelikte olduğu sonucuna varılmıştır.

KKTC İlkokul 5. Sınıflar İçin Türkçe Okuma ve Etkinlik kitaplarındaki metinlerin geneline baktığımız zaman türlerinin net olarak belirlenemediği ve öğreticiliğin baskın olduğunu görmekteyiz. Konular baskıcı bir anlayışla ele alınmış dolayısıyla çocukların ilgisini devindirecek yeterlilikte oluşturulmamıştır. Kimi metinlerde ise kahramanların çocukların özdeşim kurabileceği nitelikte olmadığı görülmektedir. Bazı görsel metinler ile dilsel metinler arasında uyumsuzluk söz konusudur. Görsel düzenleme çocukların görsel algısını ve estetik beğenisini karşılayacak yeterlilikte oluşturulmamıştır.

KKTC Türkçe 6 ders kitaplarındaki metinlere baktığımızda ise öğreticilik ve baskıcılıktan uzak, çocukların düzeyine uygun ve ilgisini devindirebilecek özellikler taşımaktadır. Türkçenin anlatım gücü ve zenginliğinin çocuklarla buluşturulduğu ve kavramsal gelişimlerine destek olduğu görülmektedir. Görsel metinler ile dilsel metinler arasında anlamsal tutarlılık bulunmaktadır ancak bu görseller genellikle fotoğraf gerçekçiliği ile çocuklara sunulmuştur.

Çalışmanın sonucunda aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir:

1. Anadili öğretimi sürecinde çocukların anlama ve anlatma becerilerinin geliştirilmesi için ders kitaplarına, sanatçı duyarlılığı ile oluşturulmuş, öğrencilerin gelişim özelliklerini de göz önünde bulundurarak ilgi ile okuyacağı metinler seçilmelidir.
2. Her metnin kendi türünün bir özgün bir örneği olmasına özen gösterilmelidir. Her yaş grubunun ilgi ve ihtiyaçlarına göre yapılacak tür seçimi özen gerektirmektedir. Tür seçiminin yaşlara göre yapılması gerektiği her türün, öğrencinin bilişsel ve duygusal dünyasına farklı bir katkıda bulunacağı bilinmelidir.
3. Görsel metinler, yazılı metni anlamsal yönden destekleyen, çocuğun öğrenme ihtiyacını karşılayan, onları düşsel yolculuklara çıkaran sanatçı duyarlılığı ile hazırlanmalıdır.
4. Sınıf öğretmenleri ve Türkçe öğretmenleri, metinlerin niteliklerinin nasıl olması gerektiği konusunda hizmetiçi eğitim süreçlerinden geçirilmelidir.

KAYNAKLAR

- Aksan, D. (2009). *Her Yönüyle Dil, Ana Çizgileriyle Dilbilim*. Ankara: TDK.
- Aktaş, Ş. (2009). Edebi Metin ve Özellikleri. *Ankara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*. (39). (s.187-200).
- Aslan, C. (2006). Yazınsal Nitelikli Çocuk Kitaplarının Çocuğun Gelişim Sürecindeki Yeri. *II. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu Bildirileri içinde* (s. 189-200). Ankara: Ankara Üniversitesi.
- Aslan, C. (2007). Yazınsal Çocuk Kiteplerinin Çocuğun Anadili Gelişimine Katkısı. *Dil ve Yaratıcılık* (1).
- Aslan, C. (2007). Yazınsal Nitelikli Çocuk Kitaplarının Çocuğun Okuduğunu Anlama ve Yazılı Anlatım Becerilerine Etkisi. *Eurasiam Journal of Educational Research* (27). (s.15-29).
- Aslan, C. (2013). Çocuk Edebiyatı Yapıtlarının Temel İşlevleri. *Eğitimci Dergisi* (6).
- Aşıcı, M. (2005). Öğrenme Anlayışlarının Işığında Ders Kitabı Hazırlama-Türkçe Örneği. Ö. Demirel ve K. Kiroğlu (Ed.). *Konu Alanı Ders Kitabı İncelemesi*. (s. 243-263). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Aydın, İ., Torusdağ, G. (2014). Türkçe Öğretimi Çerçevesinde Yazınsal Bir Metin Çözümleme Örneği Olarak Refik Halit Karay'ın Garip Bir Hikayesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi* 3/4. (s.109-134).
- Başarslan, S. (2011). Roman Nedir Nasıl Yazılır? Derin Düşünce Platformu: Ankara.
- Batur, Z. (2010). İlköğretim 6. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarının Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi. Doktora Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi.
- Binyazar, A. (2006). Çocuk Kitaplarında Yazınsallık. *II. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu Bildirileri içinde* (s. 609-611). Ankara: Ankara Üniversitesi.
- Canlı, S. (2015). Türkçe Ders Kitaplarına Seçilecek Metinlerin Belirlenmesinde Çocuğa Görelilik İlkesi. *Dil Eğitimi ve Araştırmaları Dergisi* (s. 98-123): Nisan 2015.
- Celkan, G. (2006). Çocuk Edebiyatının Çocuk Gelişiminde Önemi ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti İlköğretim Okullarında Okuyan Öğrencilerin Okuma Alışkanlıkları. *II.*

Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu Bildirileri içinde (s. 613-620). Ankara: Ankara Üniversitesi.

Ceylan, Z., Ercan, A.N., Akpınar, Ş. (2017) 5-8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Bilgi Verici Metinlerin Tema ve Tür Açısından İncelenmesi Investigation Of Informative Texts In 5th - 8th Grade Turkish Textbooks In Terms Of Themes And Genres. *International Journal of Language Academy*. 5/6 (p.296-306).

Çalık, T. (2001). Türkçe Ders Kitabı Biçim ve Tasarımı. . L, Küçükahmet (Ed.). *Konu Alanı Ders Kitabı İnceleme Klavuzu*. (s.6). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım

Çeçen, M. A., Çiftçi, Ö. (2007). İlköğretim 6. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Metinlerin Tür ve Tema Açısından İncelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi* (173). (s.33-46).

Çer, E. (2016). Türkçe Öğretiminde Çocuğa Görelilik İlkesine Uygun Edebiyat Yapıtlarının Önemi. *Elementary Education Online* 15(4). (s.1399-1410).

Coşkun, E., Taş, S. (2008). Ders Kitaplarında Metin Seçimi Açısından Türkçe Öğretim Programlarının Değerlendirilmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitü Dergisi* (7). (s.59-74).

Çalışkan, G. (2016). Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Türkçe Ders Kitapları: 5. Sınıf Türkçe Ders Kitabına Yönelik Bir İnceleme. *Anadili Eğitimi Dergisi*, 4 (2), (s.200-214).

Çınar, İ. (2009). [Çocuk Kitaplarında Bulunması Gereken Bazı Özellikler](http://www.egitim.gen.tr/tr/index.php/arsiv/21-30/sayi-22-cocuk-edebiyati-mart-2009/305-cocuk-kitaplarinda-bulunmasi-gereken-bazi-ozellikler). *Eğitim Dergisi* (22). <http://www.egitim.gen.tr/tr/index.php/arsiv/21-30/sayi-22-cocuk-edebiyati-mart-2009/305-cocuk-kitaplarinda-bulunmasi-gereken-bazi-ozellikler>

Dilidüzgün, S. (2004). *Çağdaş Çocuk Yazını*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.

Dilidüzgün, S. (2004). Okuma Öğretimi Hedefleri Bağlamında Türkçe Ders Kitaplarındaki Çocuk Edebiyatı Ürünleri. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi* (2), (s.43-55).

Dolunay, K. S. (2007). Okul Kültürü ve Türkçe Öğretimi. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi* (3). (s.9-22).

Duman, A. (2010). Türkçe Eğitiminde Metne Müdahale Sorunu. *Türklük Bilimi Araştırmaları Dergisi*. 27 (1), (s.285- 29).

Günay, D. (2013). *Metin Bilgisi*. İstanbul: Papatya.

İlkerli, M. (2015). *İlkokul 5. Sınıflar İçin Türkçe Okuma ve Etkinlik Kitabı (Resimleme) (1. Kitap)*. KKTC Milli Eğitim Bakanlığı Yayını.

- İlkerli, M. (2015). *İlkokul 5. Sınıflar İçin Türkçe Okuma ve Etkinlik Kitabı (Resimleme) (2. Kitap)*. KKTC Milli Eğitim Bakanlığı Yayını.
- İnatçı, Ü. (2016). *Türkçe 6. (Resimleme) (1. Kitap)* KKTC Milli Eğitim Bakanlığı Yayını.
- İnatçı, Ü. (2016). *Türkçe 6 (Resimleme) (2. Kitap)*. KKTC Milli Eğitim Bakanlığı Yayını.
- İpşiroğlu, Z. (2002). Türkçe Yazın Öğretimi Nasıl Çağdaşlaşacak? Oya Adalı, ŞeydaÖzil (Ed.) *Nasıl Bir Edebiyat Eğitimi.* (s.79-88). İstanbul: Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği.
- İşeri, K. (2007). Altıncı sınıf Türkçe ders kitabının ilköğretim Türkçe programının amaçlarına uygunluğunun değerlendirilmesi. *Dil Dergisi (136)* (s.58-74).
- Karababa, C. (2006). Ders Kitaplarındaki Metinlerin Çocuğa Göreliliği. *II. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu Bildirileri içinde* (s. 77-82). Ankara: Ankara Üniversitesi.
- Karakuş, N. (2014). Türkçe Ders Kitaplarındaki Metinlerin Dil ve Anlatım Yönünden İncelenmesi. *Tarih Okulu Dergisi (7)*. (s.567-593).
- Karataş, E. (2014). Çocuk Edebiyatında ‘‘Karakter’’ Kavramı. *Sosyal Bilimler Enstitü Dergisi (33)*. (s.60-79).
- Kavcar, C. (1999). *Edebiyat ve Eğitim*. Ankara: Engin.
- Kavcar, C., Oğuzkan F., Sever, S. (2005). *Türkçe Öğretimi.* (7. Baskı) Engin Yayınevi, Ankara.
- Kaya, İ. (2006). Çocuk Kitabı Resimlerinde Estetik Boyut. *II. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu Bildirileri içinde* (s. 421-424). Ankara: Ankara Üniversitesi.
- Kaya, Z. (2006). Türkçe Ders Kitaplarındaki Metinlerin Türsel/Yazınsal Niteliği’, *II. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu Bildirileri içinde* (s. 83-90). Ankara: Ankara Üniversitesi.
- KKTC MEB (2015). *İlkokul 5. Sınıflar İçin Türkçe Okuma ve Etkinlik Kitabı (1. Kitap)*. KKTC Milli Eğitim Bakanlığı Yayını.
- KKTC MEB (2015). *İlkokul 5. Sınıflar İçin Türkçe Okuma ve Etkinlik Kitabı (2. Kitap)*. KKTC Milli Eğitim Bakanlığı Yayını.
- KKTC MEB (2016). *Türkçe 6*. KKTC Milli Eğitim Bakanlığı Yayını.
- KKTC MEB (2016). *Türkçe 6 (2. Kitap)*. KKTC Milli Eğitim Bakanlığı Yayını.

- Kolaç, E. (2009). İlköğretim Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Metinlerin Tür Açısından Değerlendirilmesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*. (s. 763-779)
- Kötüğ, M. A. (2016). *Metin Türleri*. Şırnak: MEB.
- MEB. (2005). Türkçe Öğretim Programı (1-5. Sınıflar). Ankara.
- MEB. (2006). Türkçe Öğretim Programı (6-8. Sınıflar). Ankara.
- MEB (2015). Türkçe Dersi Öğretim Programı (1-8. Sınıflar). Ankara: T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı.
- Maden, S. (2008). Türk Edebiyatında Seyahatnameler ve Gezi Yazıları. *A.Ü Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*. (37). (s.147-158).
- Mirzaoğlu, V., Akın, E. (2015). 5. Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Metinlerin Okunabilirliği Üzerine Bir İnceleme. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* (5). (s.146-155).
- Okur, A. (2010). Türkçe Ders Kitaplarında Metinlerin Türsel Özellikleri. H. Ülper (Ed.). *Türkçe Ders Kitabı Çözümlemeleri*. (s. 115-139). Ankara: Pegem Akademi.
- Özbay, M. Çeçen, M. A. (2012). Türkçe Ders Kitaplarında (6-8. Sınıflar) Yer Alan Metinlerin Tür ve Tema Açısından İncelenmesi. *Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi* (1). (s.67-76).
- Özer, A. (2006). Çocuk Kitaplarındaki Resimlerin Çocuğa Göreliliği. *II. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu Bildirileri içinde* (s. 425-432). Ankara: Ankara Üniversitesi.
- Özdemir, E. (2000). *Açıklamalı-Örnekli Deyimler Sözlüğü*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Özdemir, E. (2001). *Açıklamalı Atasözleri Sözlüğü*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Özdemir, E. (2002). *Yazınsal Türler*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Özdemir, E. (2002). *Eleştirel Okuma*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Özmen, G. R. (2001). Okuma Becerisi. L, Küçükahmet (Ed.). *Konu Alanı Ders Kitabı İnceleme Klavuzu*. (s.25). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Payza, T. (2015). Ortaokul 5. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Metinlerin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Aydın: Adnan Menderes Üniversitesi.
- Pehlivan, A. (2003). *Türkçe Ders Seçme ve Değerlendirme*. Turhan Kitabevi: Ankara.

- Pehlivan, A., Aydın, İ. Seçkin. (2014). *Türkçe Öğretiminde Materyal Kullanımı*. İzmir: Dinazor Kitabevi.
- Püsküllüoğlu, A. (2012). *Türkçe Sözlük*. Ankara: Arkadaş yayınevi.
- Samur, Ö., İ. (2010). İlköğretim Ders Kitaplarındaki Dilsel ve Görsel Metinlerin İncelenmesi. *Prof. Dr. Cahit Kavcar Türkçe Eğitimi Çalıştayı Bildirileri içinde* (s. 531-552). Ankara: Ankara Üniversitesi.
- Sever, S. (2004). *Türkçe Öğretimi ve Tam Öğrenme* (4. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Sever, S. (2006). Çocuk Edebiyatı Öğretimi Nasıl Olmalıdır? *II. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu Bildirileri içinde* (s. 41-56). Ankara: Ankara Üniversitesi.
- Sever, S. (2013). *Çocuk Edebiyatı ve Okuma Kültürü*. Ankara: Tudem Yayıncılık.
- Sever, S., Z. Kaya ve C. Aslan (2006). *Etkinliklerle Türkçe Öğretimi*. İstanbul: Morpa Yayınları.
- Sinan, T., A. (2006). Anadili Eğitimi Üzerine Bazı Düşünceler. *Fırat Üniversitesi Doğu Anadolu Bölgesi Bölgesi Araştırmaları Dergisi*. Sayı 2, (s.75-78).
- Solar, B. (2010). *Türkçe Ders Kitaplarında Metinlerin Çocuğa Göreliliğinin Değerlendirilmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi. Ankara.
- Şen, Ü. (2008). Altıncı Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Metinlerin İlettiği Değerler Açısından İncelenmesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*. (s.763-779)
- Şimşek, Ali. (2011). *Öğretim Tasarımı*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- TED (2015). *Ana Dilim Türkçe 5*. Ankara: Türk Eğitim Derneği Yayınları.
- TED (2015). *Ana Dilim Türkçe 6*. Ankara: Türk Eğitim Derneği Yayınları.
- Ustaoglu, İ. (2015). *Ana Dilim Türkçe 5 (Resimleme)*. Ankara: Türk Eğitim Derneği Yayınları.
- Türkçe Bilim Terimleri Sözlüğü, 2011. Türkiye Bilimler Akademisi, Ankara.
- Yaylı, D. (2010). Türkçe Ders Kitaplarında Metinlerin Türsel Özellikleri. H. Ülper (Ed.). *Türkçe Öğretim Programı ve Ders Kitapları*. (s. 21-35). Ankara: Pegem Akademi
- Yazım Klavuzu, Türk Dil Kurumu Yayınları. Ankara 2012.

- Yılmaz, M., Korkmaz, C. (2016). İlköğretim 1-5. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Metinlerin Tür ve Tema Açısından İncelenmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitü Dergisi* (36). (s.33-46).
- Yurt, G., Arslan, M. (2014). 7. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarının Şekil-İçerik-Metin Yönünden İncelenmesi: Zambak ve Pasifik Yayınları Örneği. *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi* (31). (s.317-327).
- Yücelşen, N. (2014). Ortaokul Ders Kitaplarında Yer Alan ‘‘Düzenlenmiş’’ ve ‘‘Kısaltılmış’’ yazınsal Metinlerin Değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi. İstanbul.

BENZERLİK BİLDİRİMİ

“Türkçe Ders Kitapları ile Ana Dilim Türkçe Ders Kitaplarının Dilsel ve Görsel Metinlerin Niteliği Açısından İncelenmesi (KKTC ve TED Vakfı Yayınları Örneği)” başlıklı tezimin ana bölümü (ön bölüm, kaynaklar ve ekler hariç) Turnitin İntihali Engelleme Programı aracılığıyla incelenmiş ve ilgili rapor danışmanım tarafından da kontrol edilmiştir. Kontrol sırasında (1) “Beş sözcükten daha az olan benzeşmeler” (2) “Kaynaklar” (3) “Doğrudan Alıntılar” dışarıda tutulmuştur. Benzerlik kontrolüne ilişkin rapordan elde edilen sonuçlar aşağıda sunulmuştur.

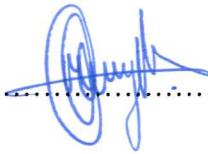
Rapor Tarihi	: 19.12.2018
Gönderim Numarası	: 1059337714
Sayfa Sayısı	: 213
Sözcük Sayısı	: 21526
Karakter Sayısı	: 159782
Benzerlik Oranı	: %19
Savunma Tarihi	: 25.02.2019

Yukarıda belirtilen sonuçları gösteren Turnitin İntihali Engelleme Programı'na ilişkin orijinal raporu, sonuçlarda herhangi bir değişiklik yapmaksızın bu beyanım ekinde Enstitüye teslim ettiğimi, tezimin %10'dan fazla benzerlik oranı içerdiğinin belirlenmesi durumunda, bundan doğabilecek tüm yasal sorumluluğu kabul ettiğimi bildirir, saygılarımı sunarım.

Öğrencinin Adı Soyadı: Meryem HİDİROĞLU

Tarih: 27.02.2019

İmza:

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı ve Soyadı : Meryem HİDİROĞLU

E-Posta Adresi : meryemhidiroglu@hotmail.com

İş Deneyimi :

Unvan	Görev Yeri	Yıl

Akademik Bilgiler

Öğrenim Durumu:

Derece	Bölüm/Program	Üniversite	Yıl
Lisans	Dilbilim	Ankara Üniversitesi	2014
Yüksek Lisans	Türkçe Eğitimi	Ankara Üniversitesi	2019

Yayımlar: